የሥነ - ጥበባት ትምህርት

የመምህሩ መምሪያ 7ኛ ክፍል

አፋን ኦሮሞ አዘጋጆች

ደነደኣ ቦጋለ

ከበቡሽ ለሜሳ

ለሚ ቤኛ

አፋን ኦሮሞ ተርጓሚዎች

ምናሴ ተክሌ

ደጀኔ ሮቢ

ወላንሳ ሽመልሽ

ተዋበች አበበ

የጥራት ቁጥጥር

ደቀቦ ጉዬ

ግራፊክስ

ታደሴ ድንቁ

© የኦሮሚያ ትምህርት ቢሮ፣ 2014/2022

ይህ መጽሐፍ በኦሮሚያ ትምህርት ቢሮ እና በአሰላ መምህራን ትምህርት ኮሌጅ ትብብር በ2014/2022 ተዘጋጀ፡፡

የዚህ መጽሐፍ የባለቤትነት መብት በህግ የተጠበቀ ነው፡፡ ከኦሮሚያ ትምህርት ቢሮ ፈቃድ ውጪ በሙሉም ሆነ በከፊል ማሳተምም ሆነ አባዝተው ማሰራጨት በህግ ያስጠይቃል፡፡

ማዉጫ

ይዝት ገጽ

አጠቃላይ መግቢያ iv
ምዕራፍ አንድ ፡ የስነ-ጥበባዊ ግንዛቤ 1
1.1 መሰረታዊ የዲዛይን ዐላባዉያን ድርሻና ጥቅም 2
1.2 የኢትዮጵያ ሙዚቃ እና ባህላዊ ውዝዋዜ 20
1.3. የሥነ-ትያትርና ስነ-ፊልም ልዩነት 23
ምዕራፍ ሁለት ፡ የስነ-ጥበብ ፈጠራ ችሎታ 27
2.1. የቀለም ቅብና ህትመት ስራ 28
2.2.የሶልፌጅዮ ልምምድ በትዝታና በባቲ ቅኝት 53
2.3.ባህላዊ ዉዝወዋዜ 67
2.4.የስነ-ትያትርና ስነ-ፊልም ሃሳብ መፃፍ 69
ምዕራፍ 3 ፡ ታሪክ እና የባህል 73
3.1 የኦሮሞ ታዋቂ/ሀንጋፋ/ ዘፋኞች እና ተወዛዋገሮች 74
3.2. ሀገር በቀል የቀለም ቅብ እና እጅ ስራ ጥበብ እውቀትን 76
3.2.1. ሀገር በቀል የቀለም ቅብ እውቀትን 76
3.4 በሀገር በቀል የስነ-ትያትር እና ስነ-ፊልም እውቀትን 81
ምዕራፍ 4 የሥነ-ጥበባት ማስተዋወቅ 84
4.1. ስነ-ጥበባት ስራዎችን ጥቅም በተግባር ማሳየት 84
4.2. ሀገር በቀል ስነ-ጥበባት ስራዎች 86
ምእራፍ አምስት የስነ - ጥበባት ትስስር 93
5.1.የሸክላ ስራና ማሳመሪያ ሙያ ቅደም ተከተል 93
5.2.ስነ-ጥበባት ከሌሎች ትምህርት ጋር ያላቸዉ ግንኙነት 95
ድርጊት 1 98
5.1.2.ስነ-ትያትር ከጤና እና ሰውነት ማጎልመሻ ትምህርት ጋር ያለው ትስስር 98
የሥነጥበባት ትምህርት ሲለበስ 102

አጠቃላይ መግቢያ

በመማር ማስተማር ውስጥ የእየአንዳንዱ ተማሪ የግል ተሳትፎ እንዳይገደብ መምህር /ት የእየአንዳንዱን የተማሪ ቡድን ሙሉ መከታተል፣ማገዝ፣ መምራትና ማበረታታት አስፈላጊ ነው፡፡

ስለዚህ መምህረ/ት ውስጥ ተማሪዎች ሁሉ ሀሳብ መስጠት መወያየት እና ላይ መሚገት እውቀት ግንዛቤ እና ያላቸውን ችሎታ በመለዋወጥ የሚፈልገውን የትምህርተ ውጤት ላይ እንዲደርሱ ማድረግ አለብን፡፡ መምህር/ት ይህ የስነ-ጥበብ ትምህርት በምናስተምርበት ግዜ መግቢያ፣ አቅርቦት፣ማጠቃለያና ከማቀድ በፊት የሚፈጸሙትን ተግባራት በደንብ ማዘጋጀትና መፈጸም አለብን፡፡

I. በመግቢያ ውስጥ የሚፈጸሙ ተግባራት

ተማሪዎች ያለፈውን የትምህርት ይዘት በደንብ መማራቸውን ለማረጋገጥ መምህር/ት የተለያዩ ጥያቄዎችን ከትምህርቱ ይዘት ጋር የተያያዙትን መጠይቅ እና ከክፍለ ግዜው ትምህርት ጋር ማያያዝ አለብን፡፡ በተለይ በሚጠየቁበት ጥያቄ አጋጣሚ ውስጥ መልስ ያልተገኘላቸው ጥያቄዎችን ደግሞ በኅበዝ ተማሪዎች መልስ እንዲሰጡ ማድረግ እና ተማሪዎች ሁሉ ለትምህርቱ በማሰብ እንዲዘጋጁ በክፍል ውስጥ ደግሞ ላደረጉት ተሳትፎ በውድድር ውስጥ በማስገባት በትምህርት እንዲጎብዙ ማበረታት፡፡

II. በአቅርቦት ውስጥ የሚፈፀሙ ተግባራት

በመማር ማስተማር ውስጥ በትምህርት አቅርቦት ግዜ፡-

- በአላማ ይዘት ላይ በመመስረት ተማሪዎች አነስተኛ ቁጥር ባላቸው ቡድኖች በመደራጀት እና የሚወያዩበት ነጥቦች ላይ እንዲወያዩ መምራት፡፡

- አብይ የሆኑትን የውይይት ነጥቦች ከተምህርቱ ንዕስ ዓላማ ጋር በማስማማት በውይይት ጥያቄ መልክ ለቡድኑ በተዘጋጀው በጥቁር ሰሌዳ ላይ መፃፍ፡፡
- መምህር/ት የተማሪዎቹን መማር ሁኔታ ከቡድናቸው ውስጥ አንድ በአንድ መከታተል፣መምራት፣መገዝ፣በአይኑ መቆጣጠር አለበት፡፡
- የተማሪዎችን የግል ተሳትፎ እየአንዳንዳቸው በቡድን እና በክፍል ውስጥ ያላቸውን ተሳትፎ መከታተል እና መቆጣጠር፡፡ ወይም በመምራት የእየአንዳንዱ ቡድን ተራ በተራ በተለያዩ ትምህርት ውስጥ እንዲገልፁ ማድረግና ተሳትፎአቸው እንዲጠነክር ማድረግ ነው፡፡
- ለውይይት አብይ ነጥብ ሆነው ወይም ከውይይት በኋላ ተማሪዎች ያረቡትን ጥቁረ ሰሌዳ ላይ በጠመኔ መፃፍ፡፡
- የትምህርቱን ይዘት ከአካባቢያቸው ጋር በማያያዝ እና የትምህርት መርጃ መሳሪያ በመጠቀም የእለቱን ትምህርት ማጠናቀቅ፡፡

III. በማጠቃለያ ላይ የሚፈጸሙ ተግባራት

- የእለቱን ትምህርት አላማ ስኬታማነትን በማረጋገጥ የክፍል ስራ ፣የቤት ስራ፣ፕሮጀክት እና የመሳሰሉትን በቡድን፣በጥንድ ወይም በግል እንዲሰሩ ማድረግ፡፡
- የቤት ስራ እና የክፍል ስራ ለሰሩት ተማሪዎች አስፈላጊውን ግብረ መልስ በግዜ መስጠት፡፡
- የክፍል ስራ፣የቤት ስራ፣ፕሮጀክት እና የመሳሰሉትን የተሰጣቸውን የልመለሱትን ተማሪዎች የተለየ እገዛ ወይም እርዳታ መስጠት፡፡
- ተማሪዎችን የሚቀጥለውን ክፍለ ግዜ አንብበው እንዲመጡ መምራት አለብን፡፡

IV. ትምህርት ከማቀዳችን በፊት

በመማር ማስተማር ሂደት ውስጥ ስለ ስነ-ጥበባት አስተማሪዎች የትምህርቱን ይዘት ለማጠናከር እንዲሁም ሙያቸውን ከግዜ ወደ ግዜ ካሳደት አለባቸው፡፡ ማንኛውም የተማረ ሰው ማንበብ/መለማመድ/ ካቆመ የሚማረውን የትምህርት አይነት መርሳቱ አይቀርም፡፡ ስለዚህ የስነ ጥበብ አስተማሪዎች በዚህ ክፍል የሚያስተምሩ የራሳቸውን ድርሻ እና ተጠያቂነት ከዚህ በታች እንደተገለፁት መውሰድ እንችላለን፡፡

- በእለቱ የተዘጋጀ ይዘት ወይም መማሪያ የተዘጋጀ በትክክል ማንበብ እና መረዳት
- ለማስተማር ካቀድነው ትምህርት ጋር የተያያዥ ከተማሪው መፅሀፍ አጭር ማስታወሻ መያዝ፡፡
- የእለቱን ትምህርት ከተማሪው መምሪያ መፅሀፍ ውስጥ የተገለፁትን በቂ ካልሆኑ የስነ-ጥበባትን የመምህራን ማንዋል 5-8 ለማስተማር ከተዘጋጀ ወይም ወቢ መፅሀፍትን በተጨማሪ ማቀናጀት፡፡
- ድርጊት፣ሙከራዎች፣መልመጃዎችና የምዕራፍ ክለሳ ጥያቄ የተማሪው መማሪያ ውስጥ የቀረቡትን ሁሉ ቀድሞ መስራት፣መሞከርና መለማመድ አስፈላጊ ነው፡፡

ምዕራፍ አንድ ፡ የስነ-ጥበባዊ ግንዛቤ

ለዚህ ምዕራፍ የተሰጠ ክፍለ ጊዜ-………. 16

ከዚህ ትምህርት ምዕራፍ የሚጠበቁ ውጤቶች

በዚህ ትምህርት ምዕራፍ መጨረሻ ተማሪዎች ፡-

- የዲዛይን አካለት ምንነትና ትርጉም ይረዳሉ፡፡
- የዲዛይን መሰረታዊ አካላትን ይረዳሉ፡፡
- የዲዛይን አካላት ያላቸውን ጥቅም ይዘረዝራሉ፡፡
- የሙዚቃና ያላቸውን ግንኙነት በመለየት ይገመግማሉ፡፡
- የአካባቢያቸውን ውዝዋዜ በትግባር ያሳያሉ፡፡
- የስነ-ትያትር እና ስነ-ፊልም ልዩነትን ያውቃሉ፡፡

መግቢያ

ለአንድ ዲዛይን መፈጠር የዲዛይን የአካላት ስብስብ ወይም ቅንጅት መሳኝ ነው፤፤ አንድ ዲዛይን በትክክል ሙሉ በሆነ ሁኔታ ተገንብቷል ወይም ተሠረርቷል የሚባለው የዲዛይኑ አካላት በከፍተኛ ደረጃ ከተደራጁ ነው፡፡ ስለዚህ በዚህ ምዕራፍ ውስጥ የዲዛይን ሙያ ፅንሰ ሀሳብ እና የዲዛይን አካላት ዋነ ነጥቦች ጋር የተያያዙ በስፋት ቀርቦላችኋል፡፡

በተጨማሪም በስድስተኛ ክፍል ውስጥ የሜጀር፣ማይነር፣ፒች/የድምፅ ከፍተኛ እና ዝቅነኛ የቁልፍ ምልክት ያላቸውን ጥቅምና ትርጉም በሙዚቃ ውስጥ ተምራችኋል፡፡ በዚህ ክፍል ውስጥ ደግሞ የሙዚቃ፣ባህላዊ ውዝዋዜ፣ሶልፌጅዮ፣የሀገራችን ሙዚቃ ፣ የድምፃውያን ተወዛዋዦችን ታሪክ ጥቅምና ሚና ትማራላችሁ፡፡ እንዲሁም የትያትር ምንነት፣የትያትር እድገት እና የትያትር ድራማ ተምራችኋል፡፡ በዚህ ክፍል ውስጥ የስነ-ትያትር እና ስነ-ፊልም ፕሮዳክሽን ስራ የምትማሩ ይሆናል፡፡

የምዕራፉ ዋና ዋና ይዘቶች

1.1. የዲዛይን መሰረታዊ አካላት ድርሻ እና ጥቅም

1.2. የኢትዮጵያ ሙዚቃ እና ባህላዊ ውዝዋዜ

1.3. የስነ-ትያርር እና የስነ-ፊልም ልዩነት

1.1 መሰረታዊ የዲዛይን ዐላባዉያን ድርሻና ጥቅም

- ❖ ለዚህ ርዕስ የተሰጠ ክድለ ጊዜ--------6
- ❖ ቢያንስ ተማሪዎች ሊጎናጸፉት የሚገባ የመማር ብቃት

በዚህ ርዕስ መጨረሻ ላይ ተማሪዎች ፡

- የዲዛይን ምንነትና ትርጉም በመለየት ይዘረዝራሉ
- የዲዛይን አካላት አይነቶች ያላቸውን ይገልፃሉ

የመማር ማስተማር ዘዴ

- የእይታ ዘዴ
- ልምምድ
- የቡድን ውይይት
- የጥንድ ውይይት
- የክፍል ሙሉ ውይይት
- መግልጫ መስጠት
- ጥያቄና መልስ
- የፕሮጀክት ዘዴ
- ምልከታ

የትምህርት መረጃ መሳሪያዎች

የትምህርት መረጃ መሣሪያዎች በዚህ ርዕስ ይዘት ለማስተማር የሚያስፈልጉ፡

- የሚለማመድበት ክፍል/እስትዲዮ
- ወረቀት፣እርሳስ፣ክራዮንና የመሳሰሉት
- ቻርቶች
- ፖስተር
- ሞዴል

የመምህሩ ድርሻ

- ተማሪዎች የዲዛይን አካላት ዓይነቶች እነደ መስመር፣ቅርፅ፣ፎርም፣ቦታ፣ቀለም፣ ሸካራማነት እና ለስላሳማነትና ቫልዩ ላይ ከዚህ በፊት ያላቸውን ግንዛቤ እንዲገልፁ በመጠየቅ ይህንን ምዕራፍ ማስጀመር ይቻላል፡፡ ተማሪዎች የዲዛይን አካላት ትርጉም እና ጥቅም በግላቸው ከሰሩ በኋላ ፣በየቡድናቸው እንዲመካከሩ /እንዲወያዩ ማድረግ፡፡ የውይይታቸውን ውጤት ለክፍል ተማሪዎች እንዲያቀርቡ ማመቻቸት፡፡

- በንዑስ ርዕስ ስር የተሰጡትን የተማሪዎች ያላቸውን ችሎታ እና ዕውቀት ለማወቅ ተማሪዎችን ለማነሳሳት ስለሚረዱ ወደ ገለፃ ከመግባት በፊት በቡድን እንዲወያዩ፣ ሀሳባቸውን እንዲገልፁ ካደረግን ተማሪዎቻችን እንዲነሳሱ ይረዳል፡፡
- ከመጀመሪያ ድርጊቶችና ጥያቄዎች ውስጥ ጥቂቶቹ የክፍል ስራና የቤት ስራ እንዲሰሩ ማድረግ ይቻላል፡፡
- ለሥራቸው ትክክለኛ ግብረ-መልስ በጊዜው መስጠት አለብን፡፡
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉት የሚገባ የመማር ብቃት በላይ የሰሩትን አኛ የምናስተምረው ክፍል ያሉ ከሆነ፤መበረታት አለባቸው፡፡ እንዲሁም በጥንካሬያቸው/ጉብዝናቸው ነጥብ መያዝ አለብን፡፡ ተረድቻለሁ ብለው መሻሻልን እንዳያጡ እና መቀጠል እንዳለባቸውና በርትተው እንዲሰሩ መበረታታት አለባቸው፡፡
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉት የሚገባ የመማር ብቃት በታች የሰሩትን ከሌላ ተማሪዎች ጋር እኩል ለመሆን ተጨማሪ እገዛ የፈልጋሉ፡፡ ልዩ ትኩረት ተሰጥቷቸው ተጨማሪ ትምህርት በእረፍት ገዜ ወይም በመጨረሻ ቀን ላይ ሊሰጣቸው ይገባል፡፡
- የአንዳንድ ተማሪዎችን ገግባር መመዝገብ አለብን፡፡ ያልተመዘገበ ከሆነ እንዲሁም እንዲሰሩ የሚያዛቸው ተግባር/ድርጊት የምንሰታቸው ከሆነ ተማሪዎች በሂደት ውስጥ በመሰልቸት እና የተሰጣቸውን ተግባር/ድርጊት ጥቅም እንደሌለው ሊወስዱ ይችላሉ፡፡

ተከታታይ የትምህርት ምዘና ዘዴ

- የግል እና የቡድን ገለፃ
- ዘገባ/ፕሮፋይል
- የቃል ጥያቄ
- የሙከራ ጥያቄ
- የግል እና የቡድን ፕሮጀክት

መልስ

ውይይት 1

ውይይት 1. በዚህ ውስጥ ተማሪዎች ትየተራ የለዉ ቤትን የሚያሳይ ሥዕል በአካባቢው ከሚገኙ ነገሮች ከመነሳት የዲዛይን ትርጉም እንዲያውቁ ማድረግ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በውይይት ውስጥ ተማሪዎች ተወያይተው ለክፍል ካቀረቡት ላይ በመመርኮዝ ከአበረታታናቸው በኋላ በዲዛይን ትርጉም ላይ ከዚህ በታች ባለው ሁኔታ በግለፅ አለብን፡፡

ዲዛይን ማለት ዕቅድ/የመሳሪያ ግንባታ መመሪያ አካሄድ ነው፡፡ እንዲሁም የስራ አፈፃጸምና የዕቅድ አካሄድ ውጤት ወይም የማምረቻ ፎርም መመሪያ አካሄድ ነው፡፡ የመሳሪያ ግንባታ ቀጥታ በሆነ ግልፅ እቅድ ሳይያዝ የሚሰራ እንደ የእጅ ስራና የመሳሰሉት ሥራዎች በዲዛይን ስራዎች ስር ሊካተቱ ይችላለሉ፡፡ ዲዛይን ከስነ-ጥበብ ስራ ውስጥ አንዱ ሆኖ የስነ-ጥበብ ባለሙያ በተለያዩ ዘዴ በመጠቀም የተለያዩ ነገሮችን ፎርም በማቀናጀት ሙሉ በሙሉ መልዕክት የሚያስተላልፍበት መንገድ ነው፡፡ እንዲሁም፣ዲዛይን ተፈጥሮ እና ሰው ሰራሽ የሆኑቱን በማቀናጀት የፈለግነውን ፎርም ዲዛይን በመጨመር ወይም በመቀነስመልዕክት የሚተላለፍበት መንገድ ነው፡፡ ይህም በአይን በሚታይ ሁኔታ እና ውብ በሆነ እና ሙሉ መልዕክት ማስተላለፍ እንዲችል ፈጥሮ የመቅረብ አካሄድ ነው፡፡ በመጨረሻም ተማሪዎች ከዚህ በላይ የተጠቀሰውን የዲዛይን ትርጉም በዚህ ሁኔታ መረዳታቸውን ጥያቄ በመጠየቅ ማረጋገጥ ነው፡፡ ከአረጋገጥን በኋላ ተማሪዎች የዲዛይን ትርጉም ወደ ቤታቸው ከተመለሱ በኋላ የዲዛይን ትርጉምን እንዲወያዩ መንገር ነው፡፡

ውይይት 2

ከዚህ ውስት ተማሪዎች የዲዛይን አካላት ለይተው እንዲያውቁ ማድረግ

የመምህሩ ድርሻ

በውይይት ሁለት ውስጥ ተማሪዎች የዲዛይን አካላት አይነቶች ላይ በየቡድናቸው በመወያየት ምን ምን እንደሆኑ ለክፍል እንዲያቀርቡ ማድረግ፡፡ በመቀጠል የዲዛይን አካላት አይነቶችን ከዚህ ባታች ባለው ሁኔታ መግለፅ ነው፡፡

የውይይት 2 መልስ

የዲዛይን አካላት ሰባት ናቸው፡፡ እነርሱም፡-

1. መስመር
2. ቅርፅ
3. ፎርም
4. ቀለም
5. ቦታ
6. ሸካረማነትና ለስላሳማነት
7. ቫልዩ/ቶን ናቸው፡፡

- የስነ ጥበብ ዲዛይን አካለት በስማቸውአንድ ቢሆኑም፣በትርጉም ላይ የተወሰነ ያህል ልዩነት አሏቸው፡፡ ምክንያቱም እኚህ አካላት በዲዛይን ውስጥ በይዘት ሁኔታ በዲዛይን የሚገለፁ ስለሆነ በማለት መናገር አለብን፡፡
- በመጨረሻም፣ የዲዛይን አካለት ትርጉምና በስነ-ትያትር መካከል ያለው በዚህ መልኩ ካስረዳናቸው በኋላ ጥያቄ በመጠቀም ማረጋገጥ፡፡

ውይይት 3

ውይይት 3 በዚህ ውስጥ ተማሪዎች የመስመርን ጥቅም በዲዛይን ውስጥ ያለው ለይተው እንዲያውቁ ማድረግ፡፡

በውይይት ሦስት ውስጥ ተማሪዎች የመስመርን ጥቅም ጥቅም ያለው በዲዛይን ስራ ውስጥ በየቡድናቸው እንዲወያዩ ለክፍላቸው እንዲያቀርቡ ከደረግን በኋላ፣የመስመር

የመምህሩ ድርሻ

ጥቅም ያለው በዲዛይን ሥራ ውስጥ ከአካባቢያቸው ጋር በማያያዝ ከዚህ በታች ባለው ሁኔታ መግለፅ፡፡

የመስመር ድርሻ በዲዛይን ስራ ውስጥ ያለው ሚና/ድርሻ ብዙ ነው፡፡ የመስመሮች ጥቅም በዲዛይን ስራ ውስጥ ያሏቸው፡-

- **ማቀናጀት/ማደራጀት፡-** የግል አካላትን በመለየት ወይም በቡድን ማደራጀት አንዱ ወጥቶ እንዲታይ ያደርጋል፡፡
- **ሸካራማነት ወይም ለስላሳነት መፍጠር ፡-** ጥቂት የሆኑ አይነቶችን በመጠቀም፣ ሸካራማነት እና ለስላሳማነትን ያሳያል፡፡

- **የግል ዐይን :-** መስመር እንደ ቀስት፣ዐይን ከስራ ቦታ ወይም አካል ላይ ወዲያ እና ወዲህ እንዲነቃነቅ/እንዲወራጭ ያደርጋል፡፡
- **እንቅስቃሴ መፍጠር፡-** ጠመዝማዛ መስመር የውሃ ፍሰትን ለማሳየት ወይም በመስመሮች ወፍራምነት የተለያየ በማድረግ ተጨባጭ እና ተንቀሳቃሽ ቅርፅ/እንቅስቃሴ ላይ ያለ መስሎ እንዲታየን ያደርጋል፡፡

ውይይት 4

በውይይት አራት ውስጥ ተማሪዎች የመስመሮች ግኝት በዲዛይን ስራ ውስጥ ስራ ላይ እንዲውል እንዲለዩ ማድረግ ነው፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በውይይት አራት ውስጥ ተማሪዎች የመስመር መተግበሪያ ሁኔታ በንድፍ ውስጥ ያለው ላይ በመመርኮዝ የመስመር ግኝት በስንት ቦታ እንደሚከፈል በየቡድናቸው እንዲወያዩበት እና ለክፍላቸው እንዲያቀርቡ ማድረግ፡፡ ከተወያዩ በኋላ ሀሳባቸውን በመሰብሰብ በዚህ ሁኔታ መግለፅ፡፡

የመስመር ግኝት ሁኔታ ሌላኛው በመስመር ዲዛይን መተግበሪያ ውስጥ ባለው ነው፡፡ እነርሱም፡-

ሀ. ኮንቱር መስመር :- ተከታታይ መስመርን በመጠቀም የአጥናፍና የውስጥ አካል ንድፍ ቅርፅ ወይም የሚነሱ ነገሮች በጥልቀት የሚተካ ነው፡፡ የአጥናፍ/ጥግ ነገሮችን ለመግለፅ የአካላትን ወሰን ለመግለፅ ይረዳል፡፡ ይህ የመስመር አይነት ከሌሎች መስመሮች በአብዛኛው በንድፍ ውስጥ ስራ ላይ ይውላል፡፡ የተገበራል፡፡ በኮንቱር መስመር ውስጥና ውጪ ቅርፅ ወይም ስዕል ላይ የሚገኝ እና አንዳንድ ግዜ የስነ-ስዕል መስመር ይባልል፡፡ ከዚህ በታች ያለውን ስዕል በመጠቀም የኮንቱር መስመርን ግኝት ለማወቅ ያስችላል፡፡

የኮንቱርን መስመር የሚሳይ ስዕል

ለ. የንድፍ መስመር

እርሳስን ወይም ሌሎች የመሳያ መሣሪያን በመጠቀም ፍጥነት ባለዉ ሁኔታ የሚሰራ ስዕላዊ መስመር ነው፡፡ ይህ መስመር ድርጊት ፣ እንቅስቃሴና ተግባርን የሚያሳይ ነዉ፡፡ ከዝህ በታች ባለዉን ስዕል በመጠቀም የንድፍ መስመርን ማስረዳት ትችላለህ/ሽ፡፡

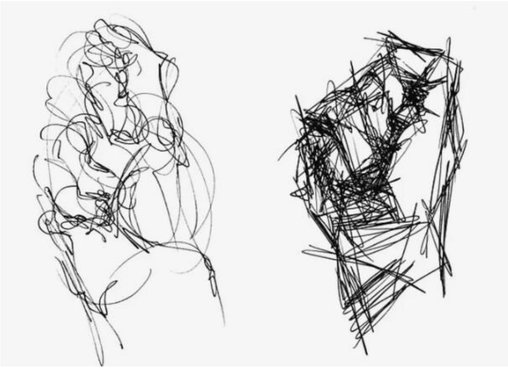

ስዕል 9፡የንድፍ መስመርን የሚያሳይ ስዕል

ሐ. እምፕላይድ መስመር

የአምፕላየድ መስመር የሚፈጠረው የሰው ልጅ በሚያሰምረው ወይም የተለያዩ እቃዎችን በመቀናጀት ሳይሆን ከርቀት የሚታዩ መስመሮች ናቸው፡፡ ይህ ማለት ከርቀት የሚታዩ ነገሮች በራሳቸው ግዜ ተቀናጅተው የሚፈጥሩት ለየት ያለ መስመር ማለት ነው፡፡ በሚሰራው ስራ ላይ ተሞርኩዞ ምናባዊ ሀሳብ በማመንጨት ተጨባጭ አድርገን የምንወክለው ነው፡፡ ከዝህ በታች ባለዉ ስዕል በመጠቀም የእምፕላድ መስመርን ማስረዳት ትችላለህ/ሽ፡፡

ዕል 10፡እምፕላይድ መስመርን የሚያሳይ ስእል

መ. የቶር መስመር (ውጫዊ መስመር)

ይህ መስመር ብዙውን ጊዜ የስዕሉ ውጫዊ (ድንበር) ላይ የሚገኝ ነው፡፡ ስለዚህም የዲዛይ እና በእቃዎች ጠርዝ ላይ ይገኛል ማለት ነው፡፡ ከዚህ በታጭ ባለዉ ስእልን በመጠቀም የቶር መስ ማስረዳት ትችላለህ/ሽ፡፡

የቶር መስመርን የሚያሳይ ስዕል

ሠ. ካለግራፍ መስመር

ካለግራፍ ማለት ውበት ያለው የእጅ ፅሁፍ ሲፃፍ ማለት ነው፡፡ በስነ-ጥበብ እና ዲዛይን ስራ ውስጥ ሆነ በሚያምር እጅ ፅሁፍ የምንመለከተው ነው፡፡

በመጨረሻም መስመሮችን በዚህ መልኩ ተማሪዎችን ካስረዳሀቸዉ በኋላ የመስመሮችን ግኝት የምያሳዩ በተማሪዉመማሪያ መፅሐፍ ላይ ያለዉን ተለማመድ/ጂ፡፡ ለክፍል ተማሪዎች ካቀረብክ/ሽ በኋላ ግብረ-መልስ ለእርስ በርሳቸዉ እንዲሰጡ አአድርግ/ጊ፡፡

ልምምድ 1

በዝህ ልምምድ 1 ዉስጥ ተማሪዎች ፊደልነ ለመፃፍ የሚረዱትን መስመሮች በመለየት በተደጋጋሚ ይለማመዳሉ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በልምምድ 1 ዉስጥ ተማሪዎች የመስመሮችን ዓይነት ፊደልን በመቅረፅ(በመፃፍ) ዉስጥ የሚጥቅም በተማሪዉ መማሪ ያ መፅሐፍ ዉስጥ ያለዉ በትክክል አይተዉ ከተረዱ እንደ ልዩነታቸዉ በመደጋገም ይለማመዱ፡፡

- በመቀጠል ተማሪዎች ፊደልን ለመፃፍ የሚረዱትን መስመሮች ላይ ምን እንደተማሩ በመጠየቅ ግብረ-መልስ ስጣቸዉ/ስጪያቸዉ፡፡ ምክኒያቱም ማንኛዉም የዲዛይንም ሆነ የንድፍ ዓይነቶችን ለመስራት በጣም ያስፈልጋቸዋል፡፡ ስለዝህ አእምሮአቸዉና እጃቸዉን ነፃ በማድረግ ያለ ምንም ፍርሃት እየተዝናኑበት በትክክል እጃቸዉን በማለማመድ እንዲያስተካክሉ አድርጋቸዉ /አድርጊያቸዉ፡፡

❖ ቋሚ መስመርን በዚህ መልኩ ደጋግመዉ እንዲለማመዱ ማድረግ፡፡

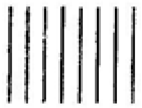

❖ . አግድም መስመርን በዚህ መልኩ ደጋግመዉ እንዲለማመዱ ማድረግ፡፡

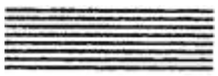

❖ ወደ ግራ ያለዉን ደጋን(ጥምዝ) መስመርን በዚህ መልኩ ደጋግመዉ እንዲለማመዱ ማድረግ፡፡

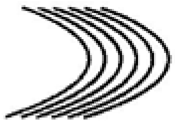

❖ ወደ ቀኝ ያለዉን ደጋን(ጥምዝ) መስመርን በዚህ መልኩ ደጋግመዉ እንዲለማመዱ ማድረግ፡፡

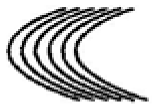

❖ ወደ ቀኝ ያለዉን ስያፍ መስመርን በዚህ መልኩ ደጋግመዉ እንዲለማመዱ ማድረግ፡፡

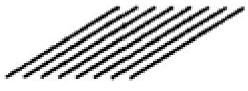

❖ ወደ ግራ ያለዉን ስያፍ መስመርን በዚህ መልኩ ደጋግመዉ እንዲለማመዱ ማድረግ፡፡

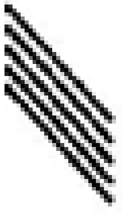

ልምምድ 2

በዚህ ልምምድ 2 ዉስጥ ተማሪዎችን ድርብ ፊደላትን እርሳስን በማያያዝ የመፃፍ ዘዴን በመረዳት በተደጋጋሚ ይለማመዳሉ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በልምምድ 2 ዉስጥ ተማሪዎች በድርብ መስመር ፊደላት የተፃፉትን ለመፃፍ በተለያ ዘዴዎች በመጠቀም መፃፍ እነደሚችሉ አስረዳቸዉ፡፡ በመቀጠል ቀለል ካሉት ዘዴዎች ዉስጥ አንዱ ሁለት እርሳስ/ብዕርን ባንድ ላይ በማሰር መፃ ፍ እንደሚችሉ ግለፅላቸዉ፡፡ ስለዚህ ተማሪዎች እርሳስን/ብዕርን በሁለት በማሰር ከዚህ በታች ባለዉ መልኩ በማየት የተለያዩ ፊደላትን የራሳቸዉን እንደፈለጉ እንዲለማመዱ አድርግ/ጊ፡፡

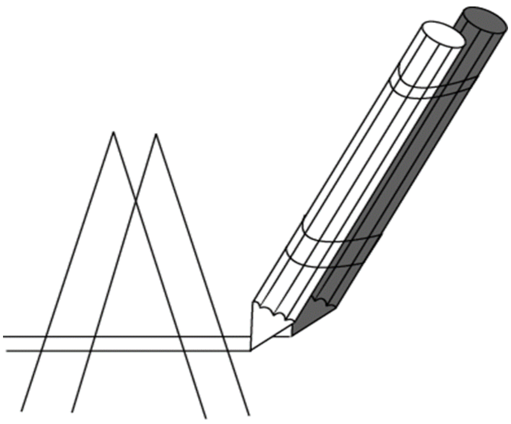

ልምምድ 3

በልምምድ 3 ዉስጥ ተማሪዎች ድርብ ፊደላትን በእስኩዌር መስመር በመታገዝ የድርብ ፊደላትን ዘዴ እንዴት እንደሚፃፍ በመረዳት በተደጋጋሚ ይለማመዳሉ፡፡

መምህሩ/ት ድርሻ

በልምምት 3 □ኡስ□ ተማሪ□ች ድርብ መስመር ፊደላት ለመጻፍ ቀላል ከሆኑት ዘዴ ሌላው ደግሞ ብዙ መስመሮችን እስኩዌርን በሚፈጥር ሁኔታ በማሳመር እንዲያዘጋጁ መንገር ነው፡ ፡ ከተናገርን በኋላ ተማሪዎች ከዚህ በታች ባለው ላይ በመመርኮዝ እስኩዌርን መስመር በመጠቀም የራሳቸውን ፊደል እርሳስን በመጠቀም እንዲፈጥሩ ያደርጋል፡፡ በማንኛውም ግዜ የልምምድ ስራ በምንሰራበት ግዜ ሁሉም ተማሪዎች ነፃ በመሆን ያለ ፍርሃት እንዲሰሩ ማበረታታት ነው፡፡ ይህንን ካደረግን ተማሪዎች የተደበቀውን እውቀት ከውስጣቸው በማውጣት እንዲረዱ ያደርጋል ወይም የፈጠራ ችሎታቸውን

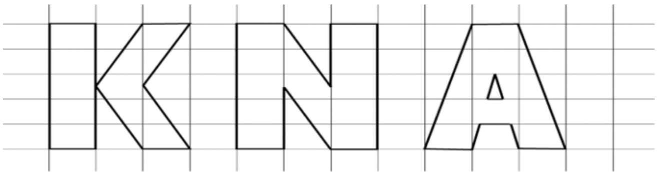

ልምምት 4

በልምምት 4 □ኡስ□ ተማሪ□ች ፊደላትንና ቁጥሮችን በብርሃን □ና ጥላ የሚፃፍበት በመረዳት በተደጋጋሚ ይለማመዳሉ፡፡

□መምህሩ/ት ድርሻ

በልምምድ/4 ወስጥ ተማሪዎች የብርሃንና ጥላ ፊደላትን በመጠቀም በተለያዩ ሁኔታ መፃፍ እንደሚቻል ማስረዳት፡፡ ካስረዳን በኋላ ከዘዴዎቹ ውስጥ አንዱ ከዚህ በታች እንደተገለጸው ነው፡፡ ስለዚህ ተማሪዎች እየአንዳንዳቸው ከዚህ በታች ባለው ምሳሌ ላይ በመመርኮዝ የተለያዩ ፊደላት እና ቁጥሮችን በብርሃን እና ጥላ ሁኔታ እርሳስን በመጠቀም እንዲፅፉ ያደርጋል፡፡

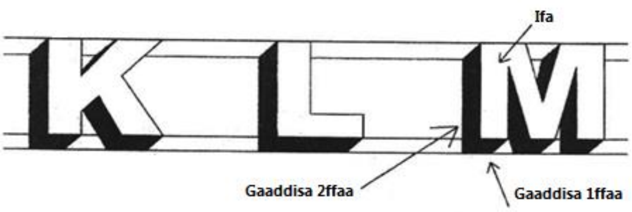

ድርጊት 1

ድርጊት 1- በዚህ ውስጥ ተማሪዎች የተለያዩ ቅርፅና ትርጉም ያላችን በመለየት ይገልፃሉ፡፡

ቅርፅ

- በተግባር 1.ውስጥ ወደ ቅርፅ ገለፃ ከመግባት በፊት ከተማሪ መፅሀፍ ሥዕል 12 ላይ ተማሪዎች እንዲያዩ ማድረግ፡፡
- በስዕል 12 ላይ ያለው ሥዕል ምን እንደሚመስልና እንዲገልፁ ያደርጋል፡፡
- ተማሪዎች የሚሰጡት ሀሳብ በማነሳሳት ቅርፅ ምን እንደሆነ ከዚህ በታች እንደሆነ መግለፅ፡፡

  ቅርፅ ማለት ከዲዛይን አካላት አንዱ ሆኖ ርዝመት እና ቁመት ያለው ነው፡፡ እንዲሁም እኩል አካል ያለው ሆኖ፣በመስመር የሚገለፅ ማለት ነው፡፡

  የቅርፅ አይነቶች ሁለት ናቸው፡፡ እነርሱም፡-

  - ❖ መሰረታዊ ቅርፅ እና
  - ❖ ኢ-መሰረታዊ ቅርፅ ናቸው፡፡

❖ መሰረታዊ /ጂኦሜትሪካል/ቅርፅ፡- ትክክለኛ ቅርፅ ሆነው በሂሳብ ውስጥ የተለያዩ መልኮች ለማሳየት የሚረዱ ናቸው፡፡ በአብዛኛው ሰው ሰራሽ የሆኑ ነገሮች ናቸው፡፡ ምክንያቱም ለመስራትና ነገሮችን ለመስራት አመቺ ነው፡፡ ማስመሪያና ኮምፓስን በመጠቀም የሚሰራ ነው፡፡ ኢ-መሰረታዎ ቅርፅ አብዛኛው በተፈጥሮአዊ የሆኑ ነገሮች ላይ የሚገናኙ እና ሊለኩ የሚችሉ ዙዌ/Angle/ የሌላቸው ናቸው፡፡ ለምሳሌ የደመና ቅርፅ፣ቅጠልና የመሳሰሉት በመለየት ማስረዳት፡፡ በመጨረሻም የቅርፅ ምንነት በዚህ መልኩ ተማሪዎችን ካስረዳን በኋላ ቅርጾችን የሚያሳዩ ስእሎች በተማሪ መፅሀፍ ላይ ያለው በመመልከት እንዲለማመዱ፣ለክፍል ተማሪዎች ማቅረብና ግብረ-መልስ ለእርስ በእርሳቸው እንዲያቀርቡ ማድረግ፡፡

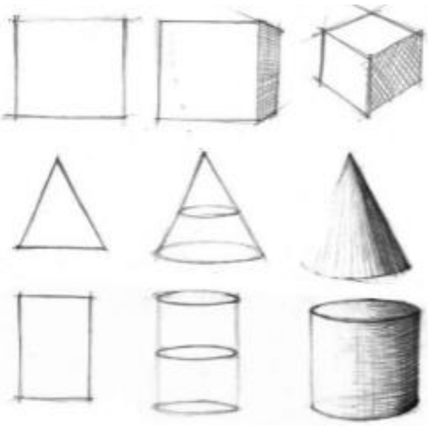

መሰረተዊና መሰረተዊ የልሆኑ ቅርፅች

ተግባር 2

ድርጊት 2 ውስጥ ተማሪዎች የፎርምን ትርጉም በመለየት ይናገራሉ፡፡

ፎርም

- ድርጊት 2 ውስጥ ወደ ፎርማት ገለፃ ከመግባት በፊት በተማሪ መፅሀፍ ስዕል 13 ላይ ያለውን ተማሪዎች እንዲያዩ ማድረግ፡፡
- ሥዕል 13 ላይ ያለው የምን ሥዕል እንደሆነ በመመልከት እንዲገልፁ ማድረግ፡፡
- የተማሪዎችን ሃሳብ ለማበረታታት ፎረም ምን እንደሆነ ከዚህ በታች ባለው ሁኔታ መግለፅ፡፡

ፎርም ማለት ስነ-ጥበብ ውስጥ ቁመትና ርዝመት ያለው ሆኖ፣ፊዚካላዊ የሆነ አካል ያለው ነው፡፡ ፎርም በቅርፅ ሌላ ነገርን ይፈጥራል፡፡ ክብ የተዘረጋ አካል ቅርፅ ያለው /ቁመትና ርዝመት ያለው/ እና በሥዕል ደረጃ ብቻ የሚታይ ነው፡፡ ግን በእረሳስ ብርሃን እና ጥላው ተጠብቆ ሲቀባ ወደ ሉል ቅርፅ በመለወጥ እንደ ኳስ ይመስላል፡፡ በዲዛይን ውስጥ የፎርም አይነት ሁለት ናቸው፡፡ እነርሱም፡-

የጂኦሜትሪ ፎርምና

የኦርጋኒክ ፎርም ናቸው

የጂኦሜትሪ ፎርም ባህርይ እና ተመጣጣኝና ተመሳሳይነት ያላቸው በተፈጥሮ ላይ የማይገኙ ነው፡፡ እንዲሁም ሰው ሰራሽ ናቸው፡፡ ኦርጋኒክ ፎርም (ሕይወት ያላቸው) ደግሞ ተመሳሳይ ያልሆኑና፣ብዙ ጊዜ በተፈጥሮ ላይ የሚገኙ ናቸው፡፡ በተፈጥሮ ያሉ ነገሮች ኦርጋኒክ (ህይወት ያላቸው ነገሮች) በተፈጥሮ እንደ ዛፍ፣ድንጋይና የመሳሰሉት ላይ ይታያል፡፡

የጂኦሜትሪ ፎርም ሥዕሎች መሠረታዊ የሚባሉት፡ እስፌር፣ኪዩብ፣ኮን ስሊንደር እና ፒራሚድ ናቸው፡፡ ቁመት፣ርዝመትና ስፋት ያላቸው ነገሮች በሙሉ ፎርም ናቸው፡፡ ሰው ሰራሽ ፎርሞች የጂኦሜትሪ ቅርፅ በሂሳብ ውስጥ ያገለግላሉ፡፡ ተፈጥሮአዊና ኦርጋኒክ መሆን እንደሚችሉ ተማሪዎችን ማስረዳት፡፡

በመጨረሻም የፎርም ምንነት በዚህ መልክ/ሁኔታ ተማሪዎችን ካስረዳህ በኋላ የፎርሞችን ሥዕል (ጂኦሜትሪካል) የሚያሳይ በተማሪው መፅሀፍ ላይ ያለው በመመልከት

ተለማምደው ለክፍል ካቀረቡ በኋላ ግብረ-መልስ ለእርስ በእርሳቸው እንዲሰጡ ማድረግ፡፡ የፎርምን ስዕል ከዚህ በታች ያለው ስዕል በትክክል እንዲያውቁ ማድረግ ነው፡፡

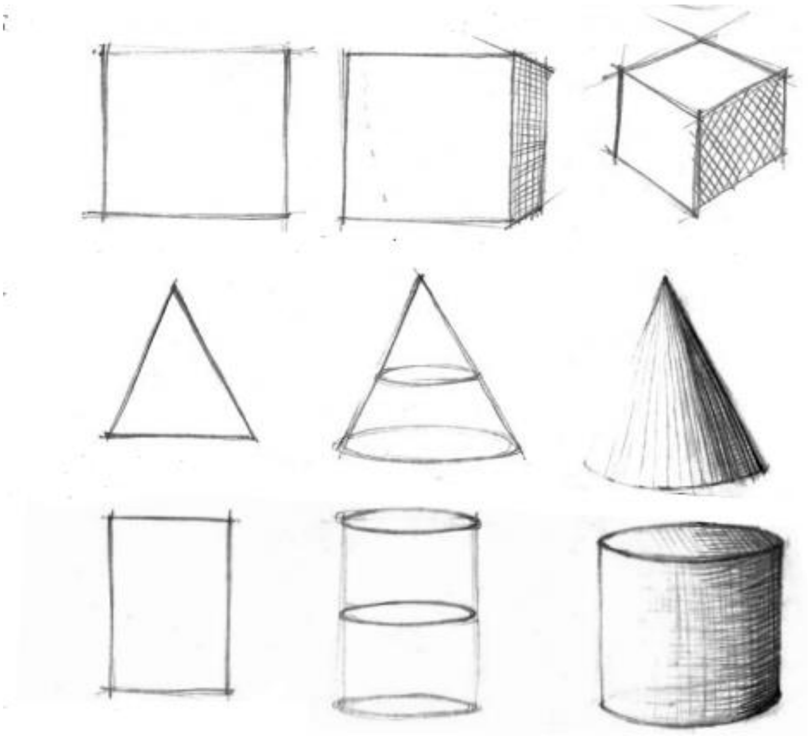

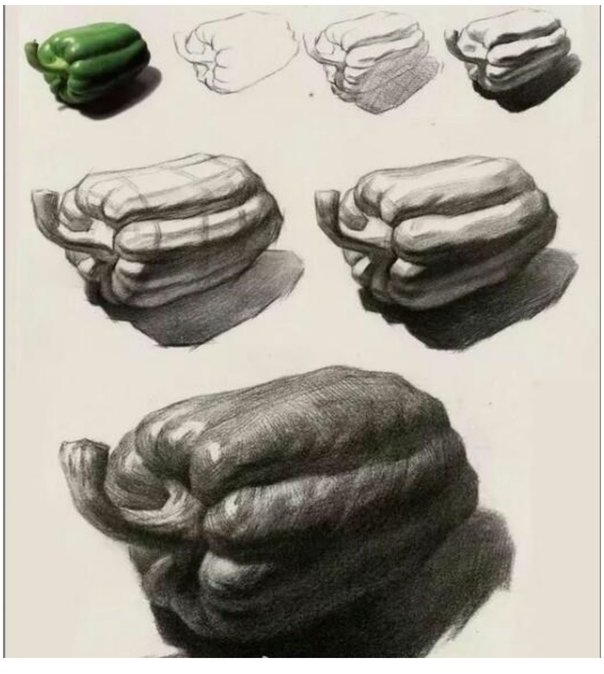

የተቀባ ፎርም የሚሳይ ስዕል

ልምምድ 5

ልምምድ 5 በዚህ ውስጥ ተማሪዎች የኦርጋኒክ ፎርምን ቅደም ተከተል ሥራ በመለየት ይለማመዳሉ፡፡

- የኦርጋኒክ ፎርም ስዕል ከተማሪው መፅሀፍ ላይ የተሰጠው ተማሪዎች ቅደም ተከተሉት በመጠቀም እንዲለማመዱ ማድረግ፡፡
- የፎረምን ስዕል በተማሪው መፅሀፍት ላይ የተሰጠውን ቅደም ተከተሉን በመጠበቅ ከተለማመዱ በኋላ በሌላ በኩል በራሳቸው በመንደፍ በክፍል ውስጥ በማምጣት ግብረ-መልስ እርስ በራሳቸው እንዲሰጡ ማድረግ፡፡
- የሰሩትን ሰባቱን ሥዕሎች እራሱ ሳይሆን የመጨረሻው ስዕል ትልቅ ስዕል ነው፡፡ ሌሎች የሚሰሩበት አካሄድ የሚያሳይ እንጂ ሁሉም እነዲሰራ አይደለም፡፡ ይህ ስራ የጥናት ፎረምና የወደፊቱን ለመስራት ብዙ ይረዳቸዋል፡፡ በመጨረሻም ላይ በዚህ መልክ ከተናገርን በኋላ፣የኦርጋኒክ ፎርም ንድፍ ላይ ምን እንደሚማሩ በመጠየቅ ግብረ-መልስ መስጠት ነው፡፡

ውይይት 5

በውይይት 5 ውስጥ ተማሪዎች ስለ ቦታ የረበውን ሥዕል ላይ ይለያሉ፡፡

ለተማሪዎች ስለ ቦታ ትርጉም ከመናገራችን በፊት የቀረበውን ስዕል እንዲያዩ ማድረግ፡፡

- ሥዕሉ ምን እንደሚያሳይ በተመለከተ የተረዱትን እንዲናገሩ ማድረግ፡፡
- ተማሪዎች በሰጡት ግብረ-መልስ ላይ ከዚህ በታች ባለው የቦታን ትርጉም ማስረዳት፡፡

ቦታ ማለት የዲዛይን አካላት ባዶ ቦታ ወይም ክፍት አካል የሆኑ ነገሮች ውስጥ ውጪ/አካባቢ/ ከላይ እና ከታች የሚገኙትን የሚያሳይ ነው፡፡

ልምምድ 6

ልምምድ 6 ውስጥ ተማሪዎች የቫሊዩ ቅደም ተከተል እስኬል እንደሚሰራ መለየት ይለማመዳሉ፡፡

ቫሊዩ

• የቫሊው እስኬል /ደረጃ/ በተማሪው መፅሀፍ ላይ የተሰጠውን ተማሪዎች ትርጉማቸውን ከዚህ በታች በተገለጸው በትክክል ከተረዱ በኋላ ቅደም ተከተሉን በመከተል እንዲለማመዱ ማድረግ ነው፡፡

• የቫሊው እስኬል/ደረጃ/ በተማሪው መፅሀፍ ላይ የተሰጠውን ቅደም ተከተሉን ከጠበቀ በኋላ በማለማመድ የስራ ሂደት በዚህ ውስጥ የተረዱትን እርስ በእርሳቸው እንዲገልፁ ማድረግ ነው፡፡

የቫሊው እስኬል/ደረጃ/ በተማሪው መፃሀፍ ላይ የተሰጠውን ቅደም ተከተል ከጠበቁ በኋላ በማለማመድ የስራ ሂደት በዚህ ውስጥ በዚህ ውስጥ የተረዱትን እርስ በእርሳቸው እንዲገልፁ ማድረግ ነው፡፡

የቫሊው እስኬል/ደረጃ/ ማለት ወደ ብርሃማነት እና ደብዛዛማነት የሚካሄድ ቶን ማለት ነው፡፡ ቫሉዩ ደረጃ /እስኬል/ ወደ ብርሃንና ጥላ በሚካሄድበት ጊዜ ጨለማ እየጨለመ ይሄድል፡፡ ግን ወደ ብርሃን የሚሄድ ከሆነ የዚያ ተቃራኒ ነው፡፡ ስለዚህም የእየአንዳንዱ ልዩነት በቅደም ተከተል የቫሊው ደረጃ መካከል ያለው በመለየት መረዳትና መስራት ከቻሉ የንድፍ ስራ፣ዲዛይንና ቀለም አቀባብ ውስጥ የቀለምን መለየት ችሎታቸውን ማሳደግ ማለት ነው፡፡ ይህ ማለት የተለያዩ ቀለማት በቶን ማስቀመጥን ችለዋል ማለት ነው፡፡ በመጨረሻም አስበውበት እንዲሰሩ፣ የሰሩትን ደግሞ መክፍል ውስጥ በተማሪዎች ሀሳብ ከተሰጡት በኋላ ማጠቃለያ ሀሳብን መስጠት ነው፡፡

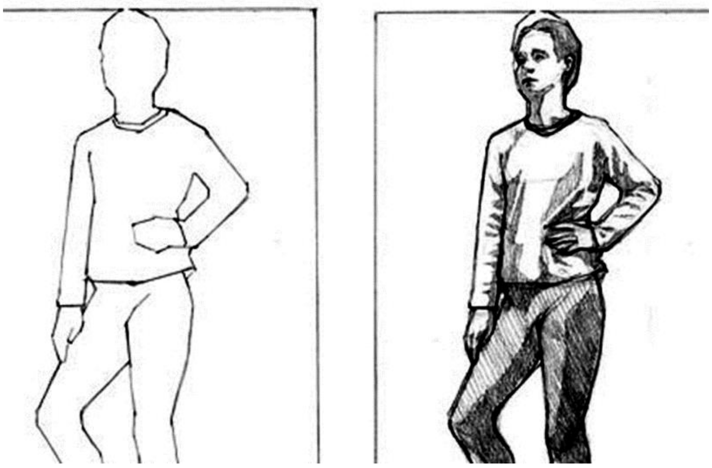

ውይይት 5

በውይይት 5 ውስጥ ተማሪዎች ስለ ቦታ የረበውን ሥዕል ላይ ይለያሉ፡፡

- ለተማሪዎች ስለ ቦታ ትርጉም ከመናገራችን በፊት የቀረበውን ስዕል እንዲያዩ ማድረግ፡፡
- ሥዕሉ ምን እንደሚያሳይ በተመለከተ የተረዱትን እንዲናገሩ ማድረግ፡፡
- ተማሪዎች በሰጡት ግብረ-መልስ ላይ ከዚህ በታች ባለው የቦታን ትርጉም ማስረዳት፡፡

ቦታ ማለት የዲዛይን አካላት ባዶ ቦታ ወይም ክፍት አካል የሆኑ ነገሮች ውስጥ ውጪ/አካባቢ/ ከላይ እና ከታች የሚገኙትን የሚያሳይ ነው፡፡

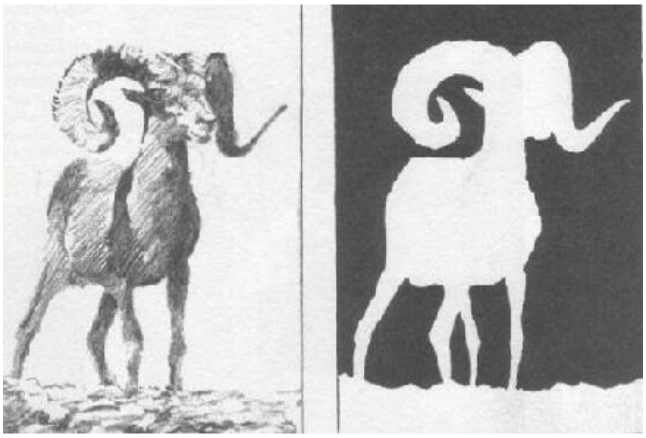

ቦታን የሚያሳይ ሥዕል

ውይይት 6

በዚህ ውይይት ውስጥ ተማሪዎች ስለየቦታ ዓይነቶች ፖዘቲቭ ቦታ፣ነጌቲቭ እና የስዕል ማሳያ ቦረድ/ስዕል 16 ላይ የተዘጋጀውን ይለያሉ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

- በስዕል 16 ላይ በመመርኮዝ የቦታ አይነት ፖዘቲቭ፣ነጌቲቭ እና የስዕል መለያ ቦርድ እንዲለዩ ማድረግ ነው፡፡
- ተማሪዎች በሰጡት ሀሳብ ላይ ግብረ-መልስ በመስጠት ከዚህ በሆነ መልክ የቦታ አይነት በማስረዳት መጨረሻ ላይ የቦታ አይነት በአምስት እንደሚከፈል መግለፅ ነው፡፡

1. **የፖዘቲቭ ቦታ** ፡- ነገሮች የሚሰሩበት ቦታቸውን የሚገልፅ ነው፡፡ ወይም ለተመልካቹ አካል ቀርቦ ያለውን ፍሬ ነገር ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ፡- የመሬት አቀማመጥ የሚሰራ ሆነ ዛፎች፣ተራሮች፣ሰማይ እያለ ይሄዳል፡፡ እዚህ ላይ ዛፎች ከሁለም በላይ ቀርበው የሚታዩ ሁሉም ዛፎች ምንም ያህል ትልቅ ቢሆኑም በቀለምም

በትክክል ንፁኀ ሆነው ይታያሉ፡፡ ከቦታ ላይ የምንረዳው ነገሮች እየራቁ ሲሄዱ በመጠናቸው እየቀነሱ፣ቀለማቸው እየደመቀ ይሄዳል፡፡ በሚቀርቡን ግዜ ደግሞ የዚህ ተቃራኒ ይሆናል ማለት ነው፡፡

2. **የነጌቲቭ ቦታ፡-** ባዶ ቦታ ወይም ክፍት የሆነ ክብ መሀል በሚሰራበት ነገር ውስጥ የሚቀር ነው፡፡ በቅርፅ ስራ ነገሮች ውስጥ የነጌቲቭ ቦታ ክፍት ሆኖ ይታያል፡፡ ለምሳሌ፡- ክፍት የብረት ነገሮች ወይም ከእንጨት ላይየተሰራ መካከል ውስጥ ያለው የነጌቲቭ ቦታ ይባላል፡፡

የኔጌቲቭ ቦታ ክፍት ቦታ በአይናችን ላይ ያረፈ ወደ ሌላኛው ክፍልፋዮች እንድናልፍ ያደርባል፡፡

1.1. **የስዕል ማሳያ ቦታ** ፡- ክፍት ቦታ ከተለያዩ ነገሮች ላይ የሚሰራ ነው፡፡ የፈለግነው ንድፍ ቦታ ላይ ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ፡- ለጥ ያለ ባህርይ ያለው ነገር እንደ ወረቀት፣ጥቁር ሰሌዳ፣መዝጊያ በር፣(ዝርግ እንጨት) እና የተለያዩ ካንቫሶችን ማየት ይቻላል፡፡

1.2 የኢትዮጵያ ሙዚቃ እና ባህላዊ ውዝዋዜ

መምህር/ት የግንዛቤ ጥያቄ ለተማሪዎች የቀረበ ከተወያዩበት በኋላ የውይይታቸውን ውጤት ለክፍላቸው እንዲገልፁ አድርግ፡፡

1. ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠ ክፍለ ጊዜ………… 6

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናፉት የሚገባቸው የትምህርት ብቃት

2. በዚህ ትምህርት ርእስ መጨረሻ ላይ ተማሪዎች

- የባህል ሙዚቃ እና ውዝዋዜ ምንነትን ይናገራሉ፡፡
- የሙዚቃ እና ባህል ግንኙት ይለያሉ፡፡
- ከባህላዊ ውዝዋዜ ውስጥ አንዱን ያሳያሉ፡፡

3. የመማር ማስተማር ዘዴ

- የቡድን ውይይት፣በጥንድ ቀድሞ ማሳየት፣የሙሉ ክፍል ውይይት
- ገለፃ
- ጥያቄና መልስ
- ልምምድ

4. የትምህርት መርጃ መሳሪያ

የትምህርት መርጃ መሳሪያ ለዚህ ርእስ ይዘቶችን ለማስተማር የሚያስፈልጉ፡-

- የልምምድ ክፍል
- ከበላ /መምቻ/
- ሲንቄ የሚመስል ቀጭን ዱላ
- ሲዲ ወይም ካሴት (ሙዚቃ የሚቀናጅበት)

5. የመምህሩ ድርሻ

- ተማሪዎች በስድስኛ ክፍል የተለያዩ የሙዚቃ ይዘቶች የተማሩትን እንዲገልፁ በመጠየቅ ይህንን ርዕስ ማስጀመር ይቻላል፡፡
- ለግንዛቤ የተቀመጠው "ማንኛውም የሚደረገው እንቅስቃሴ ውስጥ ውዝዋዜ ማለት ይቻላል በማለት በመጠይቅ ይዘቱን መቀጠል፡፡
- ተማሪዎች በባህል ሙዚቃና ውዝዋዜ ላይ በጥንድ እና በቡድን እንዲወያዩበት በማድረግ የውይይታቸውን ውጤት ለክፍል ተማሪዎች እንዲያቀርቡ ማድረግ፡፡

• በዚህ ርዕስ ስር የተጠቀሱት ተማሪዎች ከእውቀት እና ችሎታ በፊት ላላቸው መረዳት እና ተማሪዎችን ለማነቃቃት ስለሚያገለግላቸው በቡድን በመመካከር ሀሳባቸውን እንዲገልፁ ማድረግ፡፡

• በተጨማሪም ቀጥሎ ያለውን ይዘት በመጀመሪያ በራሳችን አንብበን ከተዘጋጀን በኋላ በተጨማሪ ከዚህ በታች ባለው መግለፅ፡፡

ውዝዋዜ እንደ ባህል እሴቶች፣አመለካከት፣አስተዳደር፣ ልምምድ የህብረተሰቡን የባህል ወግ ለመግለፅ ከመተካት አልፎ በመዘዝናናት ውስጥ ያለው ሚና ትልቅ ነው፡፡ ከዚህ በመነሳት የአርት ውዝዋዜ አንድን ባህል ለመግለፅ ይቻላል ማለት ነው፡፡ ይህ ማለት ስሜት፣ሀሳብ፣ትረካ ወግ አንድን ህብረተሰብ የሚያገለግል ነው፡፡

በኢትዮጵያ ውስጥ ብዙ ብሄር ብሄረሰቦች እንዳሉ ያላቸው ባህል ብዙ ነው፡፡ በተለይ የሙዚቃ እና ውዝዋዜ ባህል እንደየ ብሄረሰቡ ከቦታ ቦታ ልዩነት ያለው እና በቁጥርም ብዙ ናቸው፡፡

በኢትዮጵያ ብሄር በሄረሰቦች ውስጥ የሚኖሩ የኦሮሞ ሙዚቃ እና ባህልን ወስደን ብናይ የኦሮሞ ብሄር ትልቅ ብሔርና የዘፈን ባህል እና ውዝዋዜ የረሱ የሆነ ያለው ነው፡፡

ኦሮሞ በተለያዩ የኦሮሚያ ክልሎች ውስጥ የሚኖረው እንዴት እንደሚዘፍን እና እንደሚወዛወዝ የራሱ የሆነ አለው፡፡ የሚካሄደው ዘፈን እና ውዝዋም የሚፈጸምበት ጊዜ እና ምክንያት የራሱ የሆነ ያለው ሆኖ በበዓል ግዜ፣በሰርግ ጊዜ፣በስራ ግዜ፣ በለቅሶ ጊዜ እና በመሳሰሉት ጊዜ ይካሄዳል፡፡ ከዚህም ሌላ የሚሳተፉት ሰዎችም በጾታ እና በእድሜ ልዩነት የሚሳተፉ ናቸው፡፡ የውዝዋዜ እና የዘፈን ልዩነት በመጨረሻ ላይ ከዚህ በታች ባለው ይገለፃል፡-

ውዝዋዜ ለሚዘፈነው ዘፈን የሰውነት እንቅስቃሴ በማድረግ እና ከምቱ ጋር የሚሄድ ሲሆን ዘፈን

ደግሞ የሚዜመው የድምፅ ቅንብር በማሰማትነው፡፡

6. ተከታታይ የትምህርት ምዘና ዘዴ

• በድርጊቶች እና በመጀመሪያ ጥያቄ ውስጥ ጥያቄዎቹን እንደ ክፈል ስራ እና የቤት ስራ እንዲሰሩ ማድረግ፡፡

-ለስራቸው ትክክለኛ የሆነ ግብረ መልስ በጊዜ መስጠት፡፡

• ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸው የመማር ብቃት በላይ የሰሩት መበረታት እንደለባቸው እንዲሁም ተንካራነታቸው /ብቃታቸው/ሊያዝላቸው ይገባል፡፡ ሁሉን

አወቅን ብለው መሻሻለን እንዳያጡ መቀጠል እንደለባቸው በርትተው የሰሩት መበረታታት አለባቸው፡፡

የተማሪዎችን ስራ ለእየአንዳንዳቸው መመዝገብ፡-

• ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸው የመማር ብቃት ፈጥነው ያልደረሱበት ተጨማሪ እርዳታ የሚፈልጉ ስለሆነ ልዩ ትኩረት ተሰጥቶ ተጨባሪ ትምህርት በእረፍት ክፍለ ጊዜ ወይም በቀን መጨረሻ ላይ መሰጠት አለበት፡፡

ድርጊት 3

መምህር/ት ለተማሪዎች በተሰጠው ላይ ለትቂት ግዜ እንዲወያዩበት ካደረገህ/ሽ በኋላ በውይይታቸው ላይ ግብረ-መልስ ከሰጠ በኋላ በተግባር እንዲያሳዩ ሁኔታዎችን ማመቻቸት፡፡

የመምህሩ ድርሻ

- የሚያውቁትን ውዝዋዜ በመዘርዘር አንዱን በመውሰድ በድርጊት እንዲያዩና ግዜን በመስጠት እንዲያቀርቡ ማድረግ፡፡
- የዘፈን እና ውዝዋዜ ልዩነት መካከላቸው ያለ ምን እንደሆነ እንዲገልፁ ተጨማሪ ገለፃ ማድረግ፡፡
- መምህር/ት ለተማሪዎች ስራ የሚያውቁትን ውዝዋዜ ከዘረዘሩላቸው በኋላ በቡድን በመሆን በተግባር እንዲያሳዩ አድርግ/ጊ፡፡
- የቀረበው ውዝዋዜ በመፃፋቸው ውስጥ የተገለጸ ቢሆንም ከሌሎች በአካባቢያቸው የሚያውቁትን ማንኛውም ውዝዋዜ ማቅረብ እንዲችሉ መግለፅ፡፡

1.3. የሥነ-ትያትርና ስነ-ፊልም ልዩነት

ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠ ክፍለ ጊዜ…….4

ከዚህ ትምህርት ርዕስ ይዘት በኋላ ተማሪዎች፡-

- የስነ-ቲያትር እና ስነ-ፊልም ልዩነትን ይለያሉ፡፡

I. የዚህ ይዘት አንኳር ነጥብ

- ስነ-ትያትር
- ስነ-ፊልም

II. የይዘቱ መግለጫ

- ትያትር በትያትር አዳራሽ መሳሪያዎችን ተዋንያን የሚጠቀሙባቸው እንደ ተዋንያን አልባሳት፣መጋረጃ እና ማስጌጫ ይህ ሁሉ በአንድ ላይ በመምጣት የሚያሳይ ቦታ ወይም የትያትር መድረክን ጨምሮ ትያትር ይባላል፡፡ ይህም ትያትር የሚታይበት ቦታ በትያትር አዳራሽ ነው፡፡
- የትያትር አዳረሽ የትያትር ስራ በልዩ ሁኔታ ለትያትር ማሳያ ስራ እንዲያመች ተደርጐ የሚሰራ ነው፡፡ ይህ ትያትር መድረክ ለትያትር ስራ እውን ለማድረግ እና መጋረጃን ተገን በማድረግ በመግቢያና መውጫ ያለው እንዲሁም የተዋንያን ስራ ቦታ የተመልካቾች መቀመጫው ምቹ የሆነ ያለው ነው፡፡ በአጠቃላይ ለመድረክ ስራ የሚሆኑ ክፍሎች እና ሁኔታዎችን እንዲሁም የመድረክ እንቅስቃሴ እና የሚታየው ሁሉ ትያትር ይባልል፡፡
- ፊልም እንደ ትያትር የሚታይ ሲሆን በተመልካቾች ዘንድ የሚደርሰው በእስክሪን አማይነት ነው፡፡ እስክሪን በካሜራ የተቀረፁትን /የተቀዱትን ያሳያል/፡፡ ካሜራ ፎቶ እና ድምፅ ለመቀረፅ፣ለማሳየት፣በቀጥታ ወደ ሌላ ቦታ ለማስተላለፍ ለማቆየት የሚችል ነው፡፡ ይህም ቅንጅት ምስለ-ድምፅ ወይም ፎቶግራፍ ይባላል፡፡
- ስነ-ፊልም የቀረፃ አካሄድ 'ሴሎሎስ' በሚባለው የፎቶ ቀረፃ ላይ መብራት በመጠቀም የሚፈጸም ነው፡፡ ፊልም የመገናኛ ብዙሃን መሳሪያ ሆኖ ለዚህ ቴክኖሎጂ ዝግጅት ዋና አብይ ነገር ወይም በማምረቻው ካሜራና የአርታዒ ካሜራና በእስክሪን ላይ የሚንቀሳቀሱ ማሳያ /ፊልም/ ፕሮቴክተር/ ከውስጡ ያለው ነው፡፡ ፊልም የግለሰቦች ፍሬሞች በውስጡ ያለው ሲሆን ተከታታይ በሆነ ፍጥነት የሚታዩ ለተመልካች ስሜት እና እንቅስቃሴ / Illusion of motion/ የሚፈጥር ነው፡፡

III. የመማር ማስተማር ዘዴዎች

- የቡድን ውይይት
- የጥንድ ውይይት እና የሙሉ ክፍል ውይይት
- በማሳየት ማስተማር
- ገለፃ
- ጥያቄና መልስ
- በፕሮጀክት ዘዴ
- ሙከራዎች
- ልምምድ

IV. የትምህርት መርጃ መሳሪያ

ለዚህ ትምህርት ርዕስ ይዘቶች ለማስተማር የሚያስፈልጉ ፡-

- የለማመጃ ክፍል (የትያትር አዳራሽ)
- እርሳስ
- አልባሳት

V. የመምህሩ ድርሻ

በዚህ ድርጊት ውስጥ ተማሪዎች ወደ ትምህርት ገለፁ ከመግባታቸው በፊት ልምድ እና መረጃን በማከፋፈል የምዕራፍ አጠቃላይ ገለፃ በማድረግ ያጠናክራሉ፡፡ በፊት ክፍል ውስጥ የተማሩት ከዚህ ርዕስ ጋር የሚመሳሰል እንደ ስነ-ትያትር፣ጭውውት፣ዝግጅት፣ ተውኔትን መፃፍ፡፡ ሥነ-ፊልም መጠየቅ እና በዚህ ትምህርት ርዕስ ማስጀመር ይቻላል፡ ፡ መምህሩ ተማሪዎቹን ከዚህ በታች ያሉት ነጥቦች ላይ እንዲያተኩሩ ማድረግ ነው፡፡

- የተሰጡ ድርጊቶች እና ጥያቄዎችን እንደየ ግል ስራ፣የቡድን ስራ፣የክፍል ስራ፣የቤት ስራ እና እንዲሰሩና እንዲፈፅሙ መምራት ነው፡፡
- ተማሪዎች ያለፈውን ትምህርት እንዲያስታውሱ መጠቆም፡፡
- በየቡድናቸው እርስ በእርሳቸው እንዲለማመዱ በክፍል ውስጥ መርዳት፡፡
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎነጸፉት የሚገባቸው የመማር ብቃታቸው በላይ የሰሩትን መበረታታት አለባቸው፡፡ እንዲሁም ጥንካራነታቸው ብቃታቸው ሊያዝላቸው ይገባል፡፡ ሁሉን አውቃለሁ ብለው መሻሻልን እንዳያጡ መቀጠል እንዳለባቸው በርትተው መስራት መበረታታት አለባቸው፡፡

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎነጸፉት የሚገባቸው የመማር ብቃት ፈጥነው ያልደረሱበትን ተጨማሪ እርዳታ የሚፈልጉ ስለሆነ ልዩ ትኩረት ተሰጥቶ ተጨማሪ ትምህርት በእረፍት ክፍለ ጊዜ ወይም በሳምንቱ መጨረሻ ላይ መሰጠት አለበት፡፡

የድርጊት 4 መልስ

1. በትያትር አዳራሽ መሳሪያዎች እና ተዋንያን የሚጠቀሙበት ነገሮች እንደተዋንያን ልብስ፣መብራት፣ጥላ እና ማሳመሪያ እነዚህን በአንድ ላይ በማምጣት የማሳያ ቦታ /የቲያትር መድረክን/ ጨምሮ ትያትር ይባላል፡፡ ይህም ቲያትር የሚታየው በቲያትር አዳራሽ ነው፡፡ የቲያትር አዳራሽ ለቲያትር አዳራሽ ስራ ተለይቶ እንዴት ቲያትር እንደሚታይበት እንዲመች ተደርጎ የሚሰራ ነው፡፡ ይህ የትያትር መድረክ የቲያትሩን ስራ እውን ለማድረግ ጨለማን ተገን አድርጎ መግቢያ መንገድ እና መውጫ መንገድ ያለው እንዲሁም የዋንያን የስራ ቦታ እና መቀመጫ ቦታ ለተመልካቾች ምቹ የሆነ ቦታ ያለው ነው፡፡ በአጠቃላይ በመድረክ ስራ ላይ ያሉት ሁኔታዎች እንዲሁም በመድረክ እንቅስቃሴ ላይ የሚታየው ሁሉ ትያትር ይባላል፡፡

ፊልም እንደ ትያትር ለተመልካቾች የሚቀርብ ሲሆን ተመልካቾች ጋር የሚደርሰው በእስክሪን አማካኝነት ነው፡፡ እስክሪን በካሜራ የተቀዳ/የተቀረጸ ነገርን ያሳያል፡፡ ካሜራ ድምፅ እና ምስልን የሚያሳይ እና የሚቀዳ/የሚቀረፅ በቀጥታ ወደ ሌላ ቦታ ለማስተላለፍ እና ለማከማቸት የሚችል መሳሪያ ነው፡፡ ይህ ቅንጅት ምስለ ድምፅ ወይም ፎቶ ግራፍ ይባላል፡፡

2. አንድ ሰዉ ብቻዉን ባለበት ሆኖ ፊልም መመልከት/ማየት ይችላል፡፡ ተመልካቾች ፊልምን ለማየት እንደ ትያትር በቀጥታ መገኘት አይኖርባቸዉም፡፡ አንድ ፊልም ከተዘጋጀ በኋላ አንድ ሰዉ ባለበት ሆኖ በተለያዩ መሣሪያዎች በመታገዝ እንደ ላፕ ቶፕ ኮምፒዩተር፣በእጅ ስልክና የመሳሰሉትን በመጠቀም መመልከት ይችላል፡፡

3. ትያትር በትያትር አዳራሽ ተመልካቾች ባሉበት ይታያል፡፡ ትያትርን ለማየት ተመልካቾች በቀጥታ በአዳራሽ ዉስጥ መገኘት አለባቸዉ፡፡

VI. ተከታታይ የትምህርት ምዘና ዘዴ

- ☞ የግል ገለፃ
- ☞ የቡድን ገለፃ
- ☞ የቤት ስራ
- ☞ የሙከራ ጥያቄ
- ☞ ፈተና

☞ የተማሪዎች ቁጥጥር

የምዕራፍ አንድ መልመጃ መልስ

I. እዉነት /ሐሰት

1. ሐሰት 2. እዉነት 3. እዉነት 4. Soba 5. እዉነት 6. እዉነት

7. ሐሰት 8. እዉነት 9. ሐሰት 10. እዉነት 11. እዉነት

12. ሐሰት 13. እዉነት 14. እዉነት 15. እዉነት

II. የምርጫ ጥያቄ

1. መ 2. ሐ 3. ሀ 4. ሐ 5. መ 6. ሀ 7. ሀ 8. መ 9. ሀ 10. ሐ 11. ለ 12. ለ 13. ሐ 14. ለ

III. የአጭር መልስ

1. ሐረርጌና አርሲ
2. ሀሚሳና እሽኩሜ
3. መምህር/ት ጥያቄ 3 ና 4 ተማሪዎች በመለሱት መልስ ግብረ-መልስ በመስጠት በተግባር እንዲያሳዩ ሁኔታን አመቻችላቸዉ/አመቻቺላቸዉ፡፡
4. መምህር/ት የመሽመሮችን ግኝት ለይተህ ካወጣህ በኋላ፣የመስመሮች ግኝትን በመጠቀም መስመሮችን የፈለጉትን ንድፍ ነፃ በመሆን እንዲሰሩ አበረታቷቸዉ፡፡

ምዕራፍ ሁለት ፡ የስነ-ጥበብ ፈጠራ ችሎታ

ለዚህ ምዕራፍ የተሰጠ ክፍለ ጊዜ …….26

የዚህ ትምህርት ምዕራፍ ውጤት፤

በዚህ ትምህርት ምዕራፍ መጨረሻ ላይ፤

- የቀለም ቅብ ስራ ሙያ ይለዳሉ፡፡
- የእያንዳንዱን የቀለም ቅብ ስራ ፍቺ አካላትን ትርጉም ይለያሉ፡፡
- የቀለም ቅብ ስራ አካላት ያላቸውን ጥቅምና የሚያስተላልፉትን መልዕክት ይለያሉ፡
- የሶልፌጅዮ ትርጉምና ጥቅምን የዉቃሉ፡፡
- የሙዚቃ ምት ዓይነቶችን ሰምተህ/ሽ መፃፍ ይችላሉ፡፡
- በትዝታና ባቲ ቅኝት አጫጭር ዜማዎችን መጫወት ይችላሉ፡፡
- የስነ- ትያትርና የስነ-የፊልም ሃሳብን መፃፍ ይችላሉ፡፡
- ለጥሩ የተዉኔት ፅሁፍ ዘዴ የሚረዱትን ነገሮች ይገነዘባሉ፡፡

መግ ቢያ

የስነ-ጥበብ ስራና ስልት በተለያዩ ቦታዎች የተለያዩ ነገሮችን እየተሰሩ የነበሩና እየተሰሩ ያሉ ውስጥ አንዱ የቀለም ቅብ ስራ ነው፡፡ የቀለም ቅብ ስራ ረጅም ታሪክ ያለውና ከስነ-ጥበባት ዘዴየሚሰራበት አንዱ ሆኖ የሰው ልጅ ከጥንት ዓመት ጀምሮ ሀሳቡን፣ ስሜቱን፣ ሀዘኑን፣ ደስታውንና ምኞቱን ሲገልፅበት ቆይቷል፡፡ ከቀለም ቅብ ስራ ውስጥ ቀለም ያለው ሚና ይህ ነው ተብሎ አይገለፅም፡፡ ቀለም ለቀለም ቅብ ስራ አካላት ወሳኝና ዋናና መሰረታዊ ነው፡፡ ያለ ቀለም የቀለም ቅብ ስራማሰብ አይቻልም፡፡ የቀለም ቅብ ስራን ለመስራት የቀለማትን ንድፈ-ሀሳብ ማወቅና መጠቀም አስፈላጊ እንደሆነ ቀለም አንድ የተዋበ ነገር ለመስራት ትልቅ ቦታ ያለው ነው፡፡

በተጨማሪም፣ ውዝዋዜና የሰውነት እንቅስቃሴና ከዘፈን ወይም መዝሙር ጋር የሚሆን መሆኑን ተምረሃል/ሻል፡፡ በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ደግሞ የሶልፌጅዮ ሳይንስ የሰው የጆሮ ችሎታ በሙዚቃ ማዳመጥ ላይ ያለውና ስለምት ፅንሰ-ሀሳብ የሚያዳብርበት እንዲሁም፣ የትዝታና የባቲ ቅኝቶች የምት ስልትና ጥቅምን ትማራለህ/ሽ፡፡

የስነ-ቲያትርና የስነ-ፊልም ጥበባትን ለማዘጋጀት መጀመሪያ በምናዘጋጀው ላይ ሀሳብ መያዝ አለብን፡፡ የስ-ትያትር ጥበባትም ሆነ የስነ-ፊልም ጥበባት ሐሳብ ለማዘጋጀት ደግሞ የራሱ የሆነ ሂደት አለው፡፡ የስነ-ቲያትር ጥበባትና የስነ-ፊልም ጥበባት ሀሳብ ሁኔታ የምናዘጋጀው በዚህ ርዕስ ስር የተዘጋጀ ነው፡፡

መምህር /ት ከዚህ ትምህርት ርዕስ በኋላ ተማሪዎች የራሳቸዉን ሃሳብ ለስነ-ትያትርና ለስነ-ፊልም እንዲዘጋጁ ማድረግ፡፡

የምዕራፉ ትላልቅ ይዘቶች

2.1.የቀለም ቅብ ስራና ህትመት ስራ፡፡

2.2. ሶልፌጅዮ (ምት፣ፒች፣ኖታና እረፍቶች)ን በመጠቀም የሀገራችን ቅኝት (ትዝታና ባቲን) መጫወት፡፡ 2.3.ባህላዊ ዉዝዋዜ፡፡

2.4. የስነ-ትያትርና የስነ-ፊልም ሀሳብ፡፡

2.1. የቀለም ቅብና ህትመት ስራ

ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠ ክፍለ-ጊዜ………6

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናፀፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት፤

ከዚህ ትምህርት ርዕስ በኋላ ተማሪዎች፣

- የቀለም ቅብ ስራ ትርጉም ትናገራላችሁ፡፡
- የቀለም ቅብ ስራ ክፍሎችን ይዘረዝራሉ፡፡
- የቀለም ቅብ ስራ አካላት ጥቅም በቀለም አቀባብ ስራ ውስጥ ያላቸውን ይገልፃሉ፡፡
- የቀለማትን ንድፈ-ሃሳብ ይናገራሉ፡፡
- የህትመት፣ እስቴንስልና ብሎክ ስራ ሁኔታ ይለያሉ፡፡
- የስቴንስል ህትመትና ብሎክ ከአካባቢያችሁ ከሚገኙ ቀላል ነገሮች ሰርተዉ ያሳያሉ፡፡

የመማር ማስተማር ዘዴ

- በማሳየት
- ልምምድ
- የቡድን ዉይይት
- የጥንድና የሙሉ ክፍል ዉይት
- ገለፃ
- ጥያቄና መልስ
- የፕሮጀክት ዘዴ
- ምልከታ

የትምህርት መርጃ መሳሪያ

በዚህ ትምህርት ይዘት ዉስጥ የሚያስፈልጉት የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች፡፡

- ዘገባ፣የተለያዩ መፅሔቶች፣ሙጫ፣እርሳስ፣ክራንና በአከባብ የሚገኙ መሳርያዎች።
- የመለማጃ ክፍል/እስቱድዮ
- ቻርቶች
- ፖስተሮች
- ሞዴሎች
- የዉሃና የቀለም ዜይት ቀለሞች

የመምህሩ ድርሻ

- ተመሪዎች ስለአከባቢያቸዉ የተለያዩ ቀለማትን በመቀባት የሚያሳሚሩበትን ላይ ግንዛቤ እነንዲኖራቸዉ እንዲገልፁ በማድረግ ይህንን ምዕራፍ ማስጀመር ይቻላል፡፡
- ተማሪዎች በቀለማት ትርጉም ላይ በየግላቸዉ ከሰሩ በኋላ እንደየቡድናቸዉ እነዲወያዩ አድርግ/ጊ፡፡ የዉይይታቸዉን ዉጤት ለክፍላቸዉ እንዲያቀርቡ ሁኔታዎችን አመቻችላቸዉ፡፡
- በንዑስ ርዕስ ስር የተሰጠዉን ድርጊት ተማሪዎች ያላቸዉን የቅድሚያ ዕዉቀት ችሎታ መረዳትና ተማሪዎችን ለማነሳሳት ስለሚረዳቸዉ ወደ መግለጫ ከመሄድህ/ሽ በፊት በቡድን ተወያይተዉ ሀሳባቸዉን እንዲገልፁ አድርግ/ጊ፡፡
- ከመጀመሪያ ድርጊቶችና ጥያቄዎች ውስጥ ጥቂቶቹ የክፍል ስራና የቤት ስራ እንዲሰሩ ማድረግ ይቻላል።
- ለስራቸዉ ዉጤት ትክክለኛ ግብረ-መልስ መስጠት አለብህ/ሽ፡፡
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በላይ ካስመዘገቡ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ እንዲሁ፣ ያስመዘገቡት ዉጤት ሊያዝላቸዉ ይገባል፡፡ በቅቶኛል ብለዉ ደግሞ ባመጡት ለዉጥ እንዳያቋርጡ መቀጠል እንዳለባቸዉ በርትተዉ እንዲሰሩ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ አንዳንድ የተማሪዎችን ተግባር መዝግብ/ቢ፡፡
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በታች ያስመዘገቡ ሌሎች ተማሪዎች ጋር ለመድረስ ተጨማሪ ድጋፍ ይፈልጋሉ፡፡ ስለዚህ ልዩ ትኩረት ተሰጥቷቸዉ በእረፍት ጊዜያቸዉ ወይም በመጨረሻ የትምህርት ቀን ላይ መስጠት አለብህ/ሽ፡፡

- አንዳንድ የተማሪዎችን ተግባር መዝግብላቸዉ/መዝግቢላቸዉ፡፡ ያልተመዘገበ ከሆነ እንዲሁም ድርጊቶችን እንዲሰሩ የሚትሰጥ/ጪ ከሆነ ተማሪዎች በሂደት ዉስጥ የሚሰለቹና የሚሰጣቸዉን ድርጊቶች ዋጋ እንደለሌ ስለሚወስዱ ስራቸዉ መያዝ አለበት፡፡

የተከታታይ ትምህርት መመዘኛ ዘዴ

- የግልና የቡድን ፅብረቃ
- ዘገባ/ፖርቲፎሊዮ
- የቃል ጥያቄ
- የሙከራ ጥያቄ
- ፈተና
- የግልና የቡድን ፕሮጀክት

መልስ

2.1.1. የቀለም ቅብ ትርጉም

ዉይይት 1

በዚህ ዉይይት 1 ዉስጥ ተማሪዎች የቀለም ቅብ ትርጉምና ምንነትን እንዲለዩ ማድረግ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

- በዉይይት 1ዉስጥ ተማሪዎች ተወያየተዉ ለክፍላቸዉ ባቀረቡት ላይ በመመርኮዝ ካበረታታህ በኋላ በመልሳቸዉ ላይ በመመርኮዝ የቀለም ቅብ ትርጉምና ምንነትን ተማሪዎች በአከባቢያቸዉ ሰዎች በኑሮአቸዉ ወይም ሌሎች ቀለም ሲቀቡ አይተዉ እንዲዉቁ ጠይቃቸዉ/ጠይቂያቸዉ፡፡
- በመቀጠል አይተዉ የሚያዉቁት ከሆነ ምን ምን በመጠቀም እንደሚቀቡ፣ እንዴትስ እንደሚቀቡ በመጠየቅ በየቡድናቸዉ እንዲወያዩና ለክፍል ተማሪዎች እነዲገልፁ አድርግ/ጊ፡፡

ተማሪዎች በኢ-መደበኛና በመደበኛ ተምረዉ የሚያዉቁትን ከይዘትህ ጋር የሚሄድ ካሰታወስካቸዉ በኋላ ወደ ይዘትህ ከገባህ ቀላል በሆነ ሁኔታ አንተን/አንቺን መረዳት ይችላሉ፡፡ ስለዝህ በአከባቢያቸዉን ያሉ አይተዉ የሚያዉቁ ከሆነ፣ ከጠየቅክ በኋላ ስለ ቀለም ቅብ ከዚህ በታች ባለዉ ሁኔታ ግለፅላቸዉ።

የቀለም ቅብ ስራ ማለት ቀለም ለመቀባት ሌሎች ነገሮችን በመጠቀም ጠንካራ ገፅታ ያላቸው ነገሮች ላይ ስዕል፣ዲዛይንና የውበት ሙ.ያ የሚሰራበት ነው፡፡ የቀለም ቅብ ስራ በአብዛኛው ቀለምን በመጠቀም በመቀቢ.ያ ጠንካራ ነገሮች ላይ ይሰሩ እንጂ እንደ ቢላዋ፣ እስፖንጂ እና የመሳሰሉት መሳሪያዎች ላይ ይሰራል፡፡ በስነ-ጥበብ ውስጥ ቀለም ማለት ክንዋኔ ያለው የእጅ ስራ ውጤት፣ፍጥረትን የሚገልፅ፣ምትክ የሆነ፣ፎቶ የሚመስል ትርጉማቸዉ ግልፅ ያልሆኑና የመሳሰሉት ሊሆን እንደሚችል እንደየአከባቢያዉ ሁኔታ ጋር በማያያዝ ንገራቸዉ/ንገሪያቸዉ፡፡

የቀለም ቅብ ስልት ከስነ-ጥበብ ስራ ከሚሰሩባቸው ውስጥ አንዱ ሆኖ እንደ ንድፍና ቅርፃ ቅርፅ ሺህዎች አመታትን ያስቆጠረ ነው፡፡ ድሮ የቀለም ቅብ ስራ ይዘት በይበልጥ መልዕክታቸው በሀይማኖት ጉዳይ ላይ ተመስርቶ የተሰራና በተለያዩ ቦታዎች ላይ እንደ ባህል የሚታይ ነበር፡፡

የቀለም ቅብ ስራ ትልቅ ሃይል ያለው ነው፡፡ የመልእክቱ ሀይል በቀለም ቅብ ስራ የታወቁ ሆነው በስሜታዊ አመለካከት ደረጃ፣ ስነልቦና አመለካከት ደረጃ፣ በሰው መንፈስ ደረጃ ከሚያሳየው በላይ ሊሆን ይችላል፡፡ የቀለም ቅብ ስራ በአብዛኛው ከሁለም ነገሮች መሀል ተኮር ያደረገ ነው፡፡ ምክንያቱም የተለያዩ ገፅ ያላቸው ነገሮች እንደ ወረቀት፣ እንጨት፣ የስዕል ሸራ፣ ሸክላ፣ ፕላስቲክ፣ ግድግዳና ከመሳሰሉት ላይ ሊሰራ ይችላል፡፡ እንዲሁም ቅብ ስራ ከፈሳሽ ነገሮች ሆነው እርጥበት እና የአየር ሁኔታ ተቋቁመው ረጅም ጊዜ መቆየት ከሚችሉ የተሰሩ ናቸው፡፡ በመጨረሻም ተማሪዎች የቀለም ቅብ ትርጉምና ምንነት ከዚህ በላይ በቀረበዉ መልኩ መለዳታቸዉን በመለየት ጥያቄን በመጠየቅ አረጋግጥ/ጪ፡፡

ድርጊት 1

በዚህ ድርጊት 1 ዉስጥ ተማሪዎች የቀለም ቅብ አካላትን እንዲለዩ ማድረግ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

- በዚህ ድርጊት 1ዉስጥ ተማሪዎች የቀለም ቕብ ሥራ አካላትን በየቡድናቸዉ በመወያየት ምን ምን እንደሆኑ ለክፍላቸዉ እንዲያቀርቡ አድርግ/ጊ፡፡ በመቀጠል፣ የቀለም ቅብ ስራ አካላትን ከዚህ ባለዉ ሁኔታ ግለፅላቸዉ፡፡

የቀለም ቅብ ስራ አካላት ማለት የመሰረታዊ ግንባታ የቀለም ቅብ ስራ ዘርፍ አንዱ ማለት ነው፡፡ በሌላ ትምህርት ላይ የስነ-ጥበብ አካላት ሰባት (7) እንደሆኑ ተምረሃል/ሻል፡፡ ግን፣በስነ-ስዕል ስራዎች ዓይነት እንደ የቀለም ቅብ ስራና ንድፍ ውስጥ ፎርም እንደማያስፈልግ ለተማሪዎች በመንገር የቀለም ቅብ ስራ አካላት ስድስት (6) እንደሆኑና ማን ማን እንደሆኑ ከዚህ በታች ባለዉ ሁኔታ ዘርዝርላቸዉ/ዘርዝሪላቸዉ፡፡

- ቀለም
- ፍካት (ብርሃን እና ጥላ ቶን)
- መስመር
- ቅርፅ
- ቦታ
- ለስላሳነት ወይም ሸካራነት

ድርጊት 2

በዚህ ድርጊት 2 ዉስጥ ተማሪዎች የፍካት ደረጃ/ቶን ቫሊዉ እንዲለዩ ማድረግ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

- በዚህ ድርጊት 2ዉስጥ ተማሪዎች የፍካት ደረጃ/ቶን ቫሊዉ/ በየቡድናቸዉ በመወያየት ምን ምን እንደሆኑ ለክፍላቸዉ እንዲያቀርቡ አድርግ/ጊ፡፡ በመቀጠል፣የፍካት ደረጃ/ቶን ቫሊዉ ከዚህ በታች ባለዉ ሁኔታ ግለፅላቸዉ፡፡
- ቶን ማለት ብርሃናማነት ወይም ብዥታማነት ቀለም ነው፡፡ ቶን/የብርሃንና ጥላ ደረጃ ዝርግ ቦታ ወይም ለጥ ያለ ቦታ ያላቸው ላይ ፎርም ለመሳል ይረዳል፡፡ የቶን ልዩነት ፎርም የሆኑ ነገሮች ቀለም በሚሰሩበት ጊዜ በእጅ መጨበጥ/መንካት የሚቻለው መስሎ እንዲታየን ያደርጋል፡፡ እንዲሁም በጥልቅና በመራራቅ ወይም የምት ድግግሞሽ እንዲፈጠር ይረዳል፡፡ የተለያዩ የቶን አይነቶች ለቀለም ቅብ ይህ ነው የማይባል አስተዋፅኦ አለው፡፡ እየአንዳንዱ የቀለም ቅብ ስራ የተወሰነ ቶኖች ስላለው ሌሎች ደግሞ ሙሉ በሙሉ የተለያዩ ቶኖች ያላቸው አሉ፡፡ ቶን የሚታየው በቫሊዩ /እስኬል/ ደረጃ ላይ ነው፡፡ የጠቆረው ቶን በእስኬል ላይ በጣም የሚጠቁር ሲሆን በብርሃን ደግሞ በጣም ብሩህ ይሆናል፡፡ በቀለም ቅብ ስራ ውስጥ ከፍተኛ ጨለማ በጥቁር ሲገለፅ ከፍተኛ ብርሃን ደግሞ በነጭ ቀለም ይገለፃል፡፡ ስለዚህ በቀለም ቅብ ውስጥ እንዲጠቁር ወይም እንዲነጣ በማድረግ ሁለቱን በአንድ ላይ በማቀላቀል የቀለም ቅብ ስራ መስራት ይቻላል፡፡

በመጨረሻም ተማሪዎች የቶን/ቫልዉ ከዚህ በላይ የቀረበዉን በዚህ ሁኔታ መረዳታቸዉን ልዩ ልዩ ጥያቄዎችን በመጠየቅ አረጋግጥ/ጪ፡፡ በተጨማሪም፣የቶን ስዕልን የሚያሳይ ከዚህ በታች ባለዉ ሁኔታ በመጠቀም በትክክል እንዲለዩ አድርግ/ጊ፡፡

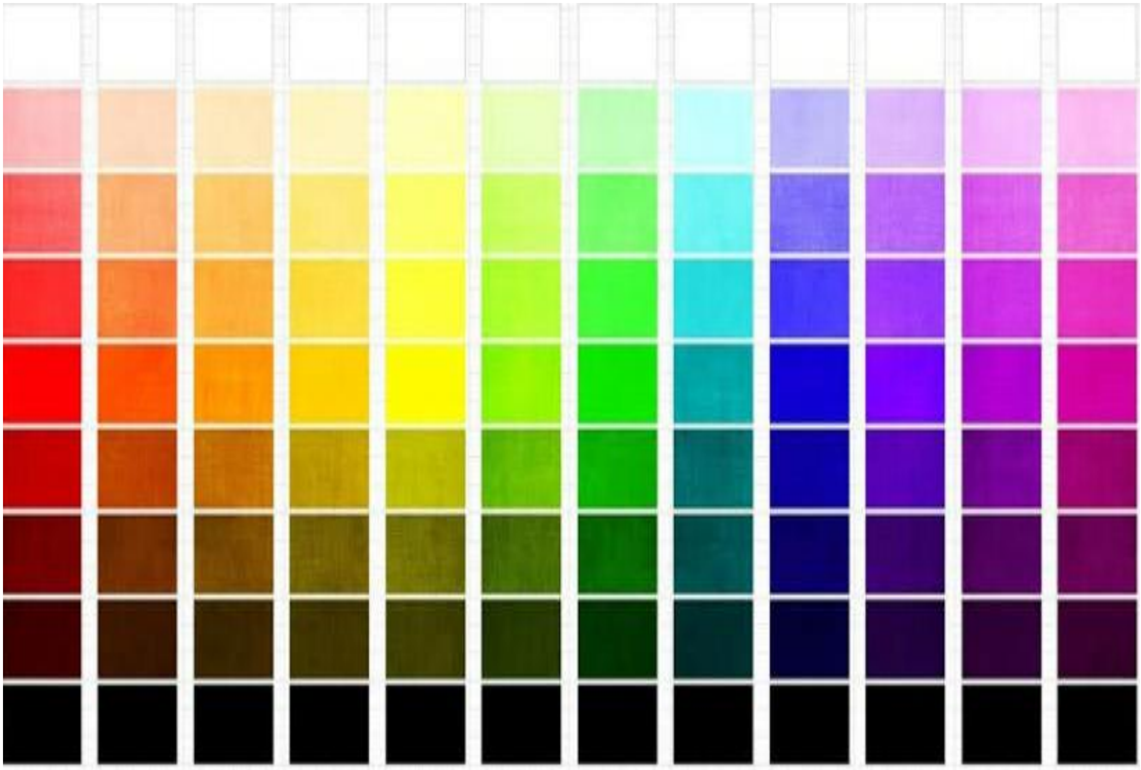

የእስኬል ቫልዉን የሚያሳይ ስዕል

ተጨማሪ ማስታወሻ

የመስመር ቀለም ቅብ ክፍሎች ዉስጥ

በስነ-ጥበብ ስራ ዉስጥ የመስመር ድርሻ ያለዉ የዐይን ምልከታ ወደ ምስሉ ትኩረት ነጥብ መምራትና በምከተለዉ ሰዉ በስራዉ በስራዉ ላይ ወደ ላና ወደ ታች እንዲመለከት ይረዳል፡፡

በመስመር ክፍሎች ዉስጥ ሶስት አቅጣጫ የሚያሳ አሉ፡፡ እነርሱም፡-

1.ስላሽ መስመር

2.አግድም መስመር

3. ቋሚ መስመር ናቸዉ፡፡

እንዴት ስራ ላይ እንድዉልና ስንት ጊዜ እንደምትደጋግም የሚትመለከቱትን የሚገልፅ ነዉ፡፡ በተለያዩ ነገሮች ሰዉ-ሰራሽ የሆኑ አግድም መስመርና ቋሚ መስመር (ዉስጥ

90⁰ዲግሪ አንግል) የያዘ ነዉ፡፡ ነገር ግን እነዝህ መስመሮች በህብረተሰብ ዉስጥ አንመለከታቸዉም፡፡

የመስመሮች ምልክት እና ጥንካሬ

አግድም መስመር	ቋሚ መስመር	ስላሽ መስመር
-ዕረፍትን የሚያሳይ - የማይቀያየር ነዉ - የረጋን ነገር ያሳየል - እንቅስቃሴ የሌለዉ ነገርን ለማሳየት እንጠቀማለን፡፡	-ዕረፍትን የሚያሳይ -የማይቀያየር ነዉ - ስርዓት ያለዉ - ጥንካሬ የሚያሳይ. - ተስፋ ያለዉ - ደስታን የሚያሳ	- የሚቀያየር ነዉ - የሚንቀሳቀስ - ጠንካራ ነዉ - ትልቅ ሃይል ያለዉ ነዉ - በእንቅስቃስ ዉሰጥ እረፍት የሌለዉ ይመስላል፡፡ . -ከአንድ አንድ ነጥብ እይታ ወደ ሌላ ንጥብ ዕይታ በ ፍጥነት እንዲንቀሳቀስ

ስዕል 2.1.1. የቀጥታ መስመር ንድፍ ባህርይን የሚያሳይ ስዕል

ከላይ የተሳለዉን ስዕል የጫማን መጠብ ሂደት የሚያሳይ ሲሆን ስያፍ መስመር እንቅስቃሴን ስያሳይ አግድም መስመር እና ቋሚ መስመር ደግሞ እርጋታና ሙሉነትን በማሳየት ይታያሉ፡፡

ዉይይት 2

በዚህ ዉስጥ ተማሪዎች ብርሃንና ጥላ እንዴት በቀለም ቅብ ስራ ዉስጥ እንዴት መፈጠር እንደሚችል ለይተዉ እንዲያዉቁ ማድረግ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

- በዉይይት 2 ዉስጥ ተማሪዎች እንዴት ሸካማነትና ለስላሳማነት በቀለም ቅብ ስራ ዉስጥ እንዴት እንደሚፈጠር በየቡድናቸዉ ከተወያዩ በኋላ ለክፍል ተማሪዎች እንዲያቀርቡ አድርግ/ጊ፡፡ በመቀጠል፣ ሸካማነትና ለስላሳማነት በቀለም ቅብ ስራዉስጥ እንዴት እንደሚፈጠር ከዝህ በታ እንደተገለጸዉ አስረዳቸዉ፡፡
- የቀለም ቅብ ስራ ዘዴ ትክክለኛ ሸካራማነትና ለስልሳማነትን ለመፍጠር የሚረዳ ነዉ፡፡ ይህም፣በቀለም ቅብ ስራ ዉስጥ እንደ ፓተርን ወይም መቀቢያ መስመር ይተረጎማል፡፡ አንዳንድ ቅብ በተለይ የዘይት የቀለም ቅብ ስራ ወፍራም ስለሆነ፣በካንቫስ ወይም በስእል ሸራ ላይ ስሰራ ለስራዉ ትልቅ የሆነ ጥልቀት ይሰጠዋል፡፡
- እንዲሁም ደግሞ፣ ሸካራማነትና ለስልሳማነትን የቀለም ቅብ ስራን ለሚሰሩ አርቲስቶች በስራቸዉ ዉስጥ አስቸጋሪ ሊሆንባቸዉ ይችላል፡፡ ለምሳሌ፣አንጸባራቂ መስታዎትና ድንጋያማ ኮረብታዎችን በቀለም ቅብ ተጠቅመዉ ሸካራማነትና ለስላሳማነታቸዉን ለማሳየት ትንሽ አስቸጋሪ ሊሆን ይችላል፡፡ ለዚህ ደግሞ፣ አርቲስት እንደነዝህ ዓይነትን ሸካራማነትና ለስልሳማነትን ሌሎች አካላትን እንደ መስመር፣ቀለም ፤ቶን/ቫሊዩ እስኬልና በመሳሰሉትን ላይ መመርኮዝ/መታገዝ ግዴታ መሆኑን በደንብ አስረዳቸዉ፡፡
- በመጨረሻ ላይ ተማሪዎች የሸካራማነትና ለስልሳማነት በቀለም ቅብ ስራ ዉስጥ እንዴት እንደሚፈጠር ከዝህ በላይ በቀረበዉ ሁኔታ መረዳታቸዉን የተለያዩ ጥያቄዎችን በመጠየቅ አረጋግጥ፡፡ በተጨማሪም፣ የሸካራማነትና ለስልሳማነት የቀለም ቅብ ስዕል ስራ ዉስጥ እንዴት እንደሚፈጠር የሚያሳይ ከዝህ በታች ባለዉ ስዕል በመታገዝ በትክክል እንዲለዩና እንዲረዱ ማድረግ፡፡

የለስላሳማነትና ሸካራማነት ቀለም ቅብ ስራ በዘይት ቀለም የተሰራ የሚያሳይ ስዕል

ድርጊት 3

በዚህ ዉስጥ ተማሪዎች የቀለም ቅብ ስራ ንድፈ-ሀሳብ ጠቀሜታን እንዲለዩ ማድረግ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በድርጊት 3 ዉስጥ ተማሪዎች ቀለም ቅብ ስራ ንድፈ-ሃሳብ ጠቀሜታ በየግላቸዉ ሃሳብ ከተቀበልክ በኋላ በማበረታታት ግብረ-መልስ ከዝህ በታች ባለዉ ሁኔታ ስጣቸዉ/ስጪያቸዉ፡፡

ቀለም የሚል ቃል አጠቃላይ ስም ሁሉንም ቀለም የሚተካ ሆኖ ቀለም ማለት መልክ ያላቸው ነገሮች በብርሃን ነጸብራቅ አማካይነት በአካባቢያችን ያሉ ላይ በሚያርፉበት ጊዜ የሚፈጠር ነው፡፡ በዓለም ላይ የሚገኙ ተፈጥሮአዊ እና ሰው ሰራሽ የሆኑ በተለያዩ ቀለም የተዋቡ ናቸው፡፡ በዚህ ዓለም ላይ የሚገኙ ፍጥረታት በሺህ የሚቆጠሩ ቀለማት ተሞልተዋል፡፡ ፍጥረትን አገናዝበን ብንመለከታቸዉ ውበታቸው የሰውን ልብ የሚሰርቁና የሰውን አዕምሮ በመማረክ የተሞሉ ናቸው፡፡ የመሬት አቀማመጥ ፣የሰማይ ዕይታ ፣ የባህር አቀማመጥ፣የጋራዎች አቀማመጥ፣የሸንተረሮች አቀማመጥ ፣የውሃ ፏፏቴ ፣እንስሳቶች ፣አዕዋፋት ፣ዛፎችና የመሳሰሉት ውበታቸው ሰውን የሚማርኩ ሆነው ፍጥረት ያጎናጸፏቸው አሏቸው፡፡ የተለያዩ ተክሎች እና አበባዎች ያላቸው መሬት በአፈር ተሸፍና ስላለች በርቀትና ቅርበት ካየናቸው የተለያዩ ቀለም ይታዩናል፡፡ አበባዎች እና ተክሎች አረንጓዴ ቦታ ስላላቸው አረንጓዴ መልክ፤ቢጫ አበባ ያለው ደግሞ ቢጫ መልክና ቀይ እና ጥቁር አፈር ባለበት ደግሞ ቀይ ሆኖ ወይም ጠቁሮ ይታያል፡፡ ከዚህ ሌላ ብርሃንና ጥላ የሚታይበት ቦታ አለ፡፡

የቀለምን ንድፈ-ሃሳብ ከዚህ በላይ በቀረበዉ ሁኔታ መረዳታቸዉን በመለየት የተለያዩ ጥቄዎችን በመጠየቅ አረጋግጥ/ጪ፡፡ ካረጋገጥክ/ሽ በኋላ ደግሞ የቀለም ያለዉን ጠቀሜታ ከዝህ በታች ባለዉ መልክ አስረዳቸዉ፡፡

የቀለም ጥቅም በሰዉ ልጅ አኗኗር ዉስጥ ያለዉ ብዙ ብሆንም፣ከእነርሱ ዉስጥ ጥቂቶቹ፣

. 1.የምንኖርበት አከባቢ ዉብና ማራኪ ለማድረግ ይረዳናል፡፡

2.የሀዘን ፣የደስታ፣የፍቅር፣የሀሳብ፣የምኞት፣የታሪክ፣የባህል፣የአሴትና የመሳሰሉትን ስሜት ለመግለፅ ይረዳል፡፡ ግን በዚህ ላይ መረዳት የሚገባዉ ነጥብ ለቀለም የሚሰጠዉ ትርጉምና ገለፃ በሀይማኖት፣ታሪክ፣ ባህልና በአንድን ብሔር ማንነትና ላይ ተመስርቶ ልዩነት ሊኖረዉ ይችላል፡፡

3.በዲዛይን ስራ ወይም ቀለም ቅብ ስራ ዉስጥ ጥሩ የተቀናጀ ስራ ለመፍጠር ይረዳል፡፡

4.በአከባያችን የሚገኙ እንደየቀለማቸዉ ከፋፍለን ለይተን ለማወቅ ይረዳል፡፡

5.በአንዳንድ አከባቢ ደግሞ ለስም ስያሜ ለማዉጣት ይዉላል፡፡ ለምሳሌ፣ጠይም ሰዉ፣ ጥቁር ላም ብለን የምንጠራዉ ስም ማለት ነዉ፡፡

ድርጊት 4

በዚህ ድርጊት 4 ዉስጥ ተማሪዎች የቀለማት ምንጭ ለይተዉ እንዲዉቁ ማድረግ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በድርጊት 4 ዉስጥ ተማሪዎች ስለ ቀለማት ምንጭ በየቡድናቸዉ ከተወያዩ በኋላ ሀሳባቸዉን በመቀበል በማበረታታት ግብረ-መልስ ከዚህ በታች ባለዉ ሁኔታ ስጥ/ጪ፡፡

ቀለማት በአከባቢያችን በዓይን አይተን የምንለያቸው ስም ጠርተን የምንለዩዋቸዉ በአይናችን እንደሚታዩን የሚያደርገው የጸሀይ ብርሃን ነው፡፡ ብርሃን ከለሌ አካባቢያችን ያሉትን ቀለማት መለየት አንችልም፡፡ ብርሃን የለም በምንልበት ጊዜ በማታ የሚኖየዉ ጨለማ ማለት አይደለም፡፡ ሙሉ በሙሉ ብርሃን በለሌ ወይም በማይታየን ጊዜ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የቀለም ምንጭ ብርሃን ነው በማለት በዚህ ሁኔታ አስረዳቸዉ፡፡

. በመጨረሻም፣ተማሪዎች ስለ ቀለማት ምንጭ ከዝህ በላይ በቀረበ ሁኔታ መረዳታቸዉን የተለያ ጥያቄዎችን በመጠየቅ አረጋግጥ/ጪ።

ድርጊት 5

በዚህ ድርጊት 5 ዉስጥ ተማሪዎች የእስፔክትረምና በእስፔክትረም ዉስጥ ያሉትን ቀለማት እንዲለዩ ማድረግ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በዚህ ድርጊት ዉስጥ ተማሪዎች ዝናብ በሚዘንብበት ጊዜ ቀስተ-ደመናን አይተዉ የሚያዉቁ ከሆነ ጠይቃቸዉ፡፡
ተማሪዎች አይተዉ የሚዉቁ ከሆነ ቀስተ-ደመና ምን እንደሚመስል ጠይቋቸዉ?
እንዲሁም በቀስተ-ደመና ዉስጥ የሚገኙ ቀለማትን በማሰተዋል አይተዉ ከሆነ በቀስተ-ደመና ዉስጥ ስንት ቀለማት እንዳሉና እነርሱም ምን ምን እንደሆኑ በግልና በቡድናቸዉ እንዲወያዩ አድርግ/ጊ፡፡ በመቀጥል እንደየ ግላቸዉና እንደየ ቡድናቸዉ ከተቀመጡ በኋላ ሃሳባቸዉን በማበረታታት ግብረ-መልስ በመስጠት ከዚህ በታች እንዳለዉ ግለፁላቸዉ.
ቀለማት እስፔሰክትረም እና የእስፔክትረም ትርጉም ከማየት በፊት ፕሪዝም ምን እደሆነ ማየት ያስፈልጋል፡፡ ፕሪዝም ብርሃንን ማስተላለፍ የሚችል እንደ ውሃ ወይም የውሃ ጠብታ መስታወት እና የመሳሰሉት ማለት ነው፡፡ የብርሃን ጨረር ፀሀይ በማንኛውም ጊዜ ቀለም በውስጡ ይዞ ይሄዳል፡፡ ግን ይህንን ቀለማት ለመለየት እና ማየት የምንችለው አንዱ በፕሪዝም በመጠቀም ነው፡፡ ለምሳሌ ውሃ በአፋችን ሞልተን ወደ ፀሐይ ብንረጭ በፊት ለፊታችን የተለያዩ ቀለማት እናያለን፡፡ ከዚህ ላይ ምን እንረዳለን ብንል የፀሐይ ጨረር የተለያዩ ቀለማትን ከውስጡ ይዞ እንደሚሄድ ነው፡፡ ብርሃን ያላቸውን ነገሮች ከውስጣቸዉ ማስተላለፍ የሚችሉ እንደ ፕሪዝም ውጪ ሌሎች ነገሮች ውስጥ መተላለፍ አይችልም፡፡ የፀሐይ ብርሃን በማንኛውም ጊዜ ከምንጫቸው በመነሳት በትክክለኛ አቅጣጫ የሚሄዱ ናቸው፡፡ የብርሃን ጨረር ተጠማዞ ቢያልፍ ኖሮ ጥላ የሚባል ነገር ምንም አይፈጠርም ነበር፡፡ ግን ይህ የፀሐይ ብርሃን ጨረር በፕሪዝም ውስጥ በሚያልፉበት አቅጣጫቸውን ለውጠው በተለያዩ ማዕዘን በመበተን ነጭ ወረቀት ላይ በሚያርፉበት ጊዜ ልዩ መልክ ይፈጥራሉ፡፡ ይህ ጨረር እስፔክትረም በመባል ይታወቃል፡፡

እስፔክትረም ማለት የፕሪዝም ቀለማት ወይም የውሃ ጠብታ ውስጥ ተጠማዞ ማለፍ የሚፈጠር ሰባቱ (7) ማለት ነው፡፡ ከፀሐይ ብርሃን እንደ ሞገድ የሚንቀሳቀስ ነው፡፡ ይህ እስፔክትረም እንደ ቀስተ-ደመና ሰባት (7) የተለያዩ የቀለማት መልክ በውስጡ አለው፡፡

እነሱም"VIBGYOR" በመባል ይታወቃሉ፡፡ "VIBGYOR" የቀለማትን የፊደል ምትክ በእስፔክትረም ውስጥ በማለፉ ሰባቱ ከእንግሊዘኛ ፊደላት የተወሰዱ ናቸው፡፡
እነዚህ እያንዳንዳቸው ፊደላት ከእንግሊዝኛ ቋንቋ ቀለም ምን ምን እንደሚተኩ እና ይህ የቅደም ተከተል ስም የተሰየመው ከዚህ በታች ከተቀመጠው ምሳሌ ላይ ስላለ በትክክል ተረድተዉ እንዲለዩ አድርጋቸዉ፡፡

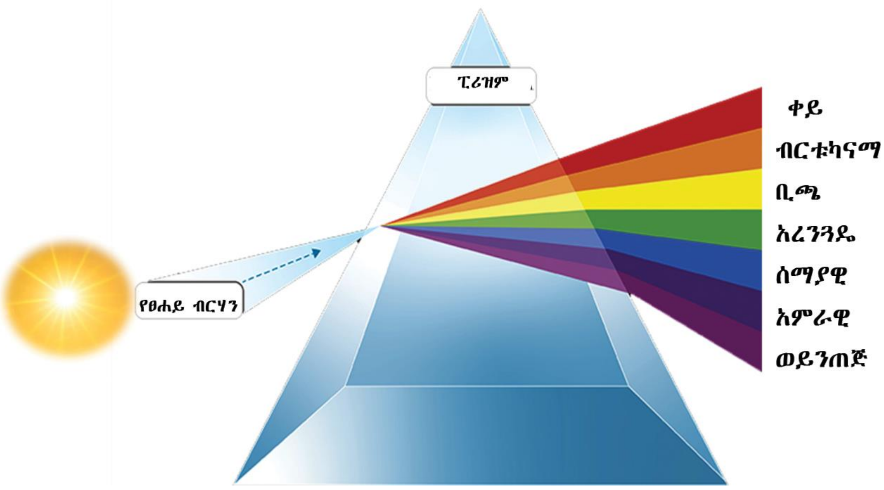

VIBGYOR" ማለት ከታች ወደ ላይ በሚነበብበት ጊዜ ፤

1. 'R' ማለት 'Red' ቀይ
2. 'O' ማለት 'Orange' ብርቱካናማ
3. 'Y' ማለት 'Yellow' ቢጫ
4. 'G' ማለት 'Green' አረንጓዴ
5. 'B' ማለት 'Blue' ሰማያዊ
6. 'I' ማለት 'Indingo' አምራዊ
7. 'V' ማለት 'Violet' ወይንጠጅ

በመጨረሻ ላይም ተማሪዎች የእስፔክትረም ምንነትንና ትርጉምን ከዝህ በላይ እንደቀረበዉ በዝህ ሁኔታ በትክክል መረዳታቸዉን ለመለየት ጥያቄን በመጠየቅ አረጋግጥ/ጪ፡፡

ውይይት 3

በዚህ ውይይት 3 ውስጥ ተማሪዎች በሰካባቢያችን የሚታዩና የሚገኙ ቀለማትን ለማየት/ለመመልከት/ የሚያስፈልጉ ነገሮችን እንዲለዩ ማድረግ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

- በዚህ ውይይት ውስጥ ተማሪዎች በአካባቢያቸው የሚታዩ እና የሚገኙ
  ቀለማትን ለመመልከት ምን ምን እንደሚያስፈልጋቸውና እንዲሁም አንድ ነገር የቀለሙ መልክ በለው ሁኔታ እንዴት መታየት እንደሚችል በግል እና በቡድን እንዲወያዩ እና ለክፍል ተማሪዎች እንዲያቀርቡ ማድረግ፡፡ ከተወያዩ በኋላ የሰጡት ሀሳብ ላይ በመበረታት ግብረ መልስን ከዚህ በታች ባለው መልኩ መሰጠት፡፡

በአካባቢያችን የሚታዩ እና የሚገኙ ቀለማትን ለመመልከት ወይም ለማየት ዋና ዋና የሆኑ ሶስት ነገሮች ያስፈልጋሉ፡፡

እነርሱም፡-

- ብርሃን
- ገፅታ /ብርሃንን የሚያንጸባርቅ እና
- ዓይን ናቸዉ፡፡

ከዚህ በላይ ከተዘረዘሩት ውስጥ አንዱ ቢጓደል/ቢደበቅ በአለም ላይ የሚታይ ማንኛውንም ነገሮች ማየት አይችልም፡፡

በመጨረሻም

ተማሪዎች በአካባቢያችን የሚገኙትን ቀለማት ለማየት ወይም ለመመልከት የሚያስፈልጉት ከዚህ በላይ በተቀረበው መልኩ በትክክል መረዳታቸውን እና መለየታቸውን በመለየት የተለያዩ ጥያቄዎችን በመጠየቅ አረጋግጥ አረጋግጪ፡፡

ድርጊት 6

በዚህ ድርጊት 6 ውስጥ ተማሪዎች የሰው ሰራሽ የቀለማትን ትርጉማቸውንና ምንነታቸውን እንዲለዩ ማድረግ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በውይይት ስድስት ውስጥ ተማሪዎች ሰው ሰራሽ የሆኑት ቀለማት ላይ በግል እና በቡድን እንዲወያዩ ማድረግ፡፡ በመቀጠል በግላቸው እና በቡድናቸው ከተወያዩበት በኋላ የሰጡት ሀሳብ ላይ በማበረታት ግብረ መልስ መስጠት፡፡ ይህንን ርዕስ በተመለከተ ከዚህ በታች ባለው ሁኔታ ግለፅላቸው፡፡

ሰው- ሰራሽ ቀለማት ማለት በአካባቢያችን ከሚገኙት ላይ በባህላዊ ሆነ በዘመናዊ ሁኔታ የሚገኙ እና የሰው ልጆች ደግሞ ቢመቻቸው ሁኔታ በማደባለቅ አዘጋጅተው ለተለያዩ አገልግሎት የሚጠቀሙበት ማለት ነው፡፡ ሰው ሰራሽ ቀለማት ከተለያዩ ነገር ማዘጋጀት ይቻላሉ፡፡ ለምሳሌ፡- ከቅጠል፣አበባ፣ግንድ፣ፍሬ፣ከተክሎች ስር፣ፍሬ፣ከሰል የተለያየ ቀለም ያለው አፈር እና ከመሳሰሉት ላይ መዘጋጀት ይችላሉ፡፡ ዝነዚህ ቀለማት ለቅብ የሚውሉ ቀለማት በማለት ምድባቸውን ከዚህ በታች ባለው መልክ አስረዳቸው፡፡

- አንደኛ ደረጃ ቀለም
- ሁለተኛ ደረጃ ቀለም
- ሶስተኛ ደረጃ ቀለም

በመጨረሻ ላይ በዚህ መልክ ካስረዳናቸው በኋላ ተማሪዎች በተፈጥሮ አካባቢያቸው የሚገኙት ላይ የተለያዩ ሰው ሰራሽ የሆኑትን ቀለማት በየግላቸው በቤታቸው አዘጋጅተው ለክፍል ተማሪዎች እንዲያቀርቡ አድርግ፡፡

ልምምድ 1

በዚህ ልምምድ ውስጥ ተማሪዎች ተቃራኒ የሆኑትን ቀለማት በመለየት በተደጋጋሚ መለማመድ ይችላሉ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

- በዚህ ልምምድ ውስጥ ተማሪዎች ተቃራኒ የሆኑትን ቀለማት ከተማሪው መፅሀፍ ገፅ 16 ላይ ያለውን በትክክል ከተረዱ በኋላ እንደልዩነታቸው በተደጋጋሚ አስመስለው ያቀርባሉ፡፡
- በመቀጠል ተማሪዎች በራሳቸው ቀለማትን ካደባለቁ ተቃራኒ የሆኑትን ቀለማት በሚሰሩበት ግዜ በዚህ ስራ ሂደት ላይ ምን እንደተማሩ ቀለማትን በማደባለቅ በዚህ መልክ ቢለማመዱ የቀለማትን ባህርያትን እና ምንነትን እንዲለዩ አግዛቸው፡፡
- በመጨረሻም ተማሪዎች ተቃራኒ የሆኑትን ቀለማት ከዚህ በታች በቀረበው መልክ መረዳታቸውን የተለያዩ ጥያቄዎች በመስጠት ማረጋገጥ፡፡ በመቀጠል ከዚህ በታች ያለውን ስዕል በማየት ከአረጋገጡ በኋላ በዚህ ሁኔታ አለማምዳቸው፡፡ እንዲሁም ከዚህ ስራ ውስጥ ተማሪዎች ያገኙትን እውቀት ለክፍል ተማሪዎች እንዲያቀርቡ ማድረግ፡፡ በዚህ ሁኔታ መስራታቸውን አብረው የሚሄዱ ቀለማትን ወይም የቀለም ምርጫ ችሎታቸውን እንዲያሳድጉ ማድረግ፡፡

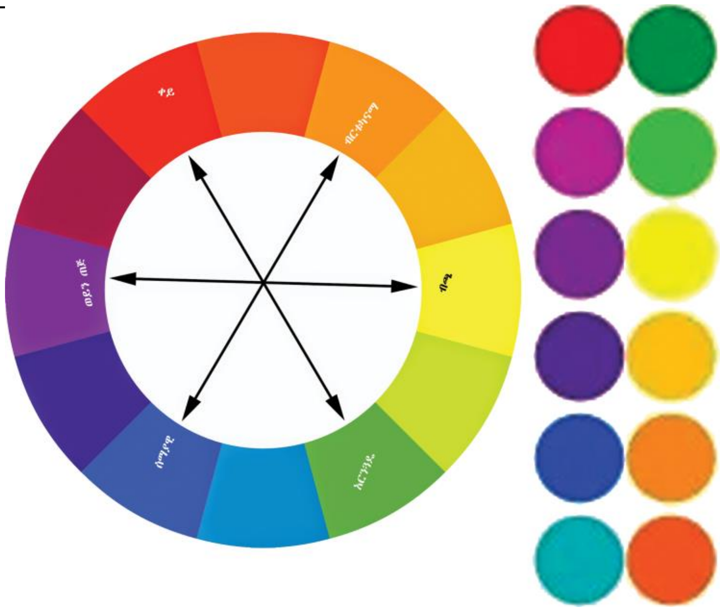

ተቃራኒ የሆኑትን ቀለማት ማለት፡በቀለም ቻርት ላይ ያሉ ቀለማት ሆነው እኩል ትይዩ ላይ የሚገኙ ማለት ነው፡፡ እነኚህን ቀለማት አጠገብ ለአጠገብ አስቀምጠን በአይናችን ስናይ አይናችን ይርገበገባል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የአርትን ስራ በምንሰራበት ግዜ ተቃራኒ የሆኑትን ቀለማትን በአንድ ግዜ መጠቀም የለብንም፡፡ ተቃራኒ ሲሆኑ በአንድ ላይ ለመታየት ለአይን ይከብዳል፡፡ የአቀማመጣቸውን ተቃራኒነት አይተን ስናደባልቅ የሚታየው ስዕል የደፈረሰ ወይም የቆሸሸ መሆኑን ግለፅላቸው፡፡

ልምምድ 2

በዚህ ልምምድ ዉስጥ ተማሪዎች የቀለማትን ቴምፐሬቸር ለይተዉ ካወቁ በኋላ ደጋግመዉ ተለማምደዉ ቀለምን ይቀባሉ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በዚህ ልምምድ ዉስጥ የቀለማትን ተምፐሬቸር በተማሪዎች መማሪያ መፅሐፍ ገፅ 18 ላይ ያለዉ በትክክል አይተዉ ከተረዱ በኋላ መማሪያ መፅሐፍ ላይ ያለዉ ደጋግመዉ በመሳል ይቅቡ፡፡

በመጨረሻ ላይ፣ተማሪዎች የቀለማትን ተምፐሬቸር ከዚህ በታች የቀረበዉን በዝህ መልኩ መረዳታቸዉን የተለያዩ ጥቄዎችን በመጠየቅ አረጋግጥ/ጪ፡፡ በመቀጠል ከዚህ በታች ባለዉን በማየት ካረጋገጡ በኋላ በዝህ መልኩ ማለማመድ፡፡ እንዲሁም፣በዚህ ስራ ዉስጥ ያጋጠማቸዉን

ችግሮች ከዝህ ስራ ዕዉቀትን በመለማመድ ተማሪዎች ያጉትን ለክፍል እንዲያቀርቡ አድርግ፡፡ በዚህ መልኩ መስራታቸዉን የቀለማትን ተምፕሬቸር በመለት የቀለማትን ሳይኮሎጂ በማወቅ የቀለማትነ መለየት ችሎታ እንዲያዳብሩ አድርግ፡፡ የቀለማትን ተምፕሬቸር የምያሳይ ስዕል፡፡

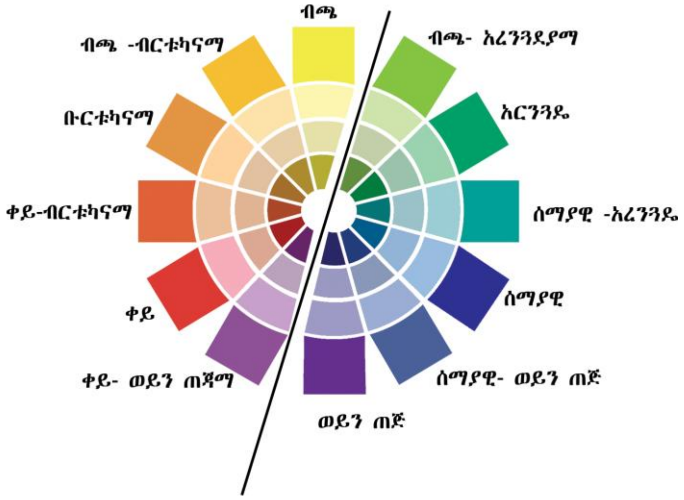

የቀለም የሙቀት መጠን/ቴምፕሬቸር በሚባልበት ጊዜ ሞቃታማና ቀዝቃዛማ ቀለም በእጃችን በምንነካበት ጊዜ ማለት አይደለም፡፡ ሰውነታቸውና የሰው በሳይኮሎጂያችን ላይ የሚፈጥሩት ሁኔታና ስሜት ማለት ነው፡፡ ቀለም ጉልበት አለው፡፡ ቀለም የሰውን አእምሮ በፍጥነት የመቀየር ችሎታ አለው፡፡ በሚያሳዩት የሙቀት መጠን(ቴምፕሬቸር) ላይ በመመስረት ቀለማት በሀለት ትልልቅ ቦታ ይከፈላሉ፡፡ እነርሱም፡-

ሀ. ቀዝቃዛማ ቀለማት

ለ. ሞቃታማ ቀለማት

ሀ.ቀዝቃዛማ ቀለማት

ቀዝቃዛማ ቀለማት ማለት በእጃችን ስንነካ ይቀዘቅዘናል ወይም ይበርደናል ማለት አይደለም፡፡ ስሜቱ በአእምሮአችን ላይ ይፈጠራል ማለት ነው፡፡ ያሉት ቀዝቀዛማ ቀለማት ስድስት (6) ናቸው፡፡

ለ. ሞቃታማ ቀለማት

ሞቃታማ ቀለማት ማለት በእጃችን ስንነካ ያሞቀናል ወይም ያቃጠለናል ማለት አይደለም፡፡ በአእምሮአችን ላይ የሚያስከትሉት ስሜት ማለት ነው፡፡ ሞቃታማ ቀለማት ስድስት መሆናቸዉን በተማሪዉ መማሪያ መፅሐፍ ላይ 2.1.18 ላይ ያለዉ ከተረዱ በኋላ

በየራሳቸዉ ሰርተዉ ለክፍል ተማሪዎች እንዲያቀርቡ ካደረግክ/ሽ በኋላ በስራቸዉ ዉስጥ ለወደፊቱ ማሻሻል እንዳለባቸዉ በመንገር አበረታቷቸዉ፡፡

ልምምድ 3

በዚህ ልምምድ ሶስት ዉስጥ ተማሪዎች የዉሃና የዘይትን ቀለም ቅብ በመለየት ደጋግመዉ እንዲለማመዱ በማድረግ ይቀባሉ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በዚህ ልምምድ 3 ዉስጥ ተማሪዎቸ የዉሃና የቀለም ቅብ ስራ የቀለም ቅብ ስራ ምንነትና ሁኔታ በስዕል 21ና 22 የተማሪ መፅሐፍ መማሪያ ላይ የተሰጠዉን በትክክል ከተረዱና ካስተዋሉ በኋላ አካሄዱን በተማሪዉ መማሪያ መፅሐፍ ላይ ያለዉን ምሳሌ በማድረግ የፈለጉትን ስዕል በየግላቸዉ በቤታቸዉ ሰርተዉ እንዲመጡና ለክፍላቸዉ እንዲያቀርቡ አድርግ/ጊ፡፡ ለክፍል ተማሪዎች ካቀረቡ በኋላ ደግሞ በእርስ በርሳቸዉን ስራ ላይ በደምብ ሃሳብ እንዲሰጡ አድርግ/ጊ፡፡ ለክፍል ተማሪዎች ካቀረቡ በኋላ ደግሞ ተማሪዎች የእርስ በርሳቸዉን ጥንካሬ እንዲሰጣጡ አድርግ/ጊ፡፡ በመቀጠል የማጠቃለያ ሃሳብና በስራቸዉ ላይ ግብረ-መልስ ስጣቸዉ/ስጪያቸዉ፡፡

ተጨማሪ ማስታወሻ

1. **ተመሳሳይ መልክ ያላቸዉን ቀለማት**

ተመሳሳይ መልክ ያላቸዉ ቀለማት ማለት አንድ የነጠላ ቀለም ነጫማነት ወይም ጥቁራማነት ከእርሱ ጋር ያለዉ ትስስር ነዉ፡፡ ለምሳሌ ጥቁር- ሰማያዊ፣ሰማያዊ፣ዉሀ-ሰማያዊ፣ነጭ-ሰማያዊ፡፡

ስዕል 21.1.18.ተመሳሳይ መልክ ያላቸዉ ቀለማትን የሚያሳይ ስዕል

2. ነጫማነት

ነጫማነት ማለት የነገሮች መልክ እየነጣ የሚሄድ ማለት ነዉ፡፡ በነገሮች ላይ እየጨመርን ስንሄድ ንጣት(ነጫማነት) ይባላል፡፡ እንዲሁም ከጥር ወደ ነጭ ይሄዳል፡፡ ለምሳሌ፣ጥቁር፣ ጥቁር ግራጫማ፣ግራጫ፣ነጭ ግራጫማ(ነጭ የበዛበት የደፈረሰ ቀለም)፣ነጭ፡፡

3. ጥቁራማነት

ጥቁራማነት ማለት በነገሮች መልክ ላይ ጥቁራማነት እየጨመረ መሄድ ማለት ነዉ፡፡ ከነጭ ወደ ጥር እየጠቆረ ይሄዳል፡፡ ለምሳሌ፡-ነጭ፣ ነጭ-ግራጫማ ፣ግራጫማ፣ ግራጫማ-ጥቁር፣ ጥቁር፡፡ የነጫማነት ተቃራኒ ጥቁራማነት ነዉ፡፡

1. ብርሃናማነት

ብርሃናማነት ማለት አንድ ቀለም የሚያንጸባርቀዉ የብሃን መጠን ወይም የጥቁር ቀለም ከዉሰጥ ያለዉ መጠን ነዉ፡፡ በነገሮች መልክ ላይ ብርሃንን እየጨመርን ስንሄድ ወይም ጨለማዉ ወደ ብርሃን መሄድ ማለት ነዉ፡፡ ለምሳሌ፡-ጥቁር-ቡኒ፣ቡኒ፣ቀይ-ቡኒ፣ቀይ፡፡

2.ደብዛዛማነት

ደብዛዛማነት ማለት የብርሃን ለዉጥ በነገሮች መልክ ዉስጥ ያለዉ ስዕል ማለት ነዉ፡፡ ለምሳሌ፡-ጥቁር ጨለማና ነጭ ብርሃን የአነንድ ስዕል ይዘት ነዉ፡፡ ከነገሮች መልክ ላይ የሚቀንስ ወይም በነገሮች መልክ ላይ ጨለማን የሚጨምር ማለት ነዉ፡፡ ይህ ማለት ደግሞ፣

- የነገሮች መልክ ደብዛዛማነትና ብርሃናማነት ነዉ፡፡
- ብርሃንና ጥላ
- የብርሃናማነት ተቃራኒ ደብዛዛማነት ነዉ፡፡

2.1.1.1.የህትመት አሰራር ዘዴ

ልምምድ 4

በዚህ ልምምድ 4 ዉስጥ ተማሪዎቹ የህትመት አሰራር ዘዴ አቅጣጫን በመለየት ደጋግመዉ በመለማመድ ያትማሉ፡፡

የመምህሩ/ቷ ድርሻ

በዚህ ልምምድ 4 ዉስጥ ተማሪዎች የህትመት አሰራር ዘዴ ከዝህ በታች ተዘርዝሮ ባለዉ አቅጣጫ በትክል ካስረዳህ/ሽ በኋላ በተማሪዉ መማሪያ መፅሐፍ ላይ እንዳለዉ ደጋግመዉ የህትመመት አቅጥጫ ዘዴን በማስመሰል እንዲያትሙ አድርግ/ጊ፡፡ በመቀጠልም በዚህ ስራ ሂደት ዉስጥ ተማሪዎቹ ተራ ተራ አርስ በርሳቸዉ እንዲገልፁ አድርግ/ጊ፡፡

ለዚህ ህትመት ስራ የሚያስፈልጉት ነገሮች፤

- የዛፍ ቅጠል
- መዳመጫ
- ጠፍጣፋ መስታወት/ስንዳምጥ የማይቆረቁር/
- ቀለም
- እስፖንጅ /ብሩሽ/
- የሚታተምበት ነገር/ወረቀት፣ክላሴር እና የመሳሰሉት/

የህትመት አሰራር ዘዴ

- የምንፈልገውን የቅጠል ዲዛይን በመምረጥ ማዘጋጀት፡፡
- ቅጠሉን በመዘርጋት ቀለም መቀባት ወይም የምንፈልገውን የቅጠሉን ገፅ ቀለም መንከር እና ሁሉም የሚፈልገውን የቅጠሉን ገፅታ ሳያበዙ ቀለሙን መደረብ፡፡
- የተቀባውን ቅጠል እንዳይተጣጠፍ በመጠበቅ የተዘጋጀው ማተሚያ (ወረቀት፣ክላሰር እና ሌሎች ለጥ ያሉ ነገሮች) ላይ በማስተኛት መዳመጥ፡፡
- ስንዳምጥ የምንፈልገው የዲዛይኑ ክፍል እንዳይበላሽ መጠንቀቅ አለብን፡፡
- ከተዳመጠ በኋላ ቅጠሉን በአግባቡ ተጠንቅቀን ማንሳት፡፡

- ከህትመቱ በኋላ የታተመውን የቅጠሉ ዲዛይን በማየት እንደአስፈላጊነቱ በመደጋገም ማተም፡፡
- የሚፈለገው የህትመት ዲዛይን ከመጣልን በኋላ ያተምነው እንዲደርቅ አመቺ የሆነ ቦታ ላይ ማስቀመጥ፡፡

ልምምድ 5

በዚህ ልምምድ ዉስጥ ተማሪዎች የህትመት ዘዴ አቅጣጫን በመጠቀም የራሳቸዉን ፈጠራ ይሰራሉ፡፡ **የመምህሩ ድርሻ**

በልምምድ 5 ዉስጥ ተማሪዎች የህትመት አሰራር ዘዴ ተማሪዉ በምስታዉሰዉ አቅጣጫና ቅደም ተከተሉን በመጠበቅ የህትመት አሰራር ዘዴን በቀጥታ በመጠቀም የራሳቸዉን ፈጠራ በመጠቀም የልብስ ፓተርን እንዲሰሩ አድርግ/ጊ፡፡ በመቀጠል በዚህ መስሪያ ሂደት ዉስጥ የተማሩትን ተራ በተራ እርስ በርሳቸዉ እንዲገልፁ ካድረግግክ/ሽ በኋላ ማጠቃለያ ሃሳብን ስጥ/ጪ፡፡

ልምምድ 6

በዚህ ልምምድ 6 ዉስጥ ተማሪዎች የህትመት እስቴንስል መስሪያ ዘዴ ሂደት የተማሪዉ መመሪያ መፅሐፍ ላይ ያለዉን በመከተል ይሰራሉ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በልምምድ 6 ዉስጥ ተማሪዎች ከዝህ በታች ባለዉ ቅደም ተከተልን በመጠበቅ በየግላቸዉ የህትመት እስቴንስል መስሪያ ዘዴን እንዲሰሩ ከዝህ በታች ባለዉ ቅደም ተከተልን

በትክክል አስረዷቸዉ፡፡ በመጨረሻም የእርስ በርሳቸዉ ስራ ላ ሃሳብ ከሰጡ በኋላ ማጠቃለያ ሃሳብን ስጣቸዉ/ስጪያቸዉ፡፡

ማሳሰቢያ፡- የህትመት መስሪያ ዘዴን እሰቴንስል በምሰሩበት ጊዜ ተማሪዎች እንዳይቆርጣቸዉ ጥንቃቄ እንዲያደርጉ በደምብ ንገራቸዉ/ንገሪያቸዉ፡፡

- ☞ **የአሰራሩ ሂደት ሁኔታ**
- ☞

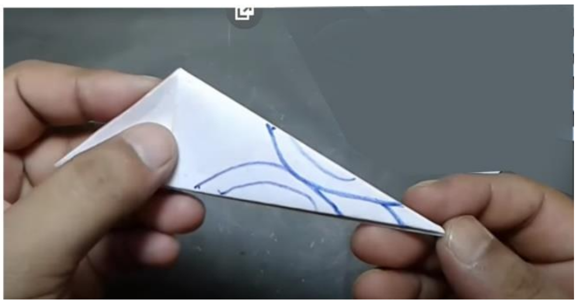

በመጀመሪያ ላይ አንድን ወረቀት ስያፍ ማጠፍ እንዳለባቸዉ ንገራቸዉ/ንገሪያቸዉ፡፡

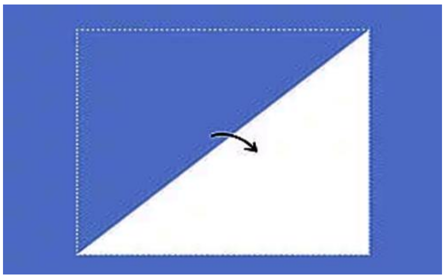

ስያፍ የታጠፈውን ወረቀት እኩል በሆነ ቦታ መታጠፍ አለበት፡፡

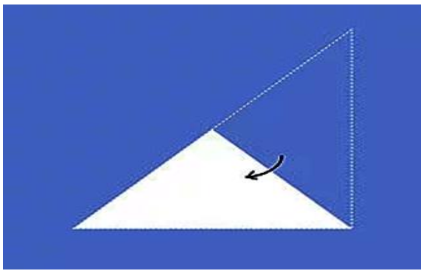

ወረቀቱን መሃሉን በመጠበቅ እንደየቀደሙ ሁለተኛ ማጠፍ እንዳለባቸዉ አስረዳቸዉ/አስረጂቸዉ፡፡

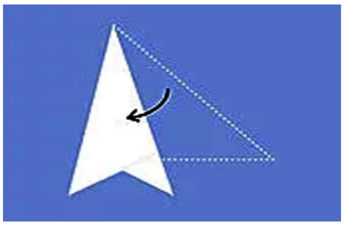

❖ የተጣጠፈውን ወረቀት ጫፍና ጫፍ ላይ እንደምንፈልገው ዲዛይን በእርሳስ ወይም በማርከር እያሳነሱ ዲዛይንን በሚፈጥር ሁኔታ ተቆርጦ የሚወጣዉን ቦታ ማስመር እንዳባቸዉ ንገራቸዉ/ንገሪያቸዉ፡፡

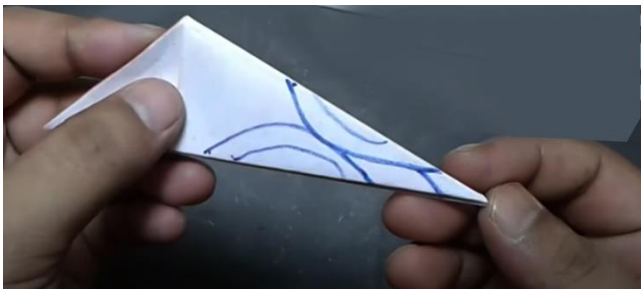

❖ የዲዛይን መልክ በሚፈጥር ሁኔታ እንደ አስፈላጊነቱ የተሰራውን ዲዛይን መስመሩን በመጠበቅ ተጋጀው መሳሪያ ቆርጦ ማውጣት፡፡

- ተቆርጦ የተዘጋጀዉን ዲዛይን ወይም የሚሰራበት ስፍራ ላይ በትክክል መዘርጋት እንዳለባቸዉ ማስረዳት፡፡

.

- ተቆርጦ የተዘረጋዉን የእስቴስል ወረቀት ላይ በሚናገኘዉ ቀለማት ዲዛዩኑን ጠብቀን መቀባት፡፡
- ከላይ ተዘጋጅቶ የተዘረጋዉን ወረቀት (ዲዛይን) በአግባቡ ቀስ ብለን ማንሳት፡፡
- የተቀባዉን የዲዛይኑን ቅብ እንዲደርቅ ማድረግ፡፡

ሀ.የተዘጋጀው ዲዛይን ከውስጡ ቆርጠን በማውጣት ማተም

ይህ የእስቴንስል ህትመት የሚዘጋጅበት ዘዴ አስቀድመን የሚንፈልገዉን ዲዛይን ወይም ስዕል ከሳልን በኋላ እንደ አስፈላጊነቱ የስዕሉን አካል ከዉስጡ ቆርጠን በማዉጣት ነዉ፡፡ ስለዝህ የተሰራዉን ድዛይን በቅብ ከማተማችን በፊት ተቆርጦ የሚወጣዉን እና ሳይቆረጥ የሚቀረዉን የስዕሉ አካል አስቀድመን በመወሰን ሊሆን ይገባል፡፡

ካልሆነ የምንፈልገው ዲዛይን በምናትምበት ጊዜ ሊመጣልን አይችልም፡፡ የተዘጋጀውን የእስቴንስል ዲዛይን ለማተም ያዘጋጀነው ስፍራ ላይ በመዘርጋት ቀለም ስንቀባ ስንረጭበት በምንፈልገው ስዕል ይታተማል ማለት ነው፡፡ የዚህን የእስቴንስል ህትመት ዘዴ ከዚህ በታች የፊደላት ዘዴ አቀራረፅ ማየት /መረዳት/ ይቻላል፡፡

የዚህን ስራ ባህርይ እንደ ምሳሌ የፊደላትን ቅርፅ ከዚህ በታች በተቀመጠዉ ላይ በመረዳት እንዳለባቸዉ በደምብ አሳምረህ/አሳምረሽ ንገራቸዉ/ንገሪቸዉ፡፡

O G U M M A A

የፊደላት ቅርፅ ከላይ እንዳየነው እንዲቀርፁ አድርግ/ጊ፡፡

የተዘጋጀውን የፊደላት ቅርፅ ከላይ እንደሚታየው ቀርጦ ማውጣት እንዳለባቸዉ አድርግ/ጊ፡፡ ፡

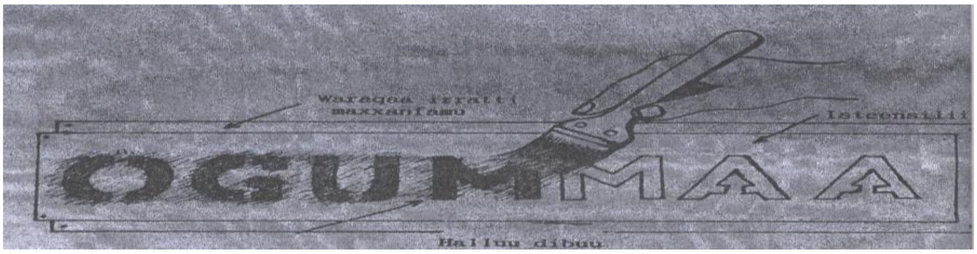

- **ተቀርጦ የወጣውን የፊደሉን ቅርፅ በብሩርሽ ወይም በስፖንጅ በጥንቃቄ መቀባት እንዳለባቸዉ አድርግ/ጊ፡፡ ፡**

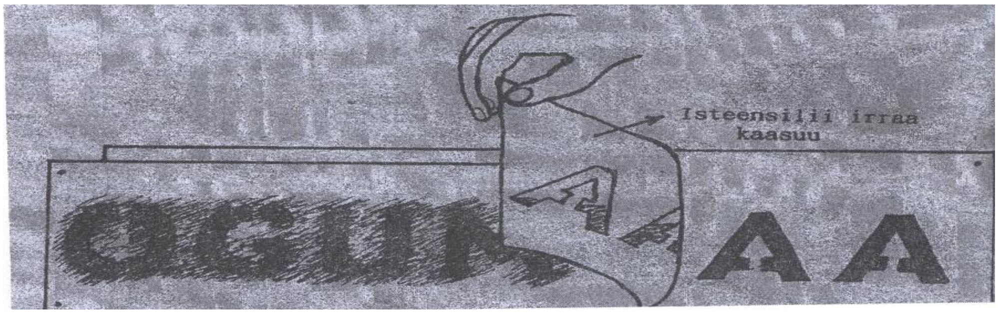

- **በጥንቃቄ የተጠቀምነውን የእስቴንስል ወረቀት ማንሳት እንዳለባቸዉ አስታዉሳቸዉ/ሽያቸዉ፡፡ ፡**

- በመጨረሻም የስራው ውጤት ይህን ይመስላል፡፡ በአጠቃላይ የእስቴንስል መስሪያ አካሄድ ከዝህ በላይ ፍደላትን ቆርጦ በማዉጣትን በመከተል የተለያዩ ነገሮችን ሰርተዉ እንዲለማመዱ ንገራቸዉ/ንገሪያቸዉ፡፡

2.2.የሶልፌጅዮ ልምምድ በትዝታና በባቲ ቅኝት

2.2.1. ሶልፌጅዮ

ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠ ክፍለ-ጊዜ--------6

1. ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናፀፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት፤

ከዚህ ትምህርት ርዕስ በኋላ፤

-የሶልፌጅዮ ትርጉምና ጥቅም በመለየት ይናገራሉ፡፡

-የተለያዩ የኖታ ዓይነቶችን ያነባሉ፡

2.የመማር ማስተማር ዘዴ

- ቀድሞ ማሳየት
- ገለፃ
- የቡድን ስራ
- ጥያቄና መልስ
- ልምምድ

3.የትምህርት መርጃ መሳሪያ

በዚህ ትምህርት ይዘት ዉስጥ የሚያስፈልጉት የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች፡፡

- የመለማመጃ ክፍል
- የምት ሙዚቃ መሳሪያ
- አነስተኛ ኪቦርድ ማጋዛት

- **የመምህሩ ድርሻ**

- ተማሪዎች በምዕራፍ አንድ ዉስጥ የሃገራችን የዉዝዋዜና ሙዚቃ ዓይነቶች የተማሩትንእንዲገልፁ በመጠየቅ ይህንን ምእራፍ ማስጀመር ይቻላል፡፡
- ተማሪዎች ስለ ሶልፌጂዮና በተያዩ ምቶች ላይ በጥንድና በቡድን እንዲወያዩ በማድረግ የዉይይታቸዉን ዉጤት ለክፍል ተማሪዎች እንዲያቀርቡ አድርግ/ጊ፡፡
- በንዑስ ርዕስ ስር የተሰጠዉን ተማሪዎች ከዝህ በፊት ባላቸዉ ዕዉቀትና ችሎታ በማወቅና ተማርዎችን ለማነሳሳት ስለሚረዳቸዉ ወደ መግለጫ ከመግባት በፊት በቡድን እነዲወያዩና ሃሳባቸዉን እንዲሰጡ አድርግ/ጊ፡፡

መምህር/ት፣ በድርጊት 7 ከዝህ በታች እንደተገለጸዉ ተማሪዎች እንዲወያዩ ወይም በየግላቸዉ መልስ እንዲሰጡ አድርግ፡፡ በተጨማሪም በሶልፌጅዮ ዩዘት ላይ በደምብ በመዘጋጀት በቂ ገለፃና ማስታወሻ ከዝህ በታች በተሰጠልህ ሁኔታ ለተማሪዎች ስጧቸዉ፡፡

ሶልፌጅዮ የሚል ቃል ከጣሊያን ቋንቋ 'ሶል…ፋ' ከሚል የሙዚቃ ድምፅ ስያሜ የመጣ ሲሆን ትርጉሙ የሰዉ ልጅ የጆሮ ችሎታ ሙዚቃ ሳይንስ ማዳመጥ ያለዉና በምት ላይ ግንዛቤዉን የሚያዳብርበት ነዉ፡፡ ሶልፌጅዮ ምት ወይም ሪትምን በመጠቀም ዜማ ወይም የድምፅ ጣዕም በመለየት ጆሮአችንን እንድናለማምድ ይረዳናል፡፡ በሙዚቃ ኖታ የተፃፉትን ምቶች እጅ በማጨብጨብ፣በእግር መሬት በመምታት፣ ወይም በድምፃችን የምት ዋጋ መኖራቸዉን ካነበብን ሶልፌጂዮን እየተማርን ነን ማለት ነዉ፡፡ የተለያዩ የምት ምልክቶች በጆሮአችን ሰምተን ከፃፍን ሶልፌጅዮ መማር ሊሆን ይችላል፡፡ ሙዚቃ ለመፃፍም ይሁን ለማንበብ ሶልፌጅዮ ማወቅ ያስፈልጋል፡፡

የተለያዩ ዘፈኖች እንቅስቃሴና ዉዝዋዜያቸዉን ካየነዉ ሰዎች ከሚያደርጉት እጅ በማጨብጨብና ከበሮ በመምታት የሚያደርጉት ዉዝዋዜ እንደ ምሳሌ ብንወስድ ከዉስጡ ሶልፌጅዮ አለዉ፡፡

- ከመጀመሪያ ድርጊቶችና ጥያቅዎች ዉስጥ ጥቂቶቹን እንደ የቤት ስራና የክፍል ስራ እንሰሩ ማድረግ፡፡
- ለስራቸዉ ትክክለኛ የሆነ ግብረ-መልስ መስጠት አለብህ፡፡
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናፅፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በላይ ካስመዘገቡ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ እንዲሁም ያስመዘገቡት ዉጤት ሊያዝላቸዉ ይገባል፡፡ በቅቶኛል ብለዉ ደግሞ ባሙት ለዉጥ እንዳያቋርጡ መቀጠል እንዳለባቸዉ በርትተዉ እንዲሰሩ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ አንዳንድ የተማሪዎችን ተግባር መዝግብ/ቢ፡፡
- . ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በታች ያስመዘገቡ ሌሎች ተማሪዎች ጋር ለመድረስ ተጨማሪ ድጋፍ ይፈልጋሉ፡፡ ስለዚህ ልዩ ትኩረት ተሰጥቷቸዉ በእረፍት ጊዜያቸዉ ወይም በመጨረሻ የትምህርት ቀን ላይ መስጠት አለብህ/ሽ፡፡

ሶልፌጅዮ የጆሮአችን ችሎታ እንዴት ሙዚቃን ማዳመጥና ምቱን አዉቀንና አገናዝበን እንድንጫቻወትና እድናጎለብት የሚያስችለን ሳይንስ ነዉ፡፡

የድርጊት 8 መልስ

I.የተፃፉፅን የሙዚቃ ኖታዎች ከዚህ በታች የተፃፉትን እንደ ከዝህ በፊቱ የተማሩትንበ እርስ በርሳቸዉን በማስታወስ ማንበብ እንድለማመዱና እንዲያሰሙ አድርግ፡፡

ማሳሰቢያ፡-መምህር/ት ለተማርዎችን የተሰጡትን ተግባርና ልምምድ የኖታዎች ምትና እረፍቶችን አስቀድሞ በማሳየት "ታ" ወይም "ሻ" በማለት አለማምዳቸዉ/ጂያቸዉ፡፡

1.

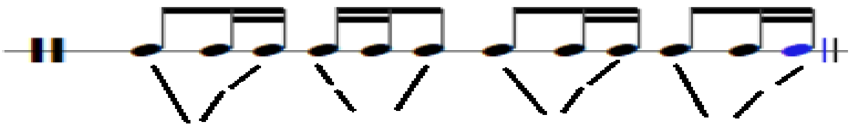

2.ኖታዎች ነጥብ ከጎነናቸዉ ስኖር ደግሞ ባላቸዉ ዋጋ ላይ ግማሽ ዋጋ በመጨመር ይነበባሉ፡፡

ምሳሌ

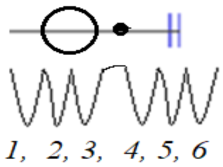

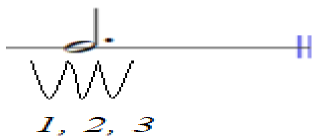

ማሳሰቢያ፡ከላይና ታች ያለዉ መስመር የኖታዉ አካል ሳይሆን ማንበብ እስከሚችሉ ድረስ የቆይታ ጊዜያቸዉን ለመለካት እንዲቀል ብቻ ነዉ፡፡

3.ዕረፍቶች ወይም ድምፅ የሌላቸዉ በአፋችሁ ዝም በማለት ዋጋቸዉን በእጅህ በመለካት ማንበብ አስታዉስ፡፡

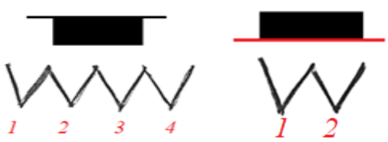

I.እጅህን በማምታት ወይም ጠረጴዛን በመምታት "ታ" ወይም "ላ" በማለት ከዚህ በታች ያሉትን ምቶች ተለማመድ፡፡

1.

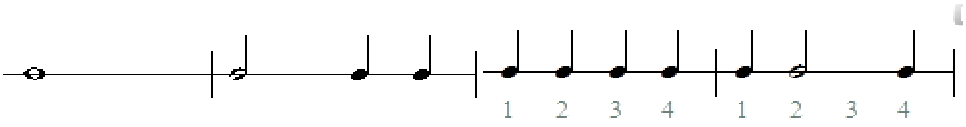

2.

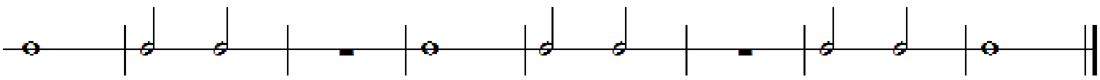

3.

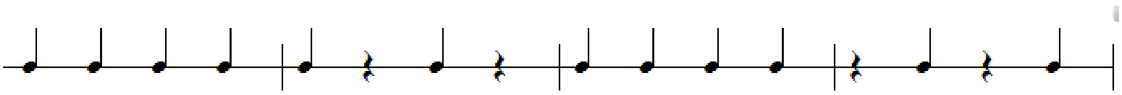

ምሳሌ 2

1.

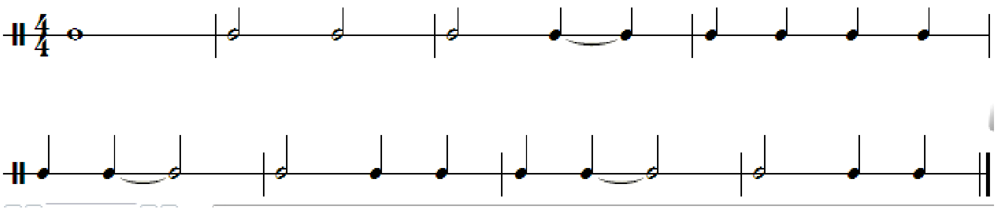

2.

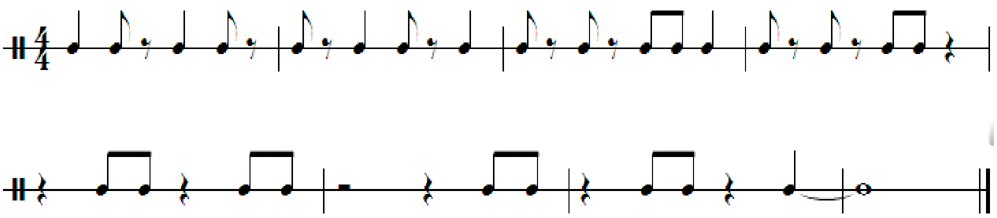

3.

4.

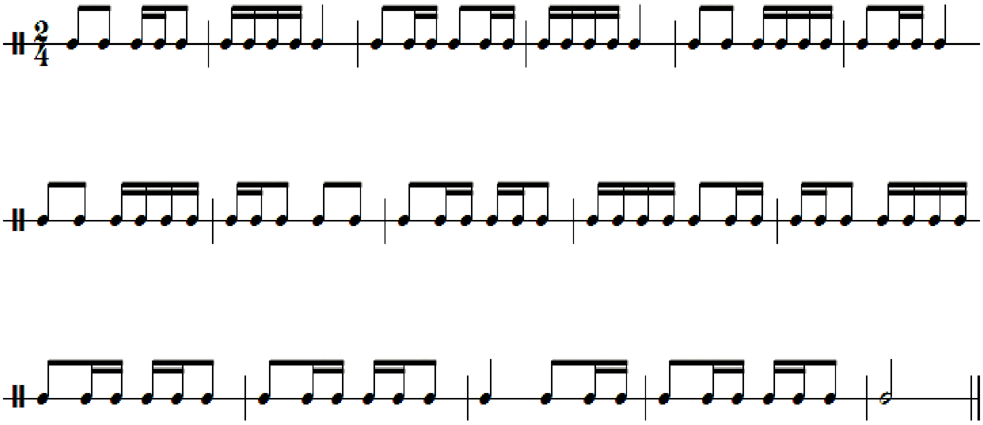

1. II.ከዚህ በታች ያላቸዉ ኖታዎች ግንኙነት ተመልከት/ቺ

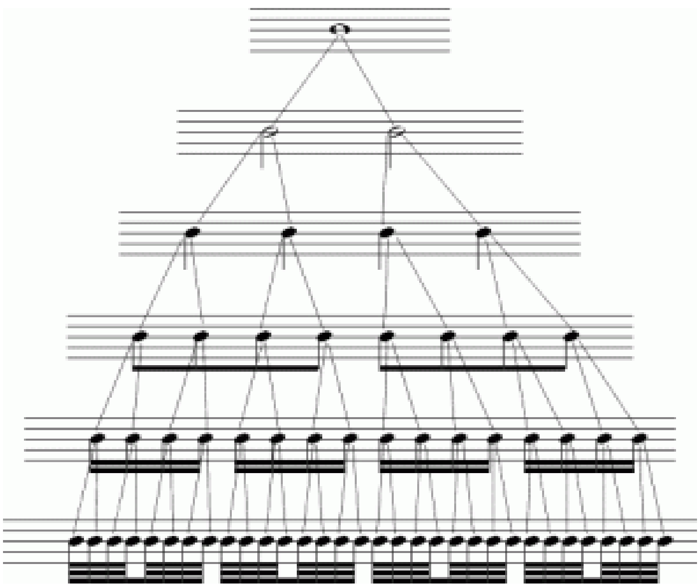

2.

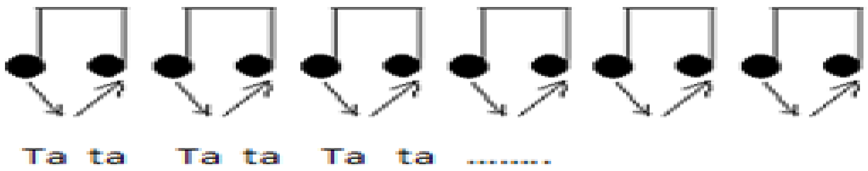

3.

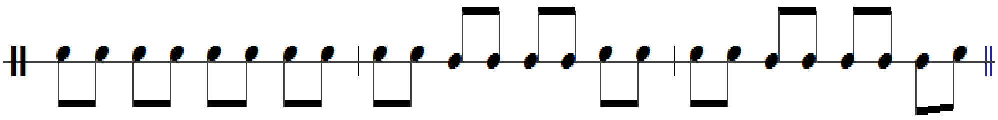

4.

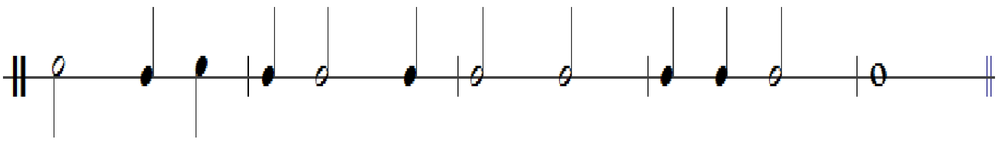

5.

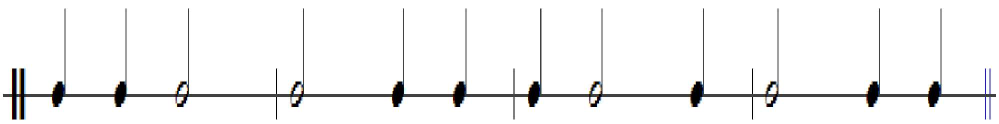

6.

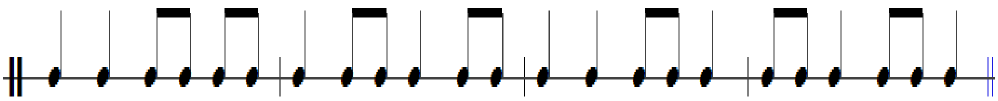

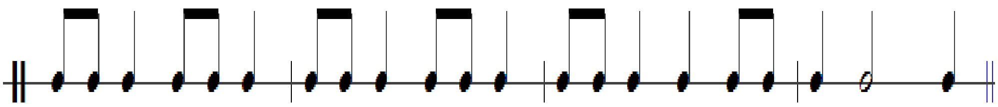

7.

8.

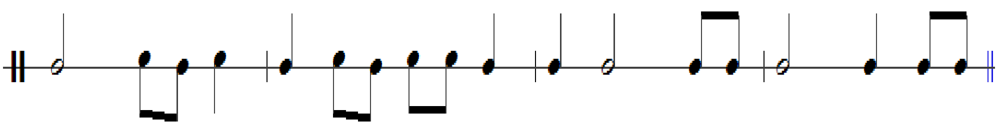

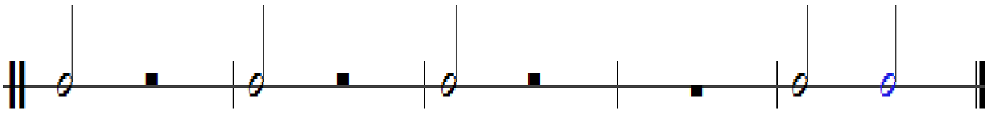

III.ኖታዎችና ዕረፍቶችን በማደባለቅ ማንበብ ተለማመድ/ጂ

1

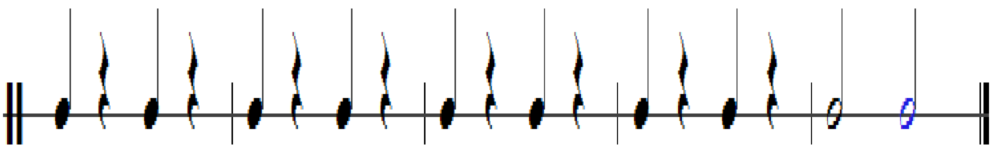

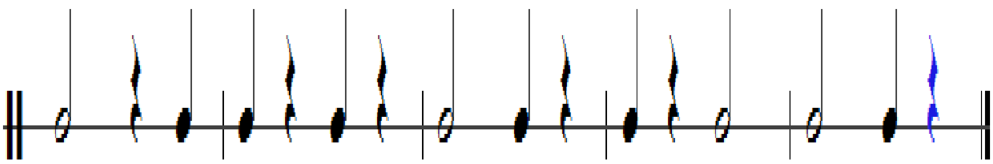

4.

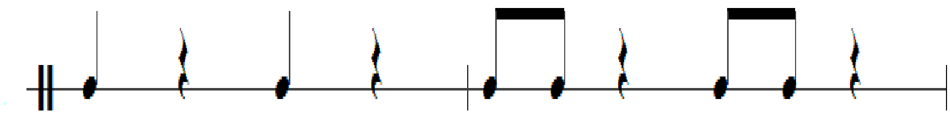

5.

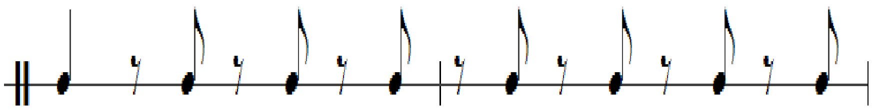

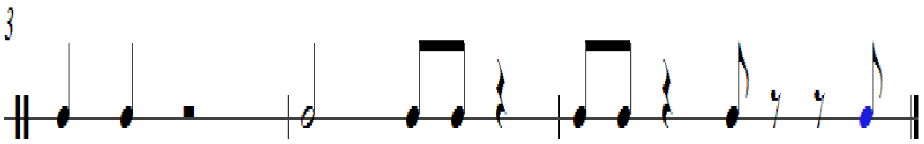

6.

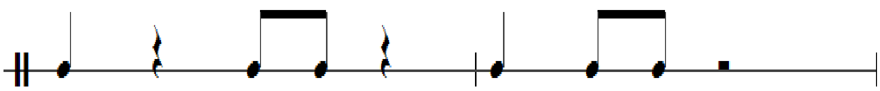

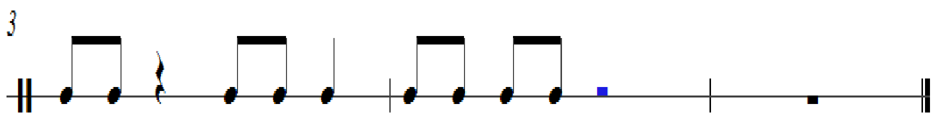

7.

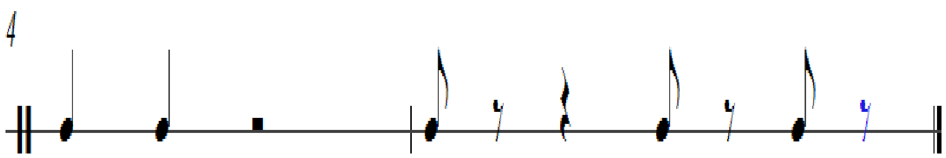

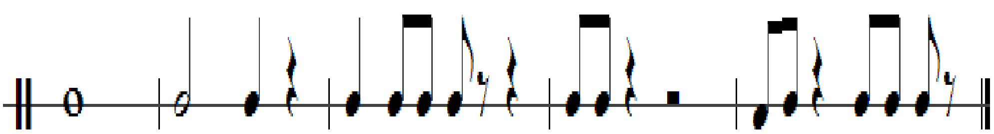

8.

9.

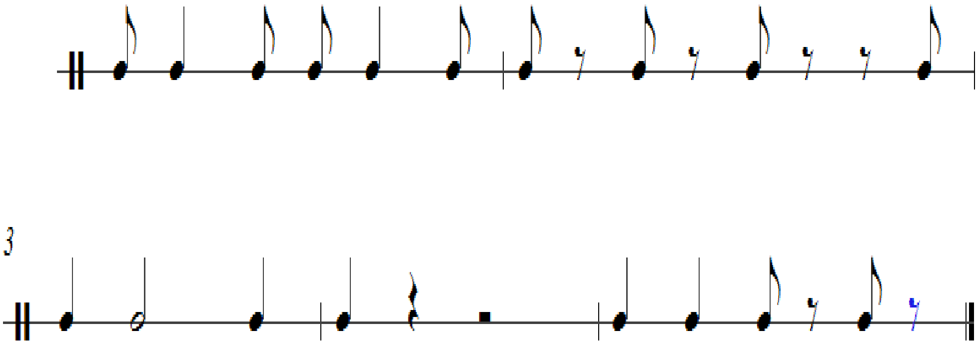

10.
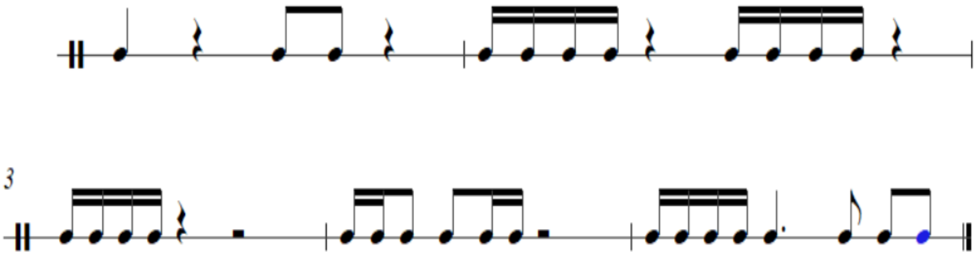
የኖታዎችና እረፍቶች ያላቸዉን ዋጋ ከዝህ በታች ባለዉ መልክ በማስያየት እንዲያዉቁ አድርግ፡፡

ኖታ	እረፍት	የኖታ(እረፍት) ዋጋ
		አራት(4)
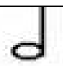		ሁለት (2)
		አንድ (1)
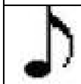		½
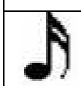		¼

2.2.2.የኢትዮጲያ ቅኝት

በሃገራችን ያሉት ቅኝቶችን በተመለከተ በቅድሚ ሀሳቦችን በማሰባሰብና በማንበብ ከዝህ በታች ባለዉ መልክ ራስህን/ሽን አዘጋጅ/ጂ፡፡

የሀገራችን ሙዚቃ ቅኝት/እስኬል ፔንታቶኒክ በመባል ይታወቃል፡፡ ፔንታቶኒክ ከ ግሪክ ቋንቋ የመጣ ሲሆን 'ፔንታ' ማለት በግሪክ ቋንቋ አምስት ማለት ስሆን 'ቶኒክ' ማለት ደግሞ ሙሉ ድምፅ ማለት ነዉ፡፡ ፔንታቶኒክ የሀገራችን ሙዚቃ ቅኝቱ በአንድ ኦክታቭ ዉስጥ አምስት ድምፅ ያለዉ ነዉ፡፡

ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠ ክፍለ-ጊዜ-------4

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናፀፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት፤

ከዚህ ትምህርት ርዕስ በኋላ ተማሪዎች፤

ከዚህ ትምህርት ርዕስ በኋላ፤

- የትዝታና ባቲን ቅኝት በመለየት ይገልፃሉ፡፡
- አጫጭር ሙዚቃዎችን በትዝታና ባቲ ቅኝትን በመጠቀም ይጫወታሉ፡፡

1. የመማር ማስተማር ዘዴ
   - ቀድሞ በማሰየት
   - የቡድን ዉይይት፣የጥንድና የሙሉ ክፍል ዉይይት
   - ገለፃ
   - ጥያቄና መልስ
   - ልምምድ
2. **የትምህርት መርጃ መሣሪያ**

   የዚህን ትምህርት ይዘቶች ርዕስ የሚያስፈልጉ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች
   - የመለማመጃ ክፍል
   - የምት ሙዚቃ መሳሪያዎች፣አነስተኛ ኪቦርድን ማጋዛት፡፡
3. **የመምህሩ ድርሻ**

- ተማሪዎች ስለ ሶልፌጂና ምቶች የተማሩትን እንዲገፁ በመጠየቅይህንን ምዕራፍ አስጀምራቸዉ፡፡
- ተማሪዎች ስለ ትዝታና ባቲ ቅኝት ላይ በጥንድና በቡድን እንዲወያዩ በማድረግ የዉይይታቸዉን ዉጤት ለክፍል ተማሪዎች እንቀርቡ አድርግ/ጊ፡፡

- በንዑስ ርዕስ ስር የተሰጠዉን ድርጊት ተማሪዎች ያላቸዉን የቅድሚያ ዕዉቀት ችሎታ መረዳትና ተማሪዎችን ለማነሳሳት ስለሚረዳቸዉ ወደ መግለጫ ከመሄድህ/ሽ በፊት በቡድን ተወያይተዉ ሀሳባቸዉን እንዲገልፁ አድርግ/ጊ፡፡

4. ተከታታይ የብቃት መመዘኛ ዘዴ

- ለስራቸዉ ዉጤት ትክክለኛ ግብረ-መልስ መስጠት አለብህ/ሽ፡፡
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በላይ ካስመዘገቡ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ እንዲሁ፣ ያስመዘገቡት ዉጤት ሊያዝላቸዉ ይገባል፡፡ በቅቶኛል ብለዉ ደግሞ ባመጡት ለዉጥ እንዳያቋርጡ መቀጠል እንዳለባቸዉ በርትተዉ እንዲሰሩ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ አንዳንድ የተማሪዎችን ተግባር መዝግብ/ቢ፡፡ .
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በታች ያስመዘገቡ ሌሎች ተማሪዎች ጋር ለመድረስ ተጨማሪ ድጋፍ ይፈልጋሉ፡፡ ስለዚህ ልዩ ትኩረት ተሰጥቷቸዉ በእረፍት ጊዜያቸዉ ወይም በመጨረሻ የትምህርት ቀን ላይ መስጠት አለብህ/ሽ፡፡

የድርጊት 9 መልስ

1. A ትዝታ ሜጀር A B C# E F# A

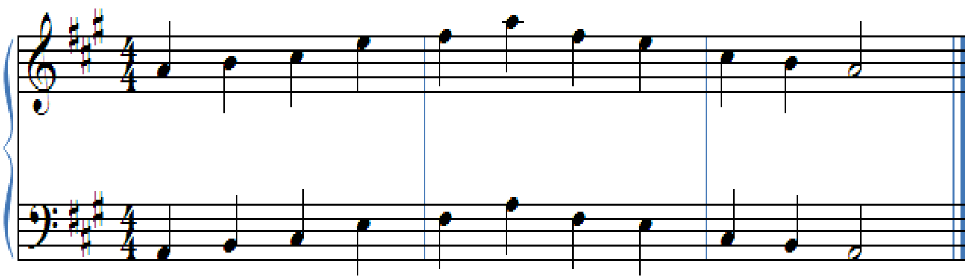

A ትዝታ ማይነር = a b c♭ e f♭ a

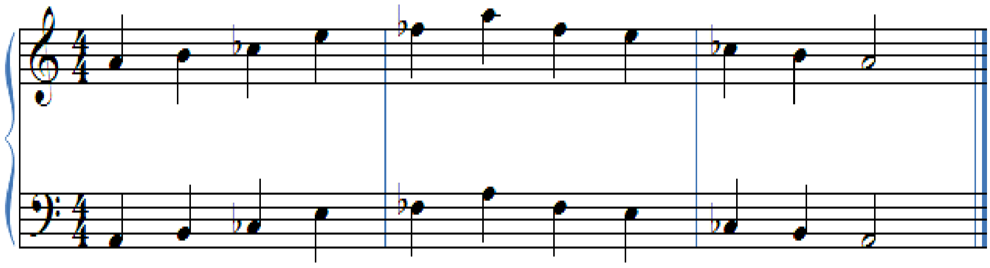

2. A^b = A^b B^b C E^b F A^b **ትዝታ ሜጀር**

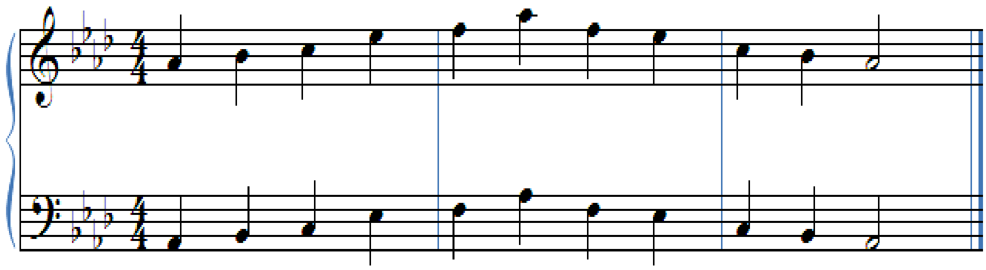

A^bትዝታ ሜጀር a^b b^b c^b e^b f^b a^b

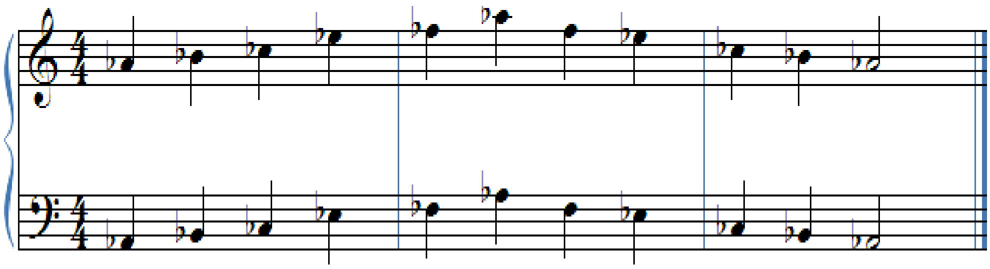

3. G **ትዝታ ሜጀር**= G A B D E G

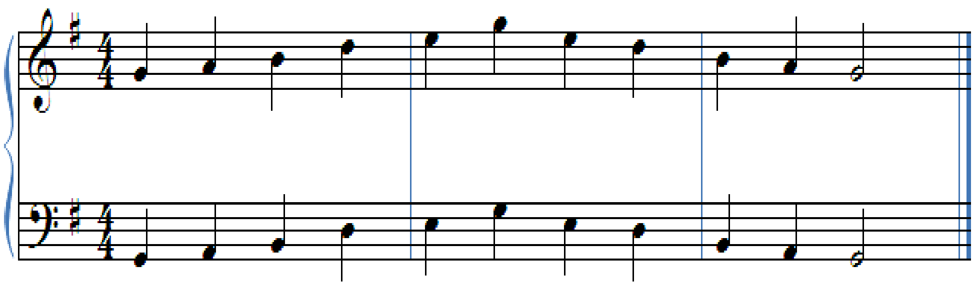

g ትዝታ ማይነር = g a b^{b} d e^{b} g

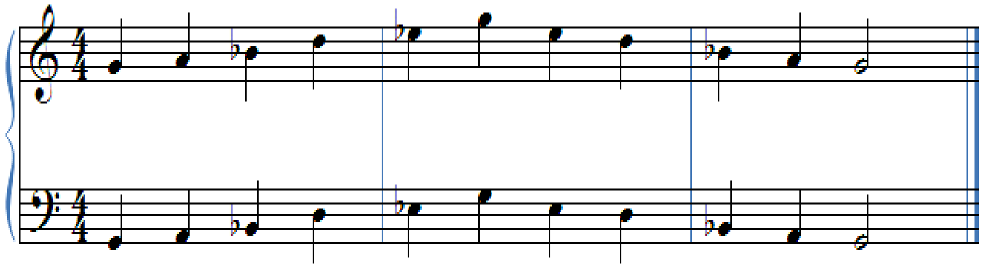

4. F ባቲ ሜጀር = F A B^{b} C E F

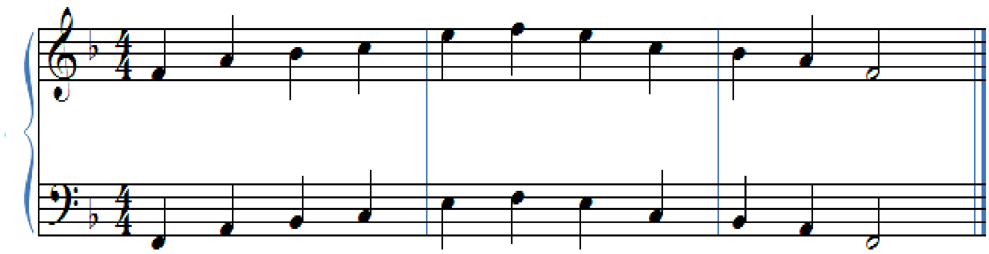

F ባቲ ማይነር f a^{b} b^{b} c e^{b} f

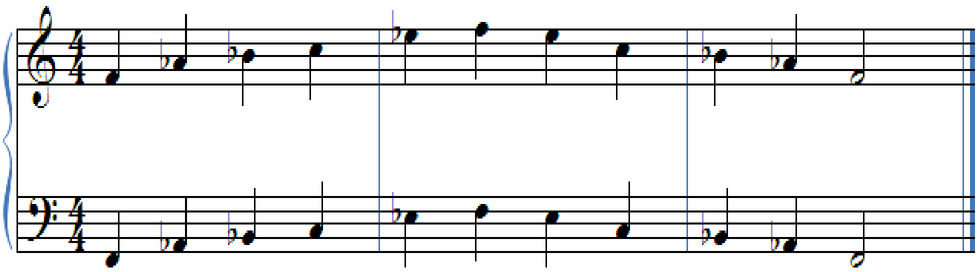

5. B^{b} ባቲ ሜጀር = B^{b} D E^{b} F A B^{b}

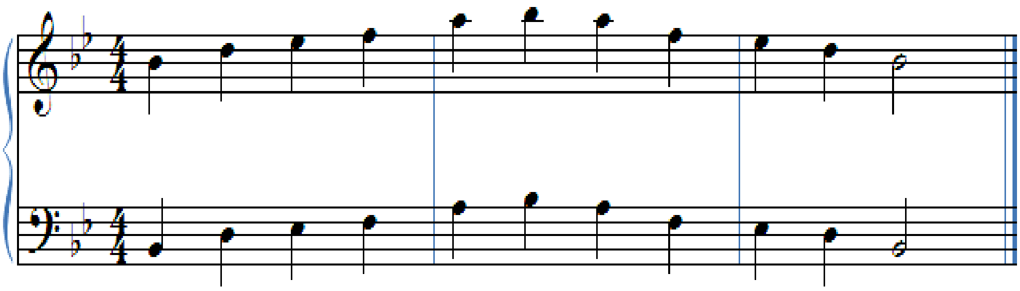

B^{b} ባቲ ማይነር= b^{b} d^{b} e^{b} f a^{b} b^{b}

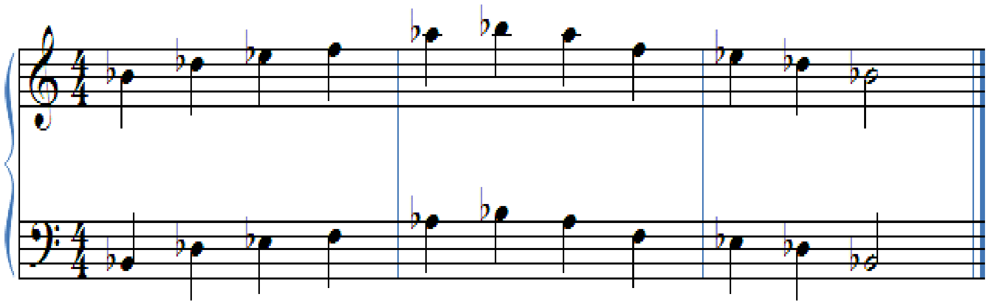

ማሳሰቢያ፡-መምህር /ት በድርጊት 9 ላይ ለተማሪዎች የተሰጠዉ ከዝህ በታች የተሰጠዉን ምሳሌ በማድረግ የትዝታና ባቲ ቅኝቶችን በመጨመር አሰራቸዉ፡፡

የሀገራችን ሙዚቃ የድምፅ ቅኝት ሁኔታ

ቅኝት በምንል ጊዜ የድምፅ አወቃቀር ከወፍራም ወደ ቀጭን ወይም ከቀጭን ወደ ወፍራም ሕጋዊ በሆነ መልክ በተከታታይ የተስተካከለ ማለት ነዉ፡፡

ከሀገራችን ቅኝቶች ከተወሰኑት ዉሰጥ ጥቂቶቹ ከዚህ በታች ባለዉ ሁኔታ እንመልከት፡፡

ለምሳሌ፣ C ትዝታ ሜጀር C D E G A C

ይሄንን ከዚህ በታች ባለዉ ፒያኖ ወይም ትንሽ ኪቦርድ ላይ ድምፁን ተለማመድ/ጂ፡፡

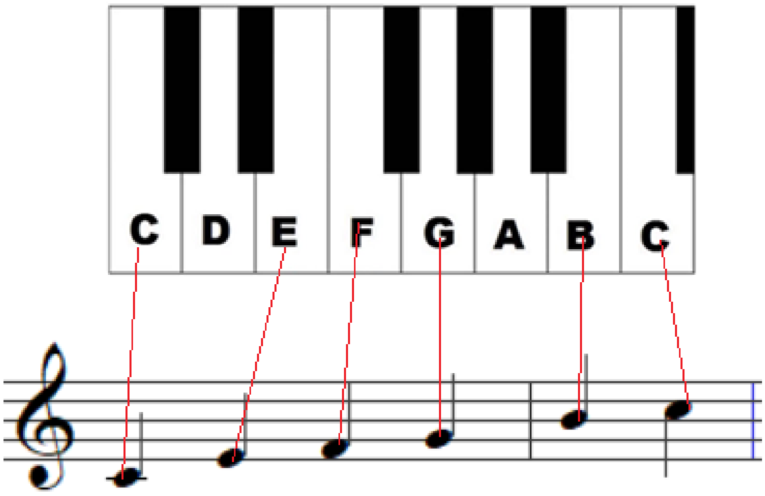

2.3.ባህላዊ ዉዝወዋዜ

ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠ ክፍለ-ጊዜ-------4

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናፀፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት፤

ከዚህ ትምህርት ርዕስ በኋላ ተማሪዎች፤

- ባህላዊ ዉዝዋዜ መቼ እንደሚካሄድ ትለያለህ/ሽ፡፡
- ማህበረሰቡ የሚጠቀሚበትን ዉዝዋዜ ታደንቃለህ/ሽ፡፡
- የአከባቢያቸዉን ባህላዊ ዉዝዋዜ ያሳያሉ፡፡

.የመማር ማስተማር ዘዴ

- ➢ ቀድሞ ማሳየት
- ➢ የቡድን ዉይይት፣የጥንድ ዉይይትና የሙሉ ክፍል ዉይይት
- ➢ ገለፃ
- ➢ ጥያቄና መልስ
- ➢ ልምምድ
- ➢ መጠይቅ

5. የትምህርት መርጃ መሣሪያ

የዚህን ትምህርት ርዕስ ይዘቶች ለማስተማር የሚያስፈልጉ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች

- የመለማመጃ ክፍል
- ከበሮ
- የመምቻ እንጨት
- ካባላ(የአርሲና ባሌ ባህላዊ መምቻ መሳሪያ)ና የመሳሰሉት

የመምህሩ ድርሻ

- ተማሪዎች ባለፈዉ ርዕስ ዉስጥ ስለ ሶልፌጅዮና የተለያዩ ምቶች፣የትዝታና ባቲ ቅኝት የተማሩትን እንዲገልፁ በመጠየቅ ይህንን ርዕስ አስጀምር/ሪ፡፡
- ተማሪዎችን በባህላዊ ዉዝዋዜ ላይ በጥንድና በቡድን እንዲወያዩ በማድረግ የዉይይታቸዉን ዉጤት ለኪፍል ተማሪዎች እንዲያቀርቡ አድርግ/ጊ፡፡

- በንዑስ ርዕስ ስር የተሰጠዉን ድርጊት ተማሪዎች ያላቸዉን የቅድሚያ ዕዉቀት ችሎታ መረዳትና ተማሪዎችን ለማነሳሳት ስለሚረዳቸዉ ወደ መግለጫ ከመሄድህ/ሽ በፊት በቡድን ተወያይተዉ ሀሳባቸዉን እንዲገልፁ አድርግ/ጊ፡፡

ተከታታይ የብቃት መመዘኛ ዜዴ

- ለስራቸዉ ዉጤት ትክክለኛ ግብረ-መልስ በጊዜዉ መስጠት አለብህ/ሽ፡፡
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በላይ ካስመዘገቡ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ እንዲሁ፣ ያስመዘገቡት ዉጤት ሊያዝላቸዉ ይገባል፡፡ በቅቶኛል ብለዉ ደግሞ ባመጡት ለዉጥ እንዳያቋርጡ መቀጠል እንዳለባቸዉ በርትተዉ እንዲሰሩ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ አንዳንድ የተማሪዎችን ተግባር መዝግብ/ቢ፡፡ .
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በታች ያስመዘገቡ ሌሎች ተማሪዎች ጋር ለመድረስ ተጨማሪ ድጋፍ ይፈልጋሉ፡፡ ስለዚህ ልዩ ትኩረት ተሰጥቷቸዉ በእረፍት ጊዜያቸዉ ወይም በመጨረሻ የትምህርት ቀን ላይ መስጠት አለብህ/ሽ፡፡

ማሳሰቢያ፡-መምህር/ት ለተማርዎች ከዝህ በታች የተሰጠዉን ተግባር ላይ በመወያየት ለክፍል ተማሪዎች እንዲቀርቡና በአከባቢያቸዉ ያለዉ ባህላዊ ዉዝዋዜ በተግባር እንዲሳዩ አድርግ/ጊ፡፡ በመጨረሻም ከዝህ በታች ያለዉ ይዘት ቀድመህ በማንበብ ተዘጋጅተህ መግለፅ አለብህ/ሽ፡፡

የድርጊት 10 መልስ

በዚህ ድርጊት ዉስጥ ዉዝዋዜ በሰዉ እንቅስቃሴና በበምት ላይ ተመስርቶ ተመልካቾችን ለማዝናናት የሚያገለግል ሆኖ የማሕበረሰቡን ባህል የሚገልፅ ነዉ፡፡ እንዲሁም፣ የአርቲስታዊ መስብና የራሱ የሆነ ስነ ስርዓት ያለዉ ነዉ፡፡ ከዚህም ሌላ፣ዉዝዋዜ ከራስ እንቅስቃሴ እስከ ቡድን በመሆን ማሳየትን ይጨምራል፡፡

በተጨማሪም፣ዉዝዋዜ የሚወዛወዝበት ተመልካቾች በለሉበት በራሳችን ልንዝናናበት፣ ተሳትፎ ማድረግ፣እንዲም ተመልካቾችና አድናቂዎች ባሉበት በማሳየት ማቅረብና ለማዝናናት በስራ ላይ የሚዉል ማለት ነዉ በማለት ንገራቸዉ/ንገሪያቸዉ፡፡

2.4.የስነ-ትያትርና ስነ-ፊልም ሃሳብ መፃፍ

ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠ ክፍለ-ጊዜ-------4

የመማር ብቃት ቢያንስ ተማሪዎች መጎናጸፍ ያለባቸዉ፤

በዚህ ትምህርት ይዘት መጨረሻ ላይ፤

- የስነ-ትያትርና ስነ-ፊልም ሀሳብ መፃፍ ማለፅ ምን ማለት እንደሆነ ይገልፃሉ፡ ፡
- ጥሩ የተዉኔት ፅሁፍ ዘዴ ለመፃፍ የሚረዱ ይለያሉ፡፡
- አንድ የተዉኔት ፅሑፍ ማለፍ ያሉባቸዉን ቅደም ተከተሎች ይዘረዝራሉ፡፡

የዚህ ትምህርት ይዘት አብይ ነጥቦ

- የስነ-ትያትርን ሃሳብ መፃፍ፡፡
- የስነ-ፊልምን ሃሳብ መፃፍ፡፡
- ጥሩ የተዉኔት ፅሁፍ ለመፃፍ የሚረዱ ዘዴዎች፡፡

I. የይዘቱ መግለጫ

መፃፍ ማለት አንድ በአእምሮአችን ዉሰጥ የተፈጠረዉን በፅሑፍ መግለፅ ማለት ነዉ፡፡ ይህ ማለት የሃሳቡን ትርጉም በፅሁፍ መልክ የምያስተላልፊዉ መልዕክት ማለት ነዉ፡፡ በመለየት ወይም በማቀናጀት በፅሁፍ መልክ መግለፅ ማለት ነዉ፡፡ አንድን ነገር በሚንፅፍበት ጊዜ ፅሁፋችን ከዝህ በታች ባሉት ቅደም ተከተል ዉስጥ ማለፍ አለበት፡፡

ጥሩ የተዉኔት ፅሁፍን ስናነብ የመጀመሪያዉ ገፅና ሃሳብ ማወቅ ይቻላል፡፡ እንደተፃፈ ቃላቶች ተቀናጅተዉ በወረቀት ገፅ ተፅፈዉ ታሪኩ የተቀናጀዉ ሁኔታ፣የተዋንያን ታሪክ ጥንካሬ፣በድራማዉ ጥንካሬ ጥሩ የተዉኔት ፅሁፍ ለመፃፍ የሚረዱን ናቸዉ፡፡

1.ዋና(አብይ) ሃሳብ ማለት ምን ማለት ነዉ? ትልቅ ሃሳብ ማለት ዋና የምንፅፈዉ ሃሳብ ማለት ነዉ፡ ፡የሚንፅፈዉ ዋና ሃሳብ ለማግኘት የሚንፅፈዉን ነገር በማህበረሰቡ ዉስጥ በመግባት ጥናት ማድረግ ነዉ፡፡

2. ሃሳብን ማስፋፋት፡፡

3.ጭዉዉት ማድረግ (ባለዉ ጭዉዉት ዉስጥ መሳተፍ)

4.የራስን አከባቢ ዓለም ማየት፡፡

5.ከሰዎች ጋር ጥያቄና መልስ ማድረግ፡፡

የመማር ማስተማር ዘዴ

- የቡድን ዉይይት

- የጥንድ ዉይይትና የሙሉ ክፍል ዉይይት
- ማሳየት
- ገለፃ
- ጥያቄና መልስ
- የፕሮጄክት ዘዴ
- ሙከራዎች
- ልምምድ

.6.የትምህርት መርጃ መሣሪያ

የዚህን ትምህርት ርዕስ ይዘቶች ለማስተማር የሚያስፈልጉ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች

- የመለማመጃ ክፍል(የትያትር አዳራሽ)
- እርሳስ
- የተለያዩ አልባሳት(የትያትር መድረክ ልብስ)
- ወረቀት

በዝህ ርዕስ ስር የቀረቡት ጥያቄዎች ላይ ተማሪዎችን በማሳተፍ ያላቸዉን ግንዛቤ እንዲያከፋፍሉ በማድረግ ይሄንን ርዕስ ጀምር/ሪ፡፡ ተማሪዎች ያላቸዉነን ግንዛቤ ካከፋፈሉ በኋላ የተማሪዎችን ሃሳብ ወደ አንድ በማምጣት የዝህ ርዕስ ድርጊት መልስ ስጣቸዉ/ስጪያቸዉ፡፡ መምህር/ት ከዝህ በታች ባሉት ነጥቦች ላይ እንዲያተኩሩ አድርግ/ጊ፡፡

- ☞ ከተሰጡት ድርጊቶችና ጥያቄዎች እንደ የግል ስራ፣የጥንድ ስራ፣የቡድን ስራ፣የክፍል ስራ፣የቤት ስራና ፕሮጀክት ስራ እንዲሰሩና እንዲፈፅሙ ምሯቸዉ፡፡
- ☞ ባለፈዉን የትምህርት ክፍለ ጊዜ እንዲስታዉሱ ጠቁማቸዉ፡፡
- ☞ በክፍል ዉስጥ በየቡድናቸዉ እርስ በርሳቸዉን እንዲያለማምዱ አግዟቸዉ፡፡
- ☞ ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በላይ ካስመዘገቡ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ እንዲሁ፣ ያስመዘገቡት ዉጤት ሊያዝላቸዉ ይገባል፡፡ በቅቶኛል ብለዉ ደግሞ ባመጡት ለዉጥ እንዳያቋርጡ መቀጠል እንዳለባቸዉ በርትተዉ እንዲሰሩ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ አንዳንድ የተማሪዎችን ተግባር መዝግብ/ቢ፡፡ .

- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በታች ያስመዘገቡ ሌሎች ተማሪዎች ጋር ለመድረስ ተጨማሪ ድጋፍ ሊደረግባቸዉ ይገባል፡፡

የድርጊት 11 መልስ

1. የስነ-ፊልምም ሆነ የስ-ትያትር መሰረታዊ ታሪክ እንደ ዘገባ፣መፅሐፍ፣ገጠመኝ፣ከፊልም፣ ከትያትር ቤት፣ከአነጋገር፣ሰዎች ከሚጣሉበት ነገር፣ከተለያዩ ስዕሎች፣ከግለሰብ፣ ከተለያዩ ሙዚቃዎች፣ሰዎች ከሚጫወቱት ጭዉዉት፣ በአንድ አከባቢ ከሚኖሩ ህብረተሰቦች፣ ከኑሮ ሁኔታ፣ ከግለሰብና ከህብረተሰብ ኑሮ ሁኔታ እና ከመሳሰሉት ይገኛል፡፡
2. ጥሩ የተዉኔት ፅሁፍን ስናነብ የመጀመሪያዉ ገፅና ሃሳብ ማወቅ ይቻላል፡፡ እንደተፃፈ ቃላቶች ተቀናጅተዉ በወረቀት ገፅ ተፅፌዉ ታሪኩ የተቀናጀዉ ሁኔታ፣የተዋንያን ታሪክ ጥንካሬ፣በድራማዉ ጥንካሬ ጥሩ የተዉኔት ፅሁፍ መሆኑን ማወቅ እንችላለን፡፡

ተከታታይ የብቃት መመዘኛ ዜዴ

- የግል ገለፃ
- የቡድን ገለፃ
- የቤትስራ
- የሙከራ ጥያቄ
- ፈተና
- የተማሪዎች ቁጥጥር
- ፕሮጀክት በመስጠት

የምዕራፍ ሁለት መልመጃ መልሰ

I. የእዉነትና ሐሰት መልስ

1. እዉነት 2. ሐሰት 3. ሐሰት 4. እዉነት 5. እዉነት 6. ሐሰት 7. ሐሰት 8. ሐሰት 9. እዉነት 10. እዉነት 11. ሐሰት 12. ሐሰት 13. እዉነት 14. ሐሰት 15. ሐሰት

II. የምርጫ መልስ

1. ሐ 2. መ 3. መ 4. ለ 5. ሀ 6. ሐ 7. መ 8. መ 9. ሀ 10. ለ 11.ለ 12. መ 13. ሐ 14. D.መ 15. ሀ

III. የሰርቶ ማሳየት መልስ

መምህር/ት ተማሪዎች ማግኘት ከምችሉት ከዉሀ ወይም ከዘይት ቀለም ነፃ በመሆን ከሚፈልጉት ላ እንዲሰሩ አበረታቷቸዉ፡፡

ሀ.ትዝታ ሜጀርና ማይነር

ሀ.D E F# A B D **ትዝታ ሜጀር**

d, e, f, a b^b, d **ትዝታ ማይነር**

ለ.E^b F G B^b E^b **ትዝታ ሜጀር**

e^b, f g^b b^b e^b **ትዝታ ማይነር**

ሐ.E F# G# B C# E **ትዝታ ሜጀር**

e, f#, g b c e **ትዝታ ማይነር**

ሀ.ባቲ ሜጀርና ማይነር

a. G B C D F# G **ባቲ ሜጀር**

g, b^b, c, d, f, g **ባቲ ማይነር**

b. A C# D E G# A **ባቲ ሜጀር**

a, c, d, e g a **ባቲ ማይነር**

c. A^b C D^b E^b G A^b **ባቲ ሜጀር**

a^b, c^b d^b e^b g^b a^b **ባቲ ማይነር**

ምዕራፍ 3 : ታሪክ እና የባህል

ለዚህ ምዕራፍ ትምህርት የተሰጠዉ ክፍለጊዜ --12

የዚህ ምዕራፍ ትምህርት ውጤቶች

በዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጨረሻ ላይ፤

- የኦሮሞን ሙዚቃ ትርጉም እና ጥቅም ታሪክ ታስረዳላችሁ።
- የኦሮሞ ብሔር ዘፋኞች እና ተወዛዋዦች ታስተምራላችሁ፡፡
- በሃገር በቀል እወቀት ቀለም ቅብና የዕሑፍ ሙ-ያ ምንነት እንዲያደንቁ ታደርጋላችሁ፡፡
- የቀለም ቅብ አስራር እና የሚያስተላልፊዉን መልዕክቶችን ታሳዉቃለችሁ፡፡
- በሀገር በቀል እውቀት ስነ-ትያትር እና ስነ-ፊልም ታሳያላቹ፡፡

መግቢያ

በሁለተኛ ምዕራፍ የምት አካሄድ፣ ትዝታ እና ባቲ ቅኝት በሙዚቃ መማር ውስጥ ያላቸውን ድርሻ ተምራችኋል፡፡ በዚህ ምዕራፍ ደግሞ የአንጋፋ ዘፋኞች እና ተወዛዋዦች ታሪክ ታስተምራለህ/ሽ፡፡ በጥንት ዘመን ሰዎች ቀለም በአካባቢያቸው ከሚገኙ ነገሮች በመጭመቅ ወይም በማድቀቅ እያዘጋጁ፤ ለረዥም አመታት እየተገለገሉበት ነበር፡፡ ለምሳሌ፡- በቀለም ቤታቸውን በማሳመር እና የቀለም አቀባብ ስራዎችን እየሰሩበት ነበር፡፡ ማንኛውም ብሔር ከሌላ ብሔር የሚለየዉ የራሱ የሆነ የሙ-ያ ባህል አላቸዉ፡፡ ይህ ማለት በእውቀቱ እና በችሎታው የእለት ተእለት ኑሮ የሚያካሂድበት ነው፡፡ ይህ ደግሞ የአንድ ብሂረሰብ ሃገር በቀል እውቀት ይባላል፡፡ በዚህ ርዕስ የኦሮሞ ህዝብ ዋና እውቀት የምትማሩ እና ክንውን /አፈፃጸም/ ሁኔታ በስነ-ትያትር የምትለዩ ይሆናል፡፡

የምርዓፉ ዋናዋና ይዘቶች

3.1. የ ኦሮሞ ሙዚቃ ታሪክ, ዘፋኞች እና ተወዛዋዦች።

3.2. ሃገር በቀል ቀለም ቅብ እና እጅ ስራእወቀት።

3.3. ሃገር በቀል እውቀት በስነ-ትያትር እና ስነ-ፊልም።

3.1 የኦሮሞ ታዋቂ/ሀንጋፋ/ ዘፋኞች እና ተወዛዋዦች

1. **ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠዉ ክፍለጊዜ** ----4

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባ የመማር ብቃት፡

2. **በዚህ ትምህርት ርዕስ መጨረሻ ላይ፤**

- የኦሮሞ ዘፋን ታሪክ ይገልፃሉ፡፡
- ታዋቂ የኦሮሞ ዘፋኞች እና ተወዛዋዦችኝ ትዘረዝራላችሁ፡፡
- ከነዚህ ሀንጋፋ ዘፋኞች ሙዚቃ ውስጥ አንዱን በመምረጥ ስሩ።

3. የመማር ማስተማር ዘዴ
   - በተግባር ማሳየት
   - የቡድን ውይይት
   - የጥንድ ውይይት
   - የክፍል ሙሉ ውይይት
   - መግለጫ መስጠት
   - ጥያቄና መልስ
   - ጥያቄ/መጠይቅ/

4. **የትምህርት መረጃ መሳሪያዎች**

የትምህርት መረጃ መሣሪያዎች በዚህ ርዕስ ይዘት ለማስተማር የሚያስፈልጉ፡

የመምህሩ ድርሻ

- ተማሪዎች በሁለተኛ ምዕራፍ የምት አካሄድ፣ ትዝታ እና ባቲ ቅኝት በሙዚቃ መማር ውስጥ ያላቸውን ድርሻ በመጠየቅ ማስጀመር ትችላላችዉ፡፡ ተማሪዎች የኦሮሞ ሙዚቃ ዘፋኞች እና ተወዛዋዦች ታሪክ በጥንድና ቡድን እንዲወያዩ በማድረግ የዉይይታቸዉን ዉጤት ለክፍሉ እንዲያቀርቡ አድርጉ።

5. ወደ ገለፃዉ ከመግባታቹ በፊት በንኡስ ርዕስ ስር ባለዉን ድረጊት እንደተቀመጠዉ የተማሪዎች አስቅመዉ ያላቸዉን ችሎታና እውቀት በመረዳትና ተማሪዎቹን ለማነቃቃት የሚረዳህን ተማሪውችን በማወያየት ሃሳባቸዉን እንዲገልፁ አድርጉ።

6. **ተከታታይ ምዘና**

- ለስራዎቻቸዉ ትክክለኛዉን ግብረ-መልስ በሰዓቱ ሊሰጣቸዉ የአገባል።

- ተማሪዎች ከላይ የሰሩትን ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባ የመማር ብቃት ሊያበረታቱ ይገባል፤ እንድያዉም፣ ጉብዝናቸዉ መዘገብላቸዉ ይገባል። ነገር ግን፣ ይበቃኛል ብለዉ እንዳየቆሙና ለዉጣቸዉ ተከታታይነት እዲኖረዉ ሊበረታቱ ይገባል። ዴርጊቶቻቸዉ ሁሉ ልመዘገቡ ይገባል።
- የግል እና የቡድን ገለፃ
  - ዘገባ/ፕሮፋይል
  - የአፍ ጥያቄ
  - ቴስት
  - የግል እና የቡድን ፕሮጀክት
  - ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ ከሚገባቸዉ የመማር ብቃት በታች ሆነዉ ሲገኙ ደግሞ ከሌሎች እዲስተካከሉ ትኩረት ሰጥቶ መደገፍ እና በረፍት ቀናቸዉ ተጨማሪ ሰዓት ትምህርት ሊሰጣቸዉ ይገባል።

መልስ ዉይይት 1

መምር/ት ተማሪዎች ውይይት 1 ላየ ከተወያዩና ሀሳባቸዉን ካንጸባረቁ ቡሃላ አሰፈላጊዉን ግብረ መልስ ስጣቸዉ። በዚህ ውስጥ ተማሪዎች የሚሰሩ ቤትን የሚያሳይ ሥዕል በአካባቢው ከሚገኙ ነገሮች ከመነሳት የዲዛይን ትርጉም እንዲያውቁ ማድረግ፡፡

የ 'ለ'ን ደግሞ፦ ከዲር ሰዓድ፣ ሽንተም ሹቢሳ፣ ኮሌ. ሰሃሌ ደጋጎ፣ አደም ሀሩን፣ አቢቶ ከበዳ፣ ኑሆ ጎበና እናየመሳሰሉ ናቸዉ። በድርጊት የሚያሳዩትን ደግሞ በየቡድናቸዉ እዲያሳዩ አሰፈላጊ የሆነዉ ሁሉ አመቻቹላቸዉ።

በተጨማሪም፤ መጨረሻወኡ ላይ ከዚ በታች የተዘረዘሩትን አንኳር ነጥቦች አሰቀድማቹ አንብቡላቸዉ። እንደ የትኛዉም ሀገር ኢትዮጵያም ረጅም ታሪክ እና እድሜ ያላት ሆና ብሔር እና ብሔረሰቦች የራሳቸዉን የ ሙዚቀቃ በሃል እና ታሪክ ያላቸዉ የነበረና አሁንም ያነ ነዉ።

በኢትዮጵያም ዉስጥ ያኑት ብሔር እና ብሔረሰቦች እደፍላጎታቸዉና በሀላቸዉአይነት በተለያየ ጊዜ የስግደት ስርዓታቸዉን፣ አስተዳደራዊ ሂደታቸዉ፣ ማበረሰባዊና በሃላው እሴቶቻቸዉን በማጸባረቅ ዉስጥ ሙዚቃን በተለያየ መልኩ ሲጠቀሙ እንደነበር አስረዳ። የ ኦሮሞ ሙዚቃ፣ ዘፋኞችና ተወዛዋዦች ታሪክ ከሌሎች ብሄር የተለየ አይደለም። የ ኦሮሞ ህዝብ ሰፊ የሆነ ባህል ያለውና በብዙ ስራቶች ዉስጥ እያለፈ እዝህ የደረሰ ነዉ።

የሙዚቃ ታሪኩም እደንደዝያዉ ከበሃሉ ጋር ከትዉልድ ወደ ትዉልድ በመቀባበል አሁን ካለበት የደረሰ ነዉ።

ሙዚቃን በመፍጠር፣ በማሳደግ፣ በመከባከብና ለትዉልድ ማስተላለፍ ዉስጥ የተወዛዋገሮችና ዘፋኞች ታላቅ ደእርሻ አላቸዉ። ዘፋኞች በማይካቸዉ ትግል ከሞሆን አልፎ፣ ህዝቡ እዲነቃቃ፣ በሃሉን እንዲያጠናክ፣ እሴቱን እድያስታዉስ ይሰራሉ። የ ኦሮሞ ዘፋኞችና ተወዛዋገች ብሂሩ የደበትን በደልና ትችት ለጆሮ እንድያምር እንዲጥም ዋጅተዉና መስለዉ ለህዝቡ ለማድረስ ከፍተኛ ድረሻ መወጣታቸዉን ታሪካቸዉ ያስረዳናል።

የድርጊቱ መልስ 2

መምር/ት፣ተማሪዎች ካላቸዉ ልምድ ተነስተዉ ሰርተዉ የሚያቁትንፅርስ እርስ በእርስ እድያጸባርቁ አድርጉ። በተጨማሪም በዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጨረሻ ላይ የሃንጋፋ ዘፋኞች ታሪክ በድርጊት 1 ዉስጥ የተጠቀሰዉን ካጠኑ ቡሃላ ለክፍሉ እንዳቀርቡ አድርጉና ከዘፋኞቹ ዘፈን አንዱን መርጠዉ በድርጊት እንድያሳዩ አድርጉ። በተጨማሪ ደግሞ በአከባቢያቸዉ ካሉት አነዱን እደፍላነታቸዉ መርጠዉ በሃላዊ ዉዝዋዜን በቡድን እንደያሳዩ አድርጉ።

3.2. ሀገር በቀል የቀለም ቅብ እና እጅ ስራ ጥበብ እውቀትን

3.2.1. ሀገር በቀል የቀለም ቅብ እውቀትን

ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠዉ ክፍለጊዜ ----4

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉት የሚገባቸው የመማር ብቃት፡-

ከዚህ ትምህርት ርዕስ በስተ መጨረሻ፤

- የጥንቱን የቀለም ቅብ ስራ ስልትና ዘዴዎች ያሰረዳሉ።
- የጥንቱን የቀለም ቅብ ስራ ጠቀሜታ ይነግራሉ።
- በቆዳ ላይ ሲሰሩ የነበረዉን የቀለም ቅብ አስራር ያሰረዳሉ።

የመማር ማስተማር ዘዴ

- የጉብኚት ዘዴ
- ልምምድ
- የቡድን ውይይት
- የጥንድ ውይይት

- የክፍል ሙሉ ውይይት
- መግልጫ መስጠት
- ጥያቄና መልስ
- የፕሮጀክት ዘዴ
- ምልከታ/በማሳየት/

የትምህርት መረጃ መሳሪያዎች

ለዚህ ርዕስ ይዘት ለማስተማር የሚያስፈልጉ የትምህርት መረጃ መሣሪያዎች ፡

- የሚለማመድበት ክፍል/እስትዲዮ
- ስዕል
- ቻርቶች
- ፖስተር
- ምስለ-ድምፅ ቅጂ

የመምህሩ ድርሻ

መምር/ት፣ተማሪዎች ቀለም በአከባቢያቸዉ ከሚገኘዉ ነገሮች ጨመቀዉ ወይም ፈጭተዉ በማዘጋት ሲጠቀሙ እንደነበር አስቀድመዉ ካላቸዉ እወቀት እንዲገልፁ በማድረግ ምርዓፉን ማሰጀመር ትችላለህ/ሽ።

- ተማሪዎች ሰለ በሀገር በቀል የቀለም ቅብ ጥበብ እውቀት ላይ በግላቸዉ ከሰሩ በሁዋላ እንደ ቡድናቸዉ እንዲወያዩበት አድርጉ። የወይይቱን ፍሬ ሀሳብ ደግሞ ለክፍሉ እዲገልፁ አመቻቹ።
- በንዑሰ-ርዕስ ስር ካሉት ተግባሮች ዉስጥ የተሰጡትን ተማሪዎች አስቀድመዉ ሊያወቋቸዉ የሚገባዉ ችሎታዎችና እዉቀት አስቀድማቹ በመረዳትና ተማሪዎችንም ለማበረታታት ሰለሚረዱችህ ወደ መግለፅ ከመግባታቹህ በፊት በቡድን አወያዩና ሀሰባቸዉን በመቀበል አበረታታ/ቺ።
- ከመጀመሪያው ተግባራት ውስጥ ጥቂቶቹን፤የቤት ስራ እና የክፍል ስራን እንዲሰሩ ማድረግ ትችላላችሁ፡፡
- ለስራዎቻቸው ትክክለኛውን ግብረ መልስ በፍጥነት መስጠት አለባችሁ፡፡
- ተማሪዎች ከሚፈለገው አነስተኛ እውቀት በላይ ሰርተው ሲገኙ ሊበረታታና ተግባራቸውም ሊመዘገብ ይገባል፡፡ ነገር ግን ተረድቼ ጨርሻለሁ ብለው

እንዳይቆሙና ተከታይነት ባለው ሁኔታ እንዲያስቀጥሉና እንዲጠነክሩ መበረታታት አለባቸው፡፡

- ነገር ግን ከሚፈለገው በታች ሆነው ከተገኙ ደግሞ ተጨማሪ ድጋፍና የተለየ ትኩረት ተሰጥቷቸው በዕረፍት ቀን (ሰንበቶች) ተጠቅመን ማስተማር አለብን፡፡
- እየአንዳንዱን የተማሪዎች ተግባሮች መዝግቢ/ብ፡፡ ምክንያቱም ተማሪዎች ተግባራቸው ካልተመዘገበ ጥቅም የለውም በማለት በጊዜ ርዝመት ውስጥ ሊሰንፉ እና ጥቅም አልባ አድርገው ይወሰዳሉ፡፡

ተከታታይ የብቃት መመዘኛ ዘዴዎች

- ግብረ-መልስ
- ፖርቲፎሊዮ
- መጠይቅ (የፅሁፍ ጥያቄ)
- የቃል ጥያቄ (ቃለ መጠይቅ)
- የቤት ስራ
- ፈተና

ተግባር 3

በተግባር 3 ውስጥ ተማሪዎች ሀገር በቀል የቀለም ቅብ ስራ እውቀት ከሌላው እንዲለዩ አድርጉ

የመምህሩ ድርሻ

በተግባር 3 ውስጥ ተማሪዎች ሀገር በቀል የቀለም ቅብ ስራ እውቀት በድሮ ዘመን በአካባቢያቸው የሚገኙትን የእምነትም ይሁን የባህል መልዕክት የሚያስተላልፉትን ሰዎች በግል ጠይቀው ለክፍሉ እንዲያቀርቡ አድርጉ፡፡ ካቀረቡ በኋላ ሀሳባቸውን በማጠቃለል አንዱ የአንዱን እንዲያደንቁ አድርጉና ለክፍሉ ደግሞ ከዚህ በታች ያለውን ማጠቀለያ ስጡ፡፡ ምክንያቱም በዚህ መልኩ ከተጓዙ በቀላሉ ስለ ሀገር በቀል የቀለም ቅብ ስራ እውቀት መረዳት ስለሚቻላቸው በደንብ አሳዩዋቸው፡፡

ሰዎች ከድሮ ዘመን ጀምሮ የቤት ግድግዳ፣ የቤት እቃዎች፣እንደ ጠር፣ጋሻ እና የመሳሰሉትን በቀለም አሳምረው ሲጠቀሙ እንደነበር አስረዱ፡፡ በተለይም ከሰል፣ጭላሸት፣ አበባ እና ኖራን ተጠቅመው ፓተርን፣ቅርፅ መስመር እና ስዕሎችን ማራኪ በሆነ መልኩ ሲሰሩ ነበር፡፡ አሁንም ቢሆን አንዳንድ ቦታዎች ላይ ይጠቀሙባቸዋል፡፡ በተለይ ገጠራማ ስፍራዎች ላይ በሚያምር መልኩ ይጠቀሙበታል፡፡ ከዚህም ውጪ አንዳንድ

ቤተ-እምነት ውስጥ የቤተ-እምነቱን መልዓክቶች ለማስተላለፍ ከጥንትም ጀምሮ የሚጠቀሙ እና አሁንም እየተጠቀሙ ናቸው፡፡

በሀገራችን ውስጥ ይህ ስራ ረጅም ግዜ ወስዷል፡፡ በተለይም በሰሜን ኢትዮጵያ የሚገኙ የኦርቶዶክስ ቤተ-እምነት በጣም የሀገር በቀል ቀለም ቅብ እውቀትን በመጠቀም በጣም ይታወቃሉ፡፡ እኚህ ቤተ እምነቶች በጣርያቸው፣ግርግዳ፣ምሰሶ እና የመሳሰሉት ላይ ሙሉ በሙሉ ማለት በሚያስችል መልኩ የቤተ-እምነቱን መልዓክቶች በሚያስተላልፉ ስዕሎች የተሞሉ ናቸው፡፡ ከጥንት እስከ አሁንም ሲሰሩ የነበሩ ስዕሎች የተወሰኑ ቀለማት በመጠቀም የተሰሩ እና የአሰራሩ ዘዴዎች ከሌላ ሀገራት በጣም የተለየና በኦርቶዶክስ ቤተ እምነት ውስጥ የራሳቸው ትርጓሜ ያላቸው ናቸው፡፡ ሲጠቀሙባቸው የነበሩት ቀለማት ደግሞ ቀይ፣ቢጫ፣ አረንጓዴ፣ ጥቁር /ጭላሸት/ እና ነጭ ቀለማት ናቸው፡፡ ነገር ግን በጣም አስገራሚ የሆነው የእንቁላል ነጩን ፈሳሽ ከነጭ ሽንኩርት ጨቅጭቀው ከውሃ ጋር በመደባለቅ የቀለም ቅብ ስዕሉ ላይ በመቀባት የሚጠቀሙበት ዘዴያቸው ነው፡፡ ምክንያቱም ይህ ዘዴ ስዕሉ እንዲያብረቀርቅ እና ለረጅም ዘመን ሳይበላሽ እንዲቆይ ያደርገዋል፡፡

በኦርቶዶክስ ቤተ እምነት ውስጥ ያሉት የቀለም ቅብ ፅሁፎች፣መፃፎች፣መስቀላት እና የመሳሰሉትን በቤተ እምነቱ በሚኖሩ ሰዎች ነው፡፡ ስለዚህም የቀለም ቅብ ስራ ከሌሎች ሙያዎች በኢትዮጵያ ውስጥ በጣም የቆየ ነው፡፡ ይህም ሀገራችን በሀሷ እቃዎቿ እና የመሳሰሉት በውጭ ሀገር አሰራር ሳይዋጥ በፊት የራሷ የሆነ ባህል፣የቤት እቃዎች አሰራር እናም ሌሎች ነገሮችን በራሷ መንገድ ስትጠቀም እንደነበር በማስረዳት በጥንት ዘመን በቤተ እምነት ውስጥ የተሰሩ ስዕሎች ለተማሪዎች አሳዩ፡፡

በጥንት ዘመን በቀለም ቅብ በኦርቶዶክስ ቤተ እምነት ጣርያ ላይ የተሰራ ስዕል የሚያሳይ

ውይይት 1

በዚህ ውይይት 1 ውስጥ ተማሪዎች ቆዳ ላይ ስለሚፃፈው የኢትዮጵያ እጅ ፅሁፍ እንዲለዩ ታደርጋላችሁ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በወይይት 1 ወስጥ ተማሪዎች ጥንታዊ በቆደ ላይ የሚፃፍ እጅ ፅሁፍ ወይም ዲዛይን አይተዉ ያዉቃሉ ጠይቁና በቡድናቸዉ ተወየኣይተዉ ፍሬ ሀሳብ ደግሞ ለክፍሉ እዲገልፁ አመቻቹ። መምር/ት፣ተማሪዎች ያቀረቡትን ሀሳብ ይደናነቁ ዘንድ ከጋበዛቹህ ቡሀላ ከዚህ በታች እንዳለዉ ገነፃ አድርጉ።

በቆደ ላይ የሚፃፍ እጅ ፅሁፍ ሙያ በሀገራችን ዉስጥ እጅግ ጥነታዊ የሆነ ነዉ። ይህም፣ ከዱሮ አንስቶ የፍየልና የበግ ቆደን በመወጠር ጸግሩን በመላግ የተለያዩ እጅ ፁሁፍን ሲፅፉ እንደነበረ የሀገሪቱ ታሪክ እና የተለያዩ ቂሪቶች የመለክታሉ። የሀገራችን ጥንታዊቀለመ ቅብነ እጅ ፅሁፍ መፃፍ የጀመረዉ በ14ኛዉ ክፍለ ዘመን በፊት እደነበር አስረዱዋቸዉ። በቆዳ ላይ የሚፃፉ የእጅ ፅሁፍ ስነ-ጥበብ በሀገራችን ረጅም እድሜ ያለው ሆኖ በዓብዛኛዉ የሚያቶክረዉ ስለ ወንጌሌ እና ማብራርያዉ ነዉ።

በጥንት ዘመን በቆዳ ለይ የተፃፉ ፁፎች ሰፅል።

3.4 በሀገር በቀል የስነ-ትያትር እና ስነ-ፊልም እውቀትን

ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠዉ ክፍለጊዜ ----4

ሀ. ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉት የሚገባቸው የመማር ብቃት፡-

ከዚህ ትምህርት ርዕስ በስተ መጨረሻ፤

- የሀገር በቀል እውቀት ምንነትን ይገልፃሉ፡፡
- በኦሮሞ ሀገር በቀል ስነ ትያትር እና ስነ-ፊልም እውቀቶችን ያሳያሉ፡፡
- የማህበረሰብህ አገር በቀል እውቀት ውስጥ ያለውን ድርሻ ያብራራሉ፡፡

I.የዚህ ርዕስ አነኳር ይዘት:

ሀገር በቀል ስነ ትያትር እና ስነ-ፊልም እውቀቶችን መግለፅ።

II. የርዕሱ ገለፃ

- ሀገር በቀል እውቀት ማለት መሃበረሰቡ አኗኗሩን ፈር ለማሰያዝ ብሎ ከጥንት ጀምሮ እስካሁን ድረስ ስጠቀምበት የነበረዉ የአኗኗሩን ዘዴ ማለት ነዉ። ይህ ማለት የአንድን ብሄር ፈጠራ ሁሉ ያካትታል እንደ ማለት ነዉ። ይሁን እንጂ የሰዉ ልጅ ዉስብስብ የሆነ አኗኗር ሰለሚኖር ፈጠራዎችን በሙሉ የአንድ ብሄር ነዉ ብለን መዉሰድ ይከብዳል።

የሰዉ ልጅ እለት በእነት ኑሮዉ ከማህበረሰቡ ተነጥሎ የሚታይ አይደለም። ሰነዚህም፣ የአኗኗሩን ለማስቀጠል የሚፈጥራቸዉ ፈጠራዎች እንደ መመርያ፣ እምነት፣ ባህል፣ የተለያዩ በዓሎች፣ የባህል እቃዎች፣ ኪነ-ህንፃ(የቤት አሰራር)፣ የለባበስ ሁኔታ፣ አመጋገብ፣ የምግብ አየነቶች፣ አንድ ብሄረሰብ ዉስጥ ሊደረጉና ላይደረጉ የሚገባቸዉ ልማዶች ሁሉ ይካተታሉ መማለት ነው።

III. የመማር ማስተማር ዘዴ

- የእይታ ዘዴ
- ልምምድ
- የቡድን ውይይት
- የጥንድ ውይይት
- የክፍል ሙሉ ውይይት
- መግልጫ መስጠት
- ጥያቄና መልስ
- ሙከርያ መስጠት

IV. የትምህርት መረጃ መሳሪያዎች

የትምህርት መረጃ መሣሪያዎች በዚህ ርዕስ ይዘት ለማስተማር የሚያስፈልጉ፡

- የሚለማመድበት ክፍል/የትያትር አደራሽ
- ወረቀት፣እርሳስ፣ክራዮንና የመሳሰሉት
- እሰክሪብቶ(ብእር)
- ልብስ (የመድረክ ልብሶች)

V. የመምህር ድርሻ

መምር/ት፣ በዚ ርዓስ ስር የተሰጠዉን የተግባር ጥያቄ ላይ በመሞርከዝ የእለቱን ክፊለጊዜ መጀመር ትችላላቹ።

ተማሪዎች ተወያይተዉ ያቀረቡትን ሀሳብ ካሰባሰባቹህ ቡኋላ አጠቃሉና ከዚህ በታች ያሉትን ሀሳቦች ገነፃ በማድረግ እነሱም በዚዉ እነዲያቶክሩ አድርጉ ።

- የተሰጠዉን ተግባርና ጥያቄ የግል ስራ፣ የቤት ስራ፣ የቡድን ውይይት፣ የጥንድ ውይይት/ስራ፣ የክፍል ሙሉ ውይይት፣ ጥያቄና መልስ እናም ፕሮጄክት እንዲሰሩና እንደተገብሩ በማድረግ ምሯቸዉ።
- ተማሪዎች ባለፈዉ ክፍል ዉስጥ የተማሩትን ርዕሰ ትምህርት እንዲያስታዉሱ አድርግ።
- በየቡድንናቸዉ አንዱ አንዱን እያገዙ እዲማማሩ አግዙ።
- ተማሪዎች ከሚፈለገው አነስተኛ እውቀት በላይ ሰርተው ሲገኙ ሊበረታታና ተግባራቸውም ሊመዘገብ ይገባል፡፡ ነገር ግን ተረድቼ ጨርሻለሁ ብለው እንዳይቆሙና ተከታይነት ባለው ሁኔታ እንዲያስቀጥሉና እንዲጠነክሩ መበረታታት አለባቸው፡፡
- ነገር ግን ከሚፈለገው በታች ሆነው ከተገኙ ደግሞ ተጨማሪ ድጋፍና የተለየ ትኩረት ተሰጥቷቸው በዕረፍት ቀናቶች (ሰንበቶችን) ተጠቅመን ማስተማር አለብን፡፡

የመልመጃ 4 መልስ

- ሀገር በቀል እውቀት ማለት መሃበረሰቡ አኗኗሩን ፈር ለማሰያዝ ብሎ ከጥንት ጀምሮ እስካሁን ድረስ ስጠቀምበት የነበረዉ የአኗኗሩን ዘዴ ማለት ነዉ። ይህ ማለት የአንድን ብሄር ፈጠራ ሁሉ ያካትታል እንደ ማለት ነዉ። ይህ ማለት የአንድን ብሄር ፈጠራ ሁሉ

ያካትታል እንደ ማለት ነዉ። ይሁን እንጂ የሰዉ ልጅ ዉስብስብ የሆነ አኗኗር ስለሚኖር ፈጠራዎችን በሙሉ የአንድ ብሄር ነዉ ብለን መዉሰድ ይከብዳል።

የሰዉ ልጅ እለት በእነት ኑሮዉ ከማህበረሰቡ ተነጥሎ የሚታይ አይደለም። ሰነዚህም፣ የአኗኗሩን ለማስቀጠል የሚፈጥራቸዉ ፈጠራዎች እንደ መመርያ፣ እምነት፣ ባህል፣ የተለያዩ በዓሎች፣ የባህል እቃዎች፣ ኪነ-ህንፃ(የቤት አሰራር)፣ የለባበስ ሁኔታ፣ አመጋገብ፣ የምግብ አየነቶች፣ አንድ ብሄረሰብ ዉስጥ ሊደረጉና ላይደረጉ የሚገባቸዉ ልማዶች ሁሉ ይካተታሉ መማለት ነወ።

የ ኦሮሞ ህዝብ የራሱ የሆነ ለማስተዳደርያ ገዳ ስረዓት፣ ለ እምነቱ ዋቄፈና፣ ከ በዓሎቹ እሬቻ፣ በተጨማሪም የጋብቻ ስረዓትና እቃዎቹንም ጨምሮ ሲጠቀሙ የነበሩና አሁንም እየተቀሙት መሆኑን መዉሰድ ይቻላል።

VI. ተከታታይ ምዘና

- የግል እና የቡድን ገለፃ
- የቤት ስራ
- የሙከራ ጥያቄ
- አቴንዳንስ
- ፈተና
- ቴስት
- የግል እና የቡድን ፕሮጀክት

የመልመጃ 3 መልሶች

I. እዉነት /ሀሰት መልስ

1. እዉነት 2. እዉነት 3. እዉነት 4. ሀሰት 5. እዉነት 6. እዉነት 7. እዉነት

II. የምርጫ ጥያቄዎች መልስ።

1. ሀ 2. መ 3.ሐ 4. መ 5. መ 6. ሐ 7. መ

III. አጭር መልስ ስጥ

1. ኤቢሶ አዱኛ
2. ኡስማየኦ ሙሳ
3. ለገሰ አብዲ
4. ወሰኑ ዲዶ
5. አሊ ቢራ

ምዕራፍ 4 የሥነ-ጥበባት ማስተዋወቅ

ለዚህ ምዕራፍ ትምህርት የተሰጠዉ ክፍለጊዜ --15

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት የሚጠበቀዉ ዉጤቶች፤

በዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጨረሻ ፤

- ሀገር በቀል የ ስነ- ጥበብ ስራ በማበረሰቡ ዉስጥ ያለዉን ጠቀሜታ ያዉቃሉ።
- በአካባቢያችሁ ከሚገኙ ነገሮች ቀለሞችን እንዴት እንደሚዘጋጁ በመለየት ያደንቃሉ፡፡
- በአካባቢያቸዉ የሚዘጋጁ ቀለሞች ለቀለም ቅብ ስራ እንዴት እደሚዉሉ ይገነዘባሉ።
- በተገባር መማር ያለዉን ጠቀሜታ ይገነዘባሉ።

መግቢያ

በ ምርዓፍ 3 ዉስጥ የኦሮሞ ዘፋኞች እና ተወዛዋገሮች የሙዚቃ ታሪክ ተምራቹዋል። በዚህ ምዕራፍ ዉሰጥ ደግሞ በተግባር በማሳየት ስነ-ጥበብን ማስተማር ጠቀሜታና ሀገር በቀል የ ስነ- ጥበብ ስራዎችን ይማራሉ። ከድሮ ዘመን ጀምሮ የ ሰዉ ልጅ በባሃላዊ ዘዴ ቀለማትን በማዘጋጀት ሲገለገልበት የነበረ ነዉ። ሲያዘጋጁ የነበሩትን ቀለማትም፣ አከባቢያቸዉን ያሳምሩበት ይነበረና ለራሳቸዉም ተፈጥሯዊ አካላቸዉን በመቀባት ሲያሳምሩ ነበር።

የምርዓፉ ትልልቅ ይዘቶች

4.1. ስነ-ጥበባት ስራዎች ጥቅም በተግባር ማሳየት።

4.2. ሀገር በቀል የ ስነ- ጥበባት ስራዎች።

4.1. ስነ-ጥበባት ስራዎችን ጥቅም በተግባር ማሳየት

1. ለዚህ ርዕሰ- ትምህርት የተሰጠዉ ክፍለጊዜ --9

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉት የሚገባቸው የመማር ብቃት፡-

4. በዚህ ርዕሰ- ትምህርት መጨረሻ ላይ፤

☞ ስነ-ጥበባት ስራዎች ጥቅም ይገልፃሉ።

☞ ስነ-ጥበባት ስራዎች ጥቅም ይዘረዝራሉ።

የ ስነ-ጥበባት ስራዎች ብዙ ጥቅም ስላለቸዉ በትገባር በማሳየት ወይም በመስራት የሰዉን አኗኗር ዘይቤ ለመግልፅ ብዙ ፋይዳ አለዉ። ከነዚህ ጥቅሞች ዉስጥ ጢቂቶቹ ከዚህ በታች ያሉት ናቸዉ።

- ቀጥታ ሰርጪት
- ለተለያዩ ስብሰባዎች
- ለዘፈን ቀረፃ
- ለ ቴሌቪዥን ፕሮግራም
- ለ ማህበራዊ ጉዳይ የሚቅርብ ትያትር
- ለመዝናኛ መዓከል
- ዘፈንና ዉዝዋዜ

እዲሁም፤ በ ስነ-ጥበባት ግንኙነታችንን ያምናጠናክርበት፣ ራሳችንን ያምንገልፅበት እና የአኗኗራችን አካል ነዉ።

5. የመማር ማስተማር ዘዴ

- የቡድን ውይይት፣
- የጥንድ ውይይት፣
- የክፍል ሙሉ ውይይት፣
- መግልጫ መስጠት፣
- ጥያቄና መልስ፣
- የቃል ጥያቄ (ቃለ መጠይቅ)

6. የትምህርት መረጃ መሳሪያዎች

ለዚህ ርዕስ ይዘት ለማስተማር የሚያስፈልጉ የትምህርት መረጃ መሣሪያዎች ፡

- የሚለማመድበት ክፍል/የትያትር አደራሽ
- ወረቀት፣እርሳስ፣ብእርና የመሳሰሉት
- ልብስ (የመድረክ ልብሶች)
- እስቲዲዮ
- ምስለ-ድምፅ መቅጃና የመሳሰሉት

7. የመምህሩ ድርሻ

በ ምርዓፍ 3 ዉስጥ የኦሮሞ ዘፋኞች እና ተወዛዋገሮች የሙዚቃ ታሪክ በመጠየቅ ይህን መፅራፍ ማስጀመር ትችላላቹ። ተማሪዎች ስነ-ጥበባትን ስራዎች ጥቅም በተግባር ማሳየት ላይ በጥንድ እና በቡድን እንዲ ወያይዩበት በማድረግ የዉይይታቸዉን ዉጤት ለክፍሉ ተማሪዎች እንዲ ገለፁ አድርጉ።

በዚ ንኡሰ- ርዓስ ስር የተሰጠዉን ተግባር ጥያቄ መሰረት በቡድናቸዉ ተወየይተዉ ፍሬ ሀሳብ ደግሞ ለክፍሉ እንዲገልፁ አድርጉ ። ምክንያቱም፣ ተማሪዎች አስቀድመዉ ያላቸዉን እወቀትና ችሎታ ለመረዳትልና ለማበረታታት ስለሚረደዳን ነዉ።

ተከታታይ ምዘና

- ከተሰጡት ተግባርና ጥያቄ መካከል ጥቂቱን፣ እንደ የክፍል ስራና የቤት ስራን እንዲሰሩ ማድረግ ።
- ለየስራቸዉ ሁሉ ትክክለኛዉ ግብረ መልስ በየጊዜዉ ሊሰጣቸዉ ይገባል።
- ተማሪዎች ከሚፈለገው አነስተኛ እውቀት በላይ ሰርተው ሲገኙ ሊበረታታና ተግባራቸውም ሊመዘገብ ይገባል፡፡ ነገር ግን ተረድቼ ጨርሻለሁ ብለው እንዳይቆሙና ተከታይነት ባለው ሁኔታ እንዲያስቀጥሉና እንዲጠነክሩ መበረታታት አለባቸው፡፡
- ነገር ግን ከሚፈለገው በታች ሆነው ከተገኙ ደግሞ ተጨማሪ ድጋፍና የተለየ ትኩረት ተሰጥቷቸው በዕረፍት ቀናቶች (ሰንበቶችን) ተጠቅመን ማስተማር አለብን፡፡

ተግባር 1

- **ማሳሰብያ:-** መመህር/ት ተማሪዎች ከሰነ-ጥበባት ዉስጥ አንዱን መርጠዉ ከሰሩ(ካቀረቡ) በቡሃላ በግልና በቡድን ለክፍሉ ተማሪዎች እንደያቀርቡ አድርጉ።

4.2. ሀገር በቀል ስነ-ጥበባት ስራዎች

ለዚህ ትምህርተ ርዕስ የተሰጠዉ ክፍለጊዜ *--3*

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉት የሚገባቸው የመማር ብቃት፡-

በዚህ ትምህርት ርዕስ መጨረሻ ፤

- ቀለም በአከባቢያችን ካሉ ነገሮች የሚሰራበት ዘዴዎች ይረዳሉ።
- በአከባቢያችን ካሉ ነገሮች የሚሰሩት ቀለሞች ጠቀሜታን ያሰረዳሉ።

የመማር ማስተማር ዘዴ

- ጉብኚት
- የቡድን ውይይት፣
- የጥንድ ውይይት፣
- የክፍል ሙሉ ውይይት፣

- መግልጫ መስጠት፣
- ሙከራ/ ልምምደእ
- ፕሮጄክት ዘዴ

የትምህርት መርጃ መሳሪያ

የትምህርት መርጃ መሳሪያ ለዚህ ርእስ ይዘቶችን ለማስተማር የሚያስፈልጉ፡-

- የልምምድ ክፍል/ እስቲዲዮ/
- ስዕል
- ፖስተር
- ምስለ-ድምፅ
- ቅጠል፣ አበባ፣ አፈር፣ ጭላሼት፣ የዛፎች ግንድና የመሳሰሉት

የመምህሩ ድርሻ

- መምህር/ት፣ ተማሪዎቹ በባህላዊ መንገድ የ ዱሮ ሰዎች ከዱሮ ጊዜ ጀምሮ ቀለሞችን አዘጋጅተዉ ይገለገሉበት እንድነበር በመጠየቅ ከዚ በፊት ያላቸዉን ግንዛቤ እድገልፁ በማድረግ ይሄንን ርዕስ ማስጀመር ትችላላቹ።
- ተማሪዎቹ በአካባቢያቸዉ ነገሮች ላይ ምን ምን ቀለሞች እንደሚዘጋጁ በመጠየቅ ቡድን በቡድን እድወያዩበት አድርጉ። የዉይይታቸዉን ዉጤት ለክፍሉ ተማሪዎች እንዲያቀርቡ ሁኔታዎችን አመቻቹ።
- በንኡሰ- ርዓስ ስር የተሰጠዉን ተግባር ጥያቄ መሰረት በቡድናቸዉ ተወየይተዉ ፍሬ ሀሳብ ደግሞ ለክፍሉ እንዲገልፁ አድርጉ ። ምክንያቱም፣ ተማሪዎች አስቀድመዉ ያላቸዉን እወቀትና ችሎታ ለመረዳትልና ለማበረታታት ስለሚረደዳን ነዉ።
- ከተሰጡት ተግባርና ጥያቄ መካከል ጥቂቱን፣ እንደ የክፍል ስራና የቤት ስራን እንዲሰሩ ማድረግ ።
- ለየስራቸዉ ሁሉ ትክክለኛዉ ግብረ መልስ በየጊዜዉ ሊሰጣቸዉ ይገባል።
- ተማሪዎች ከሚፈለገው አነስተኛ እውቀት በላይ ሰርተው ሲገኙ ሊበረታታና ተግባራቸውም ሊመዘገብ ይገባል፡፡ ነገር ግን ተረድቼ ጨርሻለሁ ብለው እንዳይቆሙና ተከታይነት ባለው ሁኔታ እንዲያስቀጥሉና እንዲጠነክሩ መበረታታት አለባቸው፡፡

- ነገር ግን ከሚፈለገው በታች ሆነው ከተገኙ ደግሞ ተጨማሪ ድጋፍና የተለየ ትኩረት ተሰጥቷቸው በዕረፍት ቀናቶች (ሰንበቶችን) ተጠቅመን ማስተማር አለብን፡፡

ተከታታይ የብቃት መመዘኛ ዘዴዎች

- የግልና የቡድን ፅበረቀ(ዝገባ)
- ሪፖርት/ፖርቲፎሊዮ/
- መጠይቅ (የፅሁፍ ጥያቄ)
- የቃል ጥያቄ (ቃለ መጠይቅ)
- ፈተና
- የግልና የቡድን ፕሮጀክት

ዉይይት1

በ ዉይይት1 ላይ ተማሪዎቹ በአካባቢያቸዉ ከሚገኙ ነገሮች ላይ እዴተ ቀለሞች እንደሚዘጋጁ ይለዩ።

የመምህሩ ድርሻ

- መምህር/ት፣ በ ዉይይት1 ዉሰጥ ተማሪዎቹ የሚኖሩበት ማህበረሰብ በአከባቢያቸዉ ካሉት ነገሮች ቀለሞችን አዘጋጅተዉ ሲገለገሉ አየተዉ የሚያዉቁ ከሆነ፣ መን አይነት ቀለማት እደሚጠቀሙና ከምን ላይ እደሚያመርቱ ጠይቃቸዉ። እደዝያዉም ያዘጋጁት ቀለማት ደግሞ ለም ለምን እንደሚጠቀሙ በቡድን ተወያይተዉ ለክፍሉ እንድያቀሩ አድርጉ። ተወያይትዉ ካቀረቡ ቡሃላ ትክክለኛዉን ግብረ-መልስ ስጣቸዉና ይህን ርዕስ ከዚ በታች ባለዉ መሰረት ግለፁ።
- .የሰው ልጅ ከጥንት ጀምሮ ፣ቴክኖሎጂ ከመስፋፋቱ በፊት በራሱ መንገድ የተለያዩ ቀለማትን በቀላል ዘዴ በማምረት የቀለም ቅብ ስራን እንደሚሰሩ ታሪክ ያሳያል፡፡ እ'ነህን ቀለማት ከቅጠሎች፣ አበቦች፣ ስራስር፣ የእፅዋት ግንድ፣ መልክ ያላቸው አፈር ፣ ኖራ ድንጋይ፣ ከሰል እና የመሳሰሉትን በማዘጋጀት ለቀለም ቅብ ስራ ይጠቀሙ እንደነበር በተማሪዎቹ ነባራዊ አኗኗር በማያያዝ አሰረዳቸዉ፡፡

ማህበረሰባችን ከላይ የተጠቀሱትን ቀለሞች በተለያየ ሁኔታዎች እና ስፍራዎች ላይ ቤታቸውን ለማሳመር ብሎም የተለያዩ ውበቶችን ለመፍጠር እና ሰውነታቸውን ለማስዋብ ሲሉ ቀለሞችን አዘጋጅተው ይጠቀሙ እንደነበር ጥለቀት ባለዉ ሁኔታ አሰረዳቸዉ፡፡

ልምምድ 1

ልምምድ 1 ዉስጥ ተማሪዎች ከከባቢያቸዉ ነገሮች ጥቁር ቀለም እንዴት እደሚዘጋጅ እንዲ ለዩ አድርጉ።

የመምህሩ ድርሻ

ልምምድ 1: ውስጥ ተማሪዎች በአከባቢያቸው ከሚገኙ ነገሮች ላይ ከዚህ በታች ያለውን የ ጥቁር ቀለም አዘገጃጀት ቅደም ተከተል በ ማከታተል በቤታቸዉ ሊያገኙ ከሚችሉ ነገር ላይ በግላቸዉ አዘጋጅተው እንዲያቀርቡ አድርግ። እንደዚሁም፣ በዚህ ቀለም አዘገጃጀት ሂደት ዉስጥ ምን እንደተማሩ ተራበተራ እንዲገልፁና እርስ በእርስ እንዲደናነቁ አድርጓቸዉ። ስራዉን ተማሪዎቹ ቤታቸዉ እንዲሰሩ ከመስጠትህ በፊት የ ጥቁር ቀለም አዘጋጀጀት ቅደም ተከተል እና ከምምን እደሚሰሩ ደግሞ በደምብ በማስገንዘብ ከኢህ በታች እደቀረበዉ ለተማቺዎቹ አሰረዱቸዉ።

ጥቁር ቀለም ከተለያዩ ጨላሼት መገኛ፣ እንደ ምጣድ፣ ማስሮ፣ ከኩራዝ ጭሶች ማዘጋጀት ይቻላል። ይሄንን ስራ ለምስራት የሚያስፈልጉ መሰርያዎች፡

- ማማሰያ ዱላ
- ማንኪያ
- ቆርቆሮ ኩባያ
- ማንኪያ
- ስኳር
- ዉሃ

የአዘገጃጀት ሂዴት

1. የምጣድ ጥላሸት፣ኩራዝ እና ጀበና /የብረት ምጣድ ከመሳሰሉት ላይ በሹል እንጨት እየፈቀፈቃችሁ ሲኒ ውስጥ ጨምሩ፡፡
2. አንድ ላይ የተጨመረዉን ጥላሸት ትንሽ ትንሽ ዉሃ በመጨመር በእንጨት ማማሰል፡፡
3. ግማሽ የሻይ ኩባያ ጥላሽት ላይ ሰባት ማንኪያ ውሃ መጨመር፡፡
4. በደንብ የተቦካውን ጥላሽት የፀሐይ ብርሃን ላይ ማስቀመጥ፡፡ ምክንያቱም በውስጡ የያዘውን ውሃ በ እንፋሎት መልክ እንዲወጣ ይረዳዋል፡፡

5. አሁንም ለሁለተኛ ጊዜ ትንሽ ውሃ በመጨመር የፀሀይ ብርሃን የሚያገኝበት ቦታ ማስቀመጥ፡፡
6. በሶስተኛው ቀን መልሰን እዛው ማስቀመጥ አለብን፡፡
7. በሶስተኛው ቀን ውሃ እንጨምራለን፡፡ ከጨመርንም በኋላ በደንብ ማሸት ከአሸን በኋላ አንድ ማንኪያ ስኳር መጨመር፣ ከዛን በደንብ ስኳሩን ከውሃ ጋር ካሸን ወዲ የፀሀይ ብርሃን የሚገኝበት ቦታ ማስቀመጥ፡፡
8. ከዚያም በኋላ በውሃ በማቅጠን መጠቀም ይቻላል፡፡ ቀለሙም ሲደርቅ እንኳን ውሃ በመጨመር ለሳምንት እና ከዚያም በላይ መጠቀም ይቻላል፡፡

ልምምድ 2

ልምምድ 2 ዉስጥ ተማሪዎች ከከባቢያቸዉ ነገሮች ላይ ቀለማት እንዴት እደሚዘጋጅ እንዲለያዩ አድርጉ።

የመምህሩ ድርሻ

ልምምድ 2 ዉስጥ ተማሪዎች የአዘገጃጀት ቅደም ተከተል በ ማከታተል በቤታቸዉ ሊያገኙ ከሚችሉ ነገር ላይ በተማሪ መጽሃፍ እዳለዉ በግላቸዉ አዘጋጅተው እንዲያቀርቡ አድርግ። እደዝያዉም፣ በዚህ አዘገጀጀት ሂደት ዉሰጥ ምን አይነት ትምህርት እንደ ቀሰሙ ተራ በተራ ለጓደኞቻቸዉ እእንዲገልፁና ስራዎቻቸዉን እርስ በእርስ እዲደናነቁ አድርጉ። የዚህን ቀለማት አዘገጃጀት ተማሪዎች በቤታቸዉ እንዲያዘጋጁ የቤት ስራ ከመሰጠቱ በፊት የሚሰራዉን የቀለም አይነት፣ አሰራር ቅደምተከተሉንና ከምን ከምን እንደሚዘጋጅ በተማሪ መጸሃፍ ዉስጥ እነደተገለጸዉ መሰረት በደንብ ማስገንዘብ አለባቹ።

4.2.1. ሀገር በቀል ስነ-ጥበባት ስራዎች

ለዚህ ትምህርተ ርዕስ የተሰጠዉ ክፍለጊዜ --3

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉት የሚገባቸው የመማር ብቃት፡-

በዚህ ትምህርት ርዕስ መጨረሻ ፤

- **ሀገር በቀል ስነ-ጥበባት ስራዎችን ይገልፃሉ።**

የመማር ማስተማር ዘዴ

- የጥንድ፣ ቡድንና የክፍል ውይይት፣
- መግልጫ መስጠት፣
- ጥያቄና መልስ

የትምህርት መረጃ መሳሪያዎች

ለዚህ ርዕስ ይዘት ለማስተማር የሚያስፈልጉ የትምህርት መረጃ መሣሪያዎች ፡

- የሚለማመድበት ክፍል/የትያትር አደራሽ፣ እስቲዲዮና የመሳሰሉት
- ወረቀት፣እርሳስ፣ብእርና የመሳሰሉት
- ልብስ (የመድረክ ልብሶች)
- ምስለ-ድምፅ መቅጃና የመሳሰሉት

የመምህሩ ድርሻ

- ተማሪዎች፣ ስለ ሀገር በቀል ስነ-ጥበባት ጠቀሜታ በድርጊት አሳዩ የሚለዉን እዲገልፁ በማድረግ ይህን ርዕስ መጀምር ትችላልቹ።
- ተማሪዎች የ ሀገር በቀል ስነ-ጥበባትን ስራዎች ላይ በጥንድ እና በቡድን እንዲ ወያይዩበት በማድረግ የዉይይታቸዉን ዉጤት ለክፍሉ ተማሪዎች እንዲ ገለፁ አድርጉ።
- በዚ ንኡሰ- ርዓስ ስር የተሰጠዉን ተግባር ጥያቄ መሰረት በቡድናቸዉ ተወየይተዉ ፍሬ ሀሳብ ደግሞ ለክፍሉ እንዲገልፁ አድርጉ ። ምክንያቱም፣ ተማሪዎች አስቀድመዉ ያላቸዉን እወቀትና ችሎታ ለመረዳትልና ለማበረታታት ስለሚረደዳን ነዉ።

ተከታታይ ምዘና

- ከተሰጡት ተግባርና ጥያቄ መካከል ጥቂቱን፣ እንደ የክፍል ስራና የቤት ስራን እንዲሰሩ ማድረግ ።
- ለየስራቸዉ ሁሉ ትክክለኛዉ ግብረ መልስ በየጊዜዉ ሊሰጣቸዉ ይገባል።
- ተማሪዎች ከሚፈለገው አነስተኛ እውቀት በላይ ሰርተው ሲገኙ ሊበረታታና ተግባራቸውም ሊመዘገብ ይገባል፡፡ ነገር ግን ተረድቼ ጨርሻለሁ ብለው እንዳይቆሙና ተከታይነት ባለው ሁኔታ እንዲያስቀጥሉና እንዲጠነክሩ መበረታታት አለባቸው፡፡
- ነገር ግን ከሚፈለገው በታች ሆነው ከተገኙ ደግሞ ተጨማሪ ድጋፍና የተለየ ትኩረት ተሰጥቷቸው በዕረፍት ቀናቶች (ሰንበቶችን) ተጠቅመን ማስተማር አለብን፡፡

ልምምድ 2

a. ሙዚቃና ዉዝዋዜ የማህበረሰቡን ሀገር በቀል እዉቀት እንዴት ማቆየት፣ መጠበቅና መንከባከብ ይቻላል?

b. ሀገር በቀል የሙዚቃ እዉቀት ቱሩፋት የሆኑትን ከዘረዘራቹ ቡሃላ አዱን በመምረጥ በተግባር አሳዩ። **ማሳሰብያ:-** መምህር/ት ተማሪዎች በልምምድ 2 ዉስጥ እንዴት ሀገር በቀል ሙዚቃና ዉዝዋዜን ማቆየት፣ መጠበቅና መንከባከብ እንደሚቻል በቡድን ሆነዉ ከዘረዘሩ ቡሃላ ለክፍሉ እድያቀርቡ አድርጉ።

የምርዓፍ 4 **መልመጃ መልሶች**

II. **እዉነት /ሀሰት መልስ**

1. **እዉነት** 2. **እዉነት** 3. **እዉነት** 4. **ሀሰት** 5. **ሀሰት**

II. **የምርጫ ጥያቄዎች መልስ።**

1. *መ* 2. **ለ** 3.*መ* 4. *መ* 5. *መ* 6. *መ*

ምእራፍ አምስት የስነ - ጥበባት ትስስር

ለዚህ ትምህርት ምዕራፍ የተሰጠ ክፍለ-ጊዜ.....7

የዚህ ምዕራፍ ትምህርት ውጤት፤

በዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጨረሻ ተማዎች ፤

- የስነ-ዉበትን ሙ.ያ ይለያሉ፡፡
- ከሸክላ አፈር የተለያዩ ነገሮችን ይሰራሉ፡፡
- የስነ-ጥበባት ግንኙነት ከሌሎች የትምህርት ዓይነች ጋር ያለዉን ይረዳሉ፡፡

መግቢያ

የሸክላ አፈር የተለያዩ ዓይነት አለው፡፡ በዓይነቱ ላይ በመመስረት ጥቅሙንና የስራው ቅደም ተከተል መጠቀምን ይይዛል፡፡ በተጨማሪም የተለያየ ጥንካሬ ደረጃ ስላላቸው የሚውሉበት አገልግሎት የተለያየ ነው፡፡

የምዕራፉ ትላልቅ ይዘቶች

5.1.የሸክላ ስራና ማሳመሪያ ሙ.ያ ቅደም ተከተል፡፡

5.2.ስነ-ጥበባት ከሌሎች ትምህርት ጋር ያላቸዉ ግንኙነት

5.1.የሸክላ ስራና ማሳመሪያ ሙ.ያ ቅደም ተከተል

ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠ ክፍለ-ጊዜ.....4

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናፀፉ የሚገባቸው የመማር ብቃት፤

በዚህ ትምህርት ርዕስ መጨረሻ ላይ ተማሪዎች፤

- ለሸክላ አፈር ስራ ዓይነቶች የሚውሉት ይረዳሉ፡፡
- የሸክላ አፈር ስራ ማምረቻ ሁኔታ እና ማሳመሪያ ይናገራሉ፡፡

የመማር ማስተማር ሂደት

- ጉብኝት
- በማሳየት
- ልምምድ
- የቡድን ዉይይት

- ገለፃ
- የፕሮጀክት ዘዴ

የትምህርት መርጃ መሣሪያ

የዚህን ትምህርት ርዕስ ይዘቶች ለማስተማር የሚያስፈልጉ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች፡፡

- የመለማመጃ ክፍል/እስቱድዮ
- ሰዕል
- ፖስተር
- ስዕላዊ መግለጫ

የመምህሩ ድርሻ

- መምህር/ት ተማርዎች ስለሸክላ አፈር ስራ በመጠየቅ ከዝህ በፊት ያላቸዉን ግንዛቤ እንዲገልፁ በማድረግ ይሄን ምዕራፍ ማስጀመር ይቻላል፡፡
- ተማሪዎች ስለ-ሸክላ ስራና የስራዉ አካሄድ በየቡድናቸዉ እንዲወያዩ ማድረግ፡፡ የዉይይታቸዉን ዉጤት ለክፍል ተማሪዎች እንዲያቀርቡ ሁኔታዎችን አመቻችላቸዉ፡፡
- በንዑስ ርዕስ ስር የተሰጠዉን ድርጊት ተማሪዎች ያላቸዉን የቅድሚያ ዕዉቀት ችሎታ መረዳትና ተማሪዎችን ለማነሳሳት ስለሚረዳቸዉ ወደ መግለጫ ከመሄድህ/ሽ በፊት በቡድን ተወያይተዉ ተማሪዎችህ ሀሳባቸዉን እንዲገልፁና ተነሳሽነት እንዲኖራቸዉ አድርግ/ጊ፡፡
- በመጀመሪያ ድርጊቶችና ጥያቄዎች ዉስጥ ጥቂቶቹን እንደ የቤት ስራ፣የኪፊል ስራና እንዲሰሩ ማድረግ ትችላለህ/ሽ፡፡
- ለስራቸዉ ዉጤት ትክክለኛ ግብረ-መልስ በጊዜዉ መስጠት አለብህ/ሽ፡፡
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በላይ ካስመዘገቡ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ እንዲሁ፣ ያስመዘገቡት ዉጤት ሊያዝላቸዉ ይገባል፡፡ በቅቶኛል ብለዉ ደግሞ ባመጡት ለዉጥ እንዳያቋርጡ መቀጠል እንዳለባቸዉ በርትተዉ እንዲሰሩ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ .

- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በታች ያስመዘገቡ ሌሎች ተማሪዎች ጋር ለመድረስ ተጨማሪ ድጋፍ ይፈልጋሉ፡፡ ስለዚህ ልዩ ትኩረት ተሰጥቷቸዉ በእረፍት ጊዜያቸዉ ወይም በመጨረሻ የትምህርት ቀን ላይ መስጠት አለብህ/ሽ፡፡
- አንዳንድ የተማሪዎችን ተግባር መዝግብ/ቢ፡፡ ያልተመዘገመ ከሆነ እንዲሁም የምሰሩትን ድርጊት የሚትሰጥ/ጪ ከሆነ ተማሪዎች በሂደት ዉስጥ መሰልቸትና የሚሰጣቸዉን ዉጤት እንደለሌ አርገዉ ሊወስዱ ይችላሉ፡፡

ተከታታይ የብቃት መመዘኛ ዜዴ

- የግልና የቡድን ዕብረቃ
- ዘገባ/ፕሮፋይል
- የቃል ጥያቄ
- የሙከራ ጥያቄ
- ፈተና
- የግልና የቡድን ፕሮጀክት

5.2.ስነ-ጥበባት ከሌሎች ትምህርት ጋር ያላቸዉ ግንኙነት

ለዚህ ትምህርት ርዕስ የተሰጠ ክፍለ-ጊዜ.....3

ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናፀፉ የሚገባቸው የመማር ብቃት፤

በዚህ ትምህርት ርዕስ መጨረሻ ላይ ተማሪዎች፤

✍ የስነ-ጥበበት ተግባር ከሌሎች የትምህርት ዓነቶች ጋር ያላቸዉን ይገልፃሉ፡፡

1.የመማር ማስተማር ዘዴ

- ✓ የቡድን ዉይይት፣የጥንድ ዉይይትና የሙሉ ክፍል ዉይይት፡፡
- ✓ ገለፃ
- ✓ ጥያቄና መልስ

2.የትምህርት መርጃ መሣሪያ

የዚህን ትምህርት ርዕስ ይዘቶች ለማስተማር የሚያስፈልጉ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች፡፡

3.የመምህሩ ድርሻ

- ተማሪዎች ስለ ሀገር በቀል ስነ-ጥበባት እንዲገልፁ በመጠየቅ ይሄንን ርዕስ ማስጀመር ይቻላል፡፡
- ተማሪዎች ስለ ስነ-ጥበባት ከሌሎች የትምህርት ዓይነቶች ጋር ያለቸዉ ላይ በጥንድና በቡድን እንዲወያዩበት ማድረግ የዉይይታቸዉን ዉጤት ለክፍል ተማሪዎች እንዲያቀርቡ ማድረግ፡፡
- በንዑስ ርዕስ ስር የተሰጠዉን ድርጊት ተማሪዎች ያላቸዉን የቅድሚያ ዕዉቀት ችሎታ መረዳትና ተማሪዎችን ለማነሳሳት ስለሚረዳቸዉ ወደ መግለጫ ከመሄድህ/ሽ በፊት በቡድን ተወያይተዉ ተማሪዎችህ ሀሳባቸዉን እንዲገልፁ አድርግ/ጊ፡፡

ተከታታይ የትምህርት ምዘና ዘዴ.

- በመጀመሪያ ድርጊቶችና ጥያቄዎች ዉስጥ ጥቂቶቹን እንደ የቤት ስራ፣የክፍል ስራ እንዲሰሩ ማድረግ፡፡
- ለስራቸዉ ዉጤት ትክክለኛ ግብረ-መልስ በጊዜዉ መስጠት አለብህ/ሽ
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በላይ ካስመዘገቡ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ እንዲሁ፣ ያስመዘገቡት ዉጤት ሊያዝላቸዉ ይገባል፡፡ በቅቶኛል ብለዉ ደግሞ ባመጡት ለዉጥ እንዳያቋርጡ መቀጠል እንዳለባቸዉ በርትተዉ እንዲሰሩ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ .
- ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በታች ያስመዘገቡ ሌሎች ተማሪዎች ጋር ለመድረስ ተጨማሪ ድጋፍ ይፈልጋሉ፡፡ ስለዚህ ልዩ ትኩረት ተሰጥቷቸዉ በእረፍት ጊዜያቸዉ ወይም በመጨረሻ የትምህርት ቀን ላይ ድጋፍ መስጠት አለብህ/ሽ፡፡

የዉይይት 1 መልስ

በዉይይት 1 ዉስጥ ተማሪዎች የስነ-ጥበባትና ሌሎች የትምህርት ዓይነቶች መካከል ያለዉ ግንኙነት እንዲረዱ ማድረግ፡፡

የመምህሩ ድርሻ

በዉይይት 1ዉስጥ ተማሪዎች የስነ-ጥበብና የሌሎች የትምህርት ዓይነቶች ግንኙነትና ጥቅም በየቡድናቸዉ ተወያይተዉ ለክፍል ተማሪዎች ካቀረቡ በኋላ በዉይይታቸዉ ላይ በመመርኮዝ ካበረታታኋቸዉ በኋላ ከዚህ በታች ባለዉ የስነ-ጥበብ ትምህርት ከሌሎች የትምህርት ዓይነቶች ጋር ያለዉን አስረዳቸዉ፡፡

የስነ-ጥበብ ትምህርት ጥቅም ከሌሎች የትምህርት ዓይነቶች መማሪያ ሆነ ማስተማሪያ ወስጥ ያለው ብዙ እንደሆነ ተምራችኋል፡፡ ከአንደኛ ደረጃ ትምህርት ጀምሮ እስከ ከፍተኛ የትምህርት ደረጃ ባለው ውጤታማ በማድረግ ውስጥ ከፍተኛ ድርሻ /ሚና/ አለው፡፡ የስነ- ጥበብ ጥቅም ከሌሎች የትምህርት ዓይነቶች ማስተማር ውስጥ ያለው ለምሳሌ፣ የተፈጥሮ ሳይንስ ትምህርት እና የህብረተሰብ ሳይንስ በማስተማር ውስጥ ምሳሌ በመዉሰድ አስረዳቸዉ፡፡

በአካባቢ ሳይንስ ትምህርት ይዘት ውስጥ

ለምሳሌ በአካባቢ ሳይንስ ትምህርት ከ1-4 ክፍል የሚማሩበት ይዘት ትምህርት ውስጥ አንዱ ስለ ሰውነት ህዋሳት ነው፡፡ ይህን ይዘት ተማሪዎችን ለማስረዳት የሰውነት ህዋሳትን የሚያሳይ ስዕል በማሳየት የተማሪዎቹን ስለሰውነታቸው ህዋሳት እና የሰውነት ህዋሳት ጥቅም ያላቸውን ማስረዳት እንደሚቻል ንገራቸዉ፡፡
በተጨማሪም አጠቀላይ ሳይንስ ውስጥ ስለ ምግብ ስርዓት ማብለያ አካል መዋቅር፣የሰው ልጅ አጥንት መዋቀር፣ የሰው ልብ መዋቀር፣ የሳንባ መዋቀር፣ የኩላሊት መዋቀር፣ የአእምሮ መዋቀር እና የመሳሰሉት በማስተማር በቃል ብቻ በመጠቀም የምናስተምር ከሆነ ሊከብድ ይችላል፡፡ ይህም እየአንዳንዱን በስእል ላይ በመመልከት በሚማሩበት ጊዜ በቀላሉ መረዳት እንደሚቻልና የስነ-ጥበብ ድርሻ ያለዉን ግለፅላቸዉ፡፡
እንደ አካባቢ ሳይንስ ከ 1-4 ክፍል በሚማሩበት ውስጥ ስለ አካባቢያቸው ማወቅ ነው፡፡ አካባቢያቸውን ማወቅ ስንል ቀበሌ፣ወረዳ እና ክልል እያሉ በደረጃቸው ይሄዳል፡፡ በዚህ ውስጥ ስዕል ወይም ካርታን በመጠቀም ተማሪዎች እንደ የቦታ ግኝት ወይም ወረዳ፣ ዞን እና ክልላቸውን እንዲረዱ በማድረግ ተማሪዎች በይበልጥ አካባቢያቸውን እነዲሁም የወረዳዎች አቅጣጫ፣ዞን እና ክልሎች ከሌሎች ትምህርት ቤት ካሉት በላይ መረዳት እንደሚችሉ ግለፅላቸዉ፡፡

በአጠቃላይ የሳይንስ ትምህርት ከአምስተኛ ክፍል ጀምሮ የተማሪዎች የትምህርት ይዘት እየጠነከረ የሚሄድ እና ከአካባቢያቸው የሚገናኝ ወይም አዲስ ነገር ለመማር የሚካሄድ እና የተለያየ ስዕልን እና ካርታዎች መጠቀም በጣም አስፈላጊ ነው፡፡ ለምሳሌ፡- የአየር ሁኔታ፣ የመሬት ገፅታ፣የውሃ ክፍሎች፣ የአፍሪካና የዓለም ሕዝብ አሰፋፈር ሁኔታ፣ ማእድናትና የመሳሰሉትን በማስረዳት ስዕል ወይም ካርታ መጠቀም ግዴታ ነዉ፡፡ ስለዝህ ስነ-ጥበብ ውስጥ ከሌላ ትምህርት በላይ ለማሳካት ያለው ድርሻ ትልቅ እንደሆነ ግለፅላቸዉ፡፡

ድርጊት 1

ማሳሰቢያ፡መምህር/ት ተማሪዎች ተማሪዎች በድርጊት 1 ዉስጥ የሙዚቃ ትምህርትከሌሎች የትምህርት ዓይነት ጋር ትስስር ያለዉን በቡድን በመሆን በመዝሙር መልክ ለክፍል ተማሪዎች እንዲቀርቡ አድርግ/ጊ፡፡

5.1.2.ስነ-ትያትር ከጤና እና ሰውነት ማጎልመሻ ትምህርት ጋር ያለው ትስስር

I. ከዚህ ትምህርት ይዘት በኋላ ተማሪዎች፤

- ስነ-ጥበብ ከ እሰፖርት ጋር ያለዉን ግንኙነት ይገልፃሉ፡፡
- እስፖርት ለተዋናዮች ያለዉን ጥቅም ይዘረዝራሉ፡፡

II. የዚህ ይዘት ዓብይ

- የእስፖርትና ስነ-ትያትር የትምህርት ዓይነት፡፡

III. የይዘቱ መግለጫ

አንድ የትያትር-ተውኔት ፅሁፍ ተፅፎ ለተዋናይ ከተሰጠ በኋላ ለተመልካች ለመድረስ ብዙ ውጣ ውረድ ውስጥ ያልፋል፡፡ በልምምድ ሂደት ውስጥ መድረክ ላይ ከመውጣት በፊት ሰውነታቸውን ቅድሚያ ያሟሙቃሉ፡፡ ሰውነታቸውን ካሟሟቁ በኋላ ድምፃቸው ጠርቶ እንዲሰማ የሰውነት እንቅስቃሴ እና የድምፅ ልምምድ መስራት አለባቸው፡፡

በፊልም እና የትያትር ልምምድ ስራ ውስጥ ተዋናዮች ወደ መተወን ከመግባታቸው በፊት ሰውነታቸውን ያጠናክራሉ፣ያፍታታሉ፣እንደ ፈለጎታቸዉ ሰውነታቸውን ለማዘዝ ሲባል የሰዉነት እንቅስቃሴን ካደረጉ ነዉ፡፡

አንድ ተዋናይ ገጸ-ባህርይን ለመተካት በሰውነቱ፣ድምፁ እና ሁሉንም የሚተውነውን ገጸ-ባህርይን መስሎ (ሆኖ) ለመገኘት የሰውነት እንቅስቃሴ ማድረግ ያስፈልገዋል፡፡ ስለዚህ ተዋንያኖች እንቅስቃሴን ማድረግ አለባቸው፡፡ ይህም እነደፈለጉ የተፈለገውን ገጸ-ባህሪ

እንዲጫወቱ ይረዳል፡፡ ስለዝህ በዚህ ርዕስ ስር መረዳት የሚገባዉ ትልቁ ነገር ስነ-ትያትርና እስፖርት ግንኙነት መኖራቸዉ ነዉ፡፡

IV.የመማር ማስተማር ሂደት

- የቡድን ዉይይት
- የጥንድ ዉይይትና የሙሉ ክፍል ዉይይት
- የማሳየት ስራ
- ገለፃ
- ጥያቄና መልስ
- የፕሮጀክት ዘዴ
- የሙከራ ጥያቄዎች
- ልምምድ

V. የትምህርት መርጃ መሣሪያ

☞ የልምምድ ክፍል (የትያትር አዳራሽ)

☞ እርሳስ

☞ የተለያዩ አልባሳት(የትያትር አልባሳት)

☞ የተለያዩ ቅባቶች

☞ ወረቀት

VI.የመምህሩድርሻ

☞ በዚህ ትምህርት ርዕስ ስር የስነ-ጥበብና ከሌሎች የትምህርት ዓይነቶች ጋር ያላቸዉ ግንኙነት በመጠየቅ ይሄንን ርዕስ መጀመር ትችላለህ፡፡ ከዚህ ዉስጥ ስነ-ጥበባት እንደ ሙዚቃ፣ስነ-ፊልም፣ስነ-ትያትር ከሌሎች የትምህርት ዓይነቶች ጋር ያላቸዉ ላይ እንዲወያዩ አድርግ/ጊ፡፡ መምህር/ት በዉይይታቸዉ አካሄድ ዉስጥ ከዚህ በታች ባለዉ ላይ እንዲያተኩሩ ጠቁማቸዉ፡

☞ በመጀመሪያ ድርጊቶችና ጥያቄዎች ዉስጥ ጥቂቶቹን እንደ የግል ስራ፣የጥንድ ስራ፣የቡድን ስራ፣የቤት ስራ፣ክፍል ስራና ፕሮጀክት ሰርተዉ እንዲጨርሱ ማድረግ፡፡

☞ የስነ-ጥበባት ድርሻ ማህበረሰብን ዉስጥ ያለዉ ላይ በቡድንና በግላቸዉ እንዲወያዩና እንዲገልፁ ማድረግ፡፡

☞ ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በላይ ካስመዘገቡ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ እንዲሁ፣ ያስመዘገቡት ዉጤት ሊያዝላቸዉ ይገባል፡፡ በቅቶኛል ብለዉ ደግሞ ባመጡት ለዉጥ እንዳያቋርጡ መቀጠል እንዳለባቸዉ በርትተዉ እንዲሰሩ መበረታታት አለባቸዉ፡፡ .

☞ ተማሪዎች ቢያንስ ሊጎናጸፉ የሚገባቸዉ የመማር ብቃት በታች ያስመዘገቡ ሌሎች ተማሪዎች ጋር ለመድረስ ተጨማሪ ድጋፍ ይፈልጋሉ፡፡ ስለዚህ ልዩ ትኩረት ተሰጥቷቸዉ በእረፍት ጊዜያቸዉ ወይም በመጨረሻ የትምህርት ቀን ላይ ድጋፍ መስጠት አለብህ/ሽ፡፡

የድርጊት 1 መልስ

1. ስነ-ጥበባት ከሌሎች የትምህርት ዓይነቶች ጋር ትስስር አለዉ፡፡ ይህ ማለት ስነ-ጥበባትን በመጠቀም የተለያዩ ነገሮችን በመዝናናት ሰዎች ሳይሰለቹ ቀላል በሆነ መልኩና ለሰዉ ሊገባ በሚችል ማተማር እንችላለን ማለት ነዉ፡፡ ለምስሌ ስለ ጤና፣ማህበረሰባዊነት፣ፖለቲካ፣ስለ-ንፅህና፣ስለ ሀገር ፍቅር፣ስለ-እስፖርትና የመሳሰሉት ስነ-ጥበባትን እንደ ሙዚቃ፣ትያትር፣ፊልምና ሥነ-ጥበባት ስነ-ስዕልን በመጠቀም ማስተማር እንችላለን፡፡ ስለዝህ፣ስነ-ጥበባትን ከሌሎች የትምህርት ዓይነቶች ጋር ጥብቅ ግንኙነት አለዉ፡፡

VII. ተከታታይ የትምህርት ምዘና ዘዴ

☞ የግል ገለፃ

☞ የቡድን ገለፃ

☞ የቤት ስራ

☞ የሙከራ ጥያቄ

☞ ፈተና

☞ የተማሪች ቁጥጥር

☞ ፕሮጀክት ዋቢ መፅሐፍት

ዋቢ መፅሐፍት

ACARA The Arts: Dance >Examples of knowledge and skills www.australiancurriculum.edu.au/f-10-curriculum/the-arts/dance/example-of-knowledge-and-skills

Music Fundamental Rhythm & Meter by Terry B. Ewell

. https://www.bbc.com/afaanoromoo/44701243

Living with Art, Rita Gilbert, Fifth Edition

The Element of Peinting — Written by Marion Baddy — Evans Updated OA/22/20

10 Basic Elements Design — by Maryam Taheri Feb 10.2020

What daes Indigenous knowledge Meen A Compitation of Attributes —Wiki padio

Manuscript —Wikipedia

Pratmaking-wikipedia

The Art of Celor Mixing The Grambacher hibrary United States.

Ancient Greek Theatre - World History Encyclopedia

Bagnall, R. et al. *The Encyclopedia of Ancient History.* Wiley-Blackwell, 2012

Blackmon, Tia, "The Nature and Importance of Art Criticism and Its Educational Applications for k-12 Teachers" (2015). HIM 1990-2015. 1856

FUNCTIONAL ANALYSIS OF THE FOLKTALES OF QELLEM WALLAGGAA OROMOO BY TSEGAYE TESSEMA JUNE 2010 ADDIS ABABA

J.L. Styan And Andrew M. (Prof).(2005). *Drama. Stage and Audience*. Cambridge: Cambridge University press.

Josh B. (2004). *Sophocles And The Tragedy of Athenian Democracy*. USA: Praeger Publisher.

King, K. (2007). Western Drama through the Ages: A student reference guide. (Vol.1). London: Greenwood press.

PRODUCTION HANDBOOK Department of Theatre and Dance,Winona State University, 2012

Sommerstein, H. A. (2004). *Greek Drama and Dramatists*. USA and Canada: Routledge press.

የሥነጥበባባት ትምህርት ሲለበስ

ሰባተኛ ክፍል

የመማር ዉጤቶች፡

በዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጨረሻ ተማሪዎች:-

- የሀገራችን ባህላዊ ሙዚቃ ባህሪያትና የባህላዊ ዉዝዋዜያችን ስታይል ይለያሉ፤
- የትያትርና የፊልም ጥበብ ይለያሉ፤
- ንድፍ በመንደፍ ቀለም ይቀባሉ፤
- የስነጥበብ አላባውያንን በባለ ሁለት ገጽታ (2D) ቅብና ህትመት ላይ በስራ ያዉላሉ፤
- ቲአተር፣ ቪዲዮና ስዕልን በመጠቀም ያሉበትን ሁኔታ፣ የተሰማቸዉን ስሜት፣ መልእክትና ሀሳብ ይገልጻሉ
- የድመጽ አልባ ትወና ክሂሎት በሞንቴጅና በድንገቴ ትወና ዉስጥ ያለዉን ተጽዕኖ በተግባር ያሳያሉ፤
- የሙዚቃ ኖታን በመጠቀም የተለያዩ ጊዜያት ($^{3}/_{4}$, $^{4}/_{4}$) ትወና ምልክቶች ሶልፌጅን በመቁጠር ይጫወታሉ፤
- ምትና ማረፊያን በመጠቀም ከሀገራችን የሙዚቃ ስልት ትዝታና ባቲ እንዲሁም ባህላዊ ዉዝዋዜን ይጫወታሉ፤
- የዘፋኞች ፣ ተወዛዋዦችና በአከባቢያቸዉ የሚገኙ የኪነጥበብ ሰዎችን ታሪክ ይናገራሉ፤
- የማህበረሰቡን ሀገር በቀል ዕዉቀት በቲአተር፣ በቪዲዮ ወይም በፊልም ተጠቅመዉ ያሳያሉ፤
- በማህበረሰቡ ዉስጥ የሚገኙትን የኪነጥበብ ሰዎች በዜማ፣ በትዕይንት፣ በቲአተር፣ በቪዲዮና በፊልምና በዉዝዋዜ ያደንቃሉ፤
- የማህበረሰቡን ሀገር በቀል ዕዉቀት የሆነን ስነጥበብ ያደንቃሉ፤
- ስነጥበባትን ከሌሎች የትምህርት አይነቶችና ከወቅታዊ ሁኔታዎች እንዲሁም ትኩረት የሚሹ ጉዳዮች (በዜማ፣ ዉዝዋዜ፣ በቲአተር፣ ቪዲዮ፣ ፖስተርና ወዘተ...) ጋር በማስተሳሰር ያጠናሉ፤

የትምህርት ዐበይት ነጥቦች	ይዘት	የመማር ማስተማር ስነ-ዘዴ	የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች	ምዘናና ክትትል
ስነጥበባትን መረዳት	ምዕራፍ 1: 1. ስነጥበባትን መረዳት (ክፍለ ጊዜ 16) 1.1 የንድፍ መሰረታዊ አላባውያን ሚናና ፋይዳ (ክፍለ ጊዜ 5) 1.2 የሀገራችን ባህላዊ ሙዚቃና ዉዝዋዜ (ሽጎዬ፣ ጌሎ፣ ቲሪ፣ ገድቱሜና አልቱሜ፣ ረገዳ፣ ሀሚሳና የመሳሰሉት) (ክፍለ ጊዜ 6) 1.3 ስነ-ትያትርና ስነ-ፊልምን መለየት (ክፍለ ጊዜ 5)	☞ የሀገራችን ባህላዊ ሙዚቃና ዉዝዋዜ ለይቶ ማስተማር ☞ የቲአተርና የፊልም ጥበብን ለይቶ ማስተማር ☞ የሙዚቃ ስታይል አላባዊንን ለይቶ ማስተማር	☞ የልምምድ ክፍል ☞ ምስሎች፣ ሙዚቃና የድምጽና የቪዲዮ ማጫወቻ፣ ☞ ወረቀት፣ እርሳስ፣ ክራወንና፣ ከሰል፣ በአከባቢያቸዉ የሚገኙ መሳሪያዎች ☞ የጽህፈት መሳሪያዎች	• ምልከታ • ዉይይት • የግል ገለፃ • የቡድን ገለፃ • ግብረመልስ • ፖርትፎሊዮ • የቃል ጥያቄ • የቤት ሥራ • ፈተና
የፈጠራ ክሂሎት	ምዕራፍ 2: 2. የስነጥበባት ፈጠራ ክሂል (ክፍለ ጊዜ 20) 2.1 የውኃ ቀለም ቅብና ህትመት (ክፍለ ጊዜ 5) 2.2 ሶልፌጅ (ምት፣ ፒች፣ ኖታዎችና	☞ የቀለም ቅብና ህትመት ግለማመድና በማሳት ማስተማር ☞ በሞንቴጅና ድንገቴ ትወና ዉስጥ ያላቸዉን ክሂሎት በተግባር ማሳየት ☞ የሙዝቃ ኖታን በመጠቀም	▪ የልምምድ ክፍል ▪ የሚመቱ፣ የክር፣ የሚነፉና ሌሎች በአከባቢያችን የሚገኙ የሙዚቃ መሳሪያዎች፣ የመድረክ ጨዋታ... ▪ ባህላዊ የሙዚቃ መሣሪያዎች ▪ የድምጽና የቪዲዮ	• ምልከታ • የግል ገለፃ • የቡድን ገለፃ • ግብረመልስ • ፖርትፎሊዮ • የቃል ጥያቄ • የቤት ሥራ • ፈተና

	ማረፊያዎች) በመጠቀም የሀገራችንን የሙዚቃ ቅኝት(ትዝታና ባቲ) (ክፍለ ጊዜ 6) 2.3. ባህላዊ ውዝዋዜ (ክፍለ ጊዜ 4) 2.4 የትያትር፣ የፊልምና የምስለ-ድምፅ ሃሳብ መጻፍ (ክፍለ ጊዜ 5)	ምልክት እያሳዩ በተለያዩ ጊዜያት (3/4, 4/4) ሶልፌጆን ማለማመድ ምትና ማረፊያ በመጠቀም የሀገራችን የሙዝቃ ስልት ትዝታና ባቲ ከተለያዩ የዉዝዋዜ አይነቶች ጋር እንዲጫወቱ ማስተማር ☞ ለፊልምና ለቲአተር የሚሆኑ ሀሳቦችን መጻፍ ማለማመድ	መቅረጫ መሣሪያዎች ▪ ቅብ፣ ማጣበቂያ፣ እርሳስ፣ የዉሃ ቀለምና ዘይት ከነመቀቢያዉ፣ የእንክ ቀለም፣ ክራወንና በአከባቢ የሚገኙ መሳሪያዎች ▪ ለቲአተሮች የሚያስፈልጉ አልባሳትና	
ባህላዊና ታሪካዊ ተጨባጭ ሁኔታዎች	ምዕራፍ 3: 3. ታሪክና በህል (ክፍለ ጊዜ 14) 3.1. የኦሮሞ ክልላዊ የሙዚቃ፣ የሙዚቃኞችና ተወዛዋዦች ታሪክ (ክፍለ ጊዜ 4) 3.2. ባህላዊ መሳሪያዎችን በስነጥበብ ማሳየት (ክፍለ ጊዜ 3) 3.3.የማህበረሰቡን ሀገር በቀል ዕዉቀት በቀለም ቅብና እጅጥበብ (ክፍለ ጊዜ 4) 3.3 የኢትዮጵያ የስነ-ፊልምና የስነ-ትያትር ተዋናዮችና ስራዎቻቸው	☞ የኦሮሞ ሙዚቃ፣ የአንጋፋ አርቲስቶችና ተወዛዋዦችን ታሪክ በመዘርዘርና በመንገር ማስተማር ☞ በአከባቢ የሚገኙትን ተዋናዮች ታሪክ በመዘርዘርና በመንገር ማስተማር ☞ የማህበረሰቡን ሀገር በቀል ዕዉቀት በቲአተርና በፊልም ማሳየት ማስተማር ☞ በምልከታና በትዕይንት ማስተማር	☞ የልምምድ ክፍል ☞ የድምጽና የቪዲዮ ማጫወቻ፣ ☞ የድምጽና የቪዲዮ መቅረጫ መሣሪያዎች ☞ የጽህፈት መሳሪያዎች	• ምልከታ • ዉይይት • የግል ገለፃ • የቡድን ገለፃ • ግብረመልስ • ፖርትፎሊዮ • የቃል ጥያቄ • የቤት ሥራ • ፈተና

	(ክፍለ ጊዜ 3)			
የስነጥበባት ሳቢነት	ምዕራፍ 4: **4.** የስነጥበባት ሳቢነት (ክፍለ ጊዜ 17) 4.1 የስነጥበባት ማህበራዊ ፋይዳ በተግባር ማሳየት (ክፍለ ጊዜ 12) 4.2 ሀገር-በቀል ዕውቀትና ስነጥበባት (ክፍለ ጊዜ 5)	በማህበረሰቡ ዉስጥ ያሉ ሳቢ ተረቶችን በዜማ፣ በትዕይንት፣ በቲአተር፣ በፊልም፣ በዉዝዋዜ እያደነቁ እንዲማሩ ማስተማር ☞ የሀገር በቀል ስነጥበባት አዘገጃጀት በማክበርና በማድነቅ እንዲማሩ ማድረግ	▪ የልምምድ ክፍል ▪ የሚመቱ፣ የክር፣ የሚነፉና ሌሎች በአከባቢያችን የሚገኙ የሙዚቃ መሳሪያዎች፣ የመድረክ ጨዋታ… ▪ የድምጽና የቪዲዮ መቅረጫ መሣሪያዎች ▪ የድምጽና የቪዲዮ መቅረጫ መሣሪያዎችና ስዕሎች	• ምልከታ • ዉይይት • የግል ገለፃ • የቡድን ገለፃ • ግብረመልስ • ፖርትፎሊዮ • የቃል ጥያቄ • የቤት ሥራ • ፈተና
ትስስር፣ ግንኙነትና ተግባራዊነት	ምዕራፍ 5: 5. የስነጥበባትና የወቅታዊ ሁኔታዎች ትስስር (ክፍለ ጊዜ 11) 5.1 የሸክላ እጅ ጥበብ ስራና የማስዋብ ሂደት (ክፍለ ጊዜ 6) 5.2 የስነጥበባት ስራዎች በተለያዩ የትምህርት አይነቶች ጋር (ክፍለ ጊዜ 5)	☞ የሸክላ ስራ ጥበብ አተገባበርና ማስዋብ በትዕይንት ማስተማር ☞ ስነጥበባትን በተግባር ከተለያዩ የትምህርት አይነቶችና ከወቅታዊ ሁኔታዎች ላይ በማተኮር በዜማ፣ በዉዝዋዜ፣ በስዕል፣ በትአተር፣ በትዕይንት … ጋር በማስተሳሰር ማስተማር ☞ በትዕይንትና በምልከታ ማስተማር	▪ የልምምድ ክፍል ▪ የድምጽና የቪዲዮ ማጫወቻ፣ ▪ የድምጽና የቪዲዮ መቅረጫ መሣሪያዎችና ስዕሎች ▪ የሚመቱ፣ የክር፣ የሚነፉና ሌሎች በአከባቢያችን የሚገኙ የሙዚቃ መሳሪያዎች፣ የመድረክ ጨዋታ… ▪ ሎጎ፣ ፖስተርና በአከባቢ የሚገኙ መሰሪያዎች	▪ ምልከታ ▪ ዉይይት ▪ የግል ገለፃ ▪ የቡድን ገለፃ ▪ ግብረመልስ ▪ ፖርትፎሊዮ ▪ የቃል ጥያቄ ▪ የቤት ሥራ ▪ ፈተና